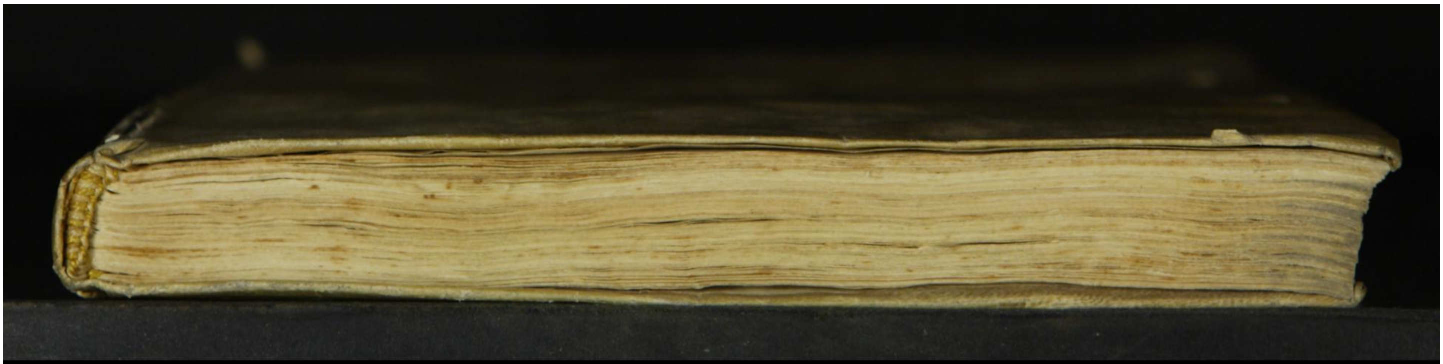
7

Speculū Clericoꝝ Jo: à
11
6

SPECVLVM CLERICORVM

B. IOANNIS A' CAPISTRANO,
è Minorum Obseruantium familia,
Concionatoris celeberrimi,

Nunc primùm in lucem editum,

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

VENETIIS,
Apud Antonium Ferrarium.
M D LXXX.

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISS.

FERDINANDO MEDICEO

Cardinali S. R.E. meritissimo, Tit. S. Mariæ Nouæ, & Protectori Opt. Religionis Obser. D. Francisci

ET si ex Illustrissima familia Medicea multa semper nostræ sanctissimæ Religioni beneficia collata sint, ea tamen maximas tenere arbitror, quæ a Sanctissimo, & Beatissimo Pontifice Maximo, Clemente VII. collata sunt magna cum illius gloria, ac dignitate; omnia scilicet, quæ ad nostræ Religionis ornamentum attinent, magnificentissimè confirmari, & approbari, sigilloque suo muniri voluerit, et

magis in dies augeri, omnibusque in rebus ad præsens vsque, sibi maximo adiumento esse. At cum tu, Reuerendißime, ac Illustrißime Domine, ob tuam innatam probitatem, ac humanitatem, libentißimè id oneris susceperis, vt & Pater, & Protector eius esse velis, hoc illi sanè, nil gratius, nilque iocundius esse poterat; & hac de re, vti suum est, die noctuq; immortales Deo Optimo Maximo pro sua suorumque incolumitate, toto pectore preces fundit, & quoad potest ob tuorum erga se meritorum, aliquid muneris ad te missum facit, huiusce scilicet generis, quod in suis componendis moribus, omnibus prosit. Qua de re, cum superioribus diebus, ad mei, humilis serui tui manus deuenisset Opusculum, scilicet Beati Ioannis Capistranēsis, ordinis nostri, quod Speculum Clericorum dictum est, & cum per multos annos tanti viri labores latuerint, mihi maxime cordi est, vt perpulchris excusum typis in lucem prodeat, hac tantum de causa vt Clericis morem geram, quo facilius magis ac magis (vti debent) optimis se exornent moribus, idque facillimè se consecuturos spero,

si Tu,

si Tu, vti soles, Protector optime, huic rei opem tuleris, ne quis vt ei non conuenit, hac de re liberius male verba faciat, & tua ego confisus humanitate hoc Opus, omni humilitate, tibi dicatum volo, qui Clericorum partes omni pietate, vti Princeps, semper exornasti: & si quid indignius, & inclementius in eas dictum est, tandem maximis cum laudibus supremas ferre fecisti. Vale diu fœlix,

Venetijs vndecimo Calendas Iulij.

M D LXXX.

Tuæ Illustrißimæ ac Reuerendißimæ D.

Humilis, ac fidelis seruus,

F. Joannes Franciscus
Arzignanensis.

INDEX PRÆCIPVARVM RERVM, QVÆ HOC IN SPECVLO Clericorum continentur.

Cle-

FINIS.

B. IOANNIS A CAPISTRANO, e Minorum Obseruantium familia,

SPECVLVM CLERICORVM.

Hoc est Sermo ad Clerum, in Tridentina Sinodo, anno 1439. die 22. Mensis Aprilis, in cathedrali Ecclesia habitus.

Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum sanctificentur, ne percutiam eos. Exodi. 19.

PRinceps Serenissime, Paterque clementissime, ac præsul dignissime, Alexander inclite Dux Mazouię, & Domine Episcope Tridētine. Et vos Patres venerandi, Doctores eximij, præstantissimique prælati, Priores & Præpositi, ac Domini Canonici, plebani & capellani, clericique cæteri astantes vndecunque, Genus electum, Regale sacerdotium.

Non quia mihi putem eloquentiam vel facundiam assistere, aut dicendi peritiam famulari, cum me ignarum & rudem apud tantam Maiestatem tantosq; Patres nouerim luculenter: maximū mihi tamen munus hodie collatum existimo, meq; felicissimum reputo coram tantis facultatibus exaudiri, iamq; tam patienter auscultari verbula garrulantis, vt terrore concussus, & stupore confusus, tremula voce conclamem cum Elisabeth balbutiens, Et unde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Luc. 1. & vnde, inquam, dixerim hoc mihi, vt coram tot & tantis dignis Patribus os præsumpserim aperire? Non in mea igitur audacia reprimenda, sed in uestra benignissima clementia ueneranda uel patientia protinus commendanda, de summa Dei potestate confisus, a quo descendit omne datum optimum & omne donum perfectum, tanquā à patre luminum. Iaco. 1. A quo item omnis splēdor rhetoricæ eloquentiæ, omnes modi poeticæ locutionis, quælibet varietas decore pronūciationis sumpsit exordium, teste Cassiodoro super Psalteriū, transumptiuè autem Gratianus meminit in Decretis, 37. dist. *Inuocatio.*

c. legimus. uers. deniq; . vbi subnectitur Ambrosius super epistolam ad Colos. inquiēs. Omnis ratio supernæ scientiæ vel terrenæ creaturæ in eo est, qui est caput eorum & auctor, vt qui hunc nouit, nihil ultra quærat: quia hic perfecta virtus est & sapiētia. In Daniele deniq, & Salomone ostendit Deus infidelibus se esse auctorem totius sapientiæ. Ad ipsum igitur fontem uiuum totius sapientiæ, bonitatis, & gratiæ recurramus, Christum Iesum, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi, vt dicit Apostolus ad Colos. 2. & cum eodem dixerim quod describit 2. ad Corin. 3. Fiduciam autem talem habemus per Christum, ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non litera, sed spiritu: litera enim occidit, spiritus autem uiuificat. Iuxta quod auctor & dux vitæ Iesus Christus suis Apostolis & fidelibus inquit, Ioan. 6. Spiritus est, qui uiuificat, caro autem non prodest quicquam. verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Igitur cum eodem Apostolo ad Hebræ. 4. dixerim, Habentes ergo pontificem magnum, qui penetrauit cœlos, Iesum filium Dei, teneamus confessionem. & infra, Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio oportuno. Et cum Philone in persona Salomonis diuinū præsidium una uobiscum inuocabo, per orationem Sapientiæ nono scriptam dicens. Deus patrum nostrorum, & Domine multæ misericordiæ qui fecisti omnia uerbo tuo, & sapientia tua constituisti hominem, vt dominaretur creaturę tuæ, quæ à te facta est, vt disponat orbem terrarum in æquitate & iustitia, et in directione cordis iudicium iudicet, da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam. & infra, Mitte illam de cœlis sanctis tuis & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit, & mecū laboret, et sciā quid acceptum sit apud te: scit enim illa omnia, & intelligit, et deducet me in operibus meis sobriè, & custodiet me in sua potētia & erunt accepta opera mea. Hac igitur vtcunque tali excusatione mea, vel potius accusatione, atque humili diuina inuocatione præmissa ad thema pro dicendis redeo iam propositum Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, sanctificentur ne percutiam eos, *vbi supra. Quæ fuerunt verba coram uestris præcellentijs primo loco proposita reuerenter.*

PARS PRIMA.

INtendens diuina sapientia suos ministros breuibus verbis & sermonibus ponderosis catholicè informare, vt abnegantes impietatem & secularia desideria sobriè & iustè & piè uiuamus in hoc seculo expectantes beatam spem & aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, vt dicit Apostolus ad Titum 2. Vt qui ad mensam Domini sunt vocati, nitore fulgeant, exemplari compendio vitæ laudabilis & moralis, omni depulsa spurcitia seu immunditia vitiorum, vitam transigere temporalem, tanquam digni domicelli Regis altissimi accepti in ministerio habeantur, & tanquam sal terræ pro seipsis & reliquis rõnabiliter conuiuentes, & discretione fulgida tanquam lux mundi cæteros illustrantes, intelligant ab excelso Doctore, Christo Iesu, quod non solũ Apostolis & discipulis, verũ ẽt cunctis successoribus p̃sbiteris & clericis intonauit, Mat. 5. dicẽs, Vos estis sal terræ, ꝙ si sal euanuerit, in quo salietur? ad nihilũ valet vltra, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Verè conculcatur ab hõibus, tanquã fimus vilissimus, immũdus clerus & sordidus, madefactus spurcitia vitiorum & catenis criminum irretitus, vt nec sibi nec aliis iam quicquam valere putetur: quia, vt dicit Gregorius, Cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur: qui autem bene præsunt præsbiteri, duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo & doctrina, vt dicit Apostolus 1. ad Timo. 5. Duplici siquidem honore funguntur digni præsbiteri, reali videlicet & personali, siue temporali pariter & spirituali, vel transitorio denique cum æterno: nam etsi in terris habitẽt naturæ necessitudini subiugati cum mortalibus creaturis, anxiè tamen satagunt in cęlis cum Angelis conuersari, vt accepti sint Regi, intelligentes ministri. Quamobrem sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic luceat lux cleri coram hominibus, vt eorum bona opera intuentes glorificent patrem, qui in cœlis est. Matth. 5. Vos estis lux mundi, &c. Nam sicut lux nedũ seipsam irradiat, sed cæteras circumquaque diffundens suos radios conspecta perlustrat, ita proborum & iustorum clericorum luminosa vita se contuentes fulgore sanctitatis illuminat & serenat. Ad curam igitur positus aliorum in seipso debet ostendere, qualiter alios in domo

Domini oporteat conuersari, vt in c. cum in cunctis, extra de elec. meritò igitur ex parte summi Dei protestatur Angelus & commonefacit Moysen, vbi supra dicens, *Sacerdotes quoq; &c.* In quibus quidem sacris verbis tria breuiter denotantur. Primum est excelsæ dignitatis ministerium gloriosum: ibi, *Sacerdotes quoque, qui ad Dominum.* Secundum est eximiæ puritatis ergasterium preciosum: ibi, *Sanctificētur.* Tertium est extremæ pœnalitatis imperium perniciosum: ibi, *Ne percutiam eos.*

Quo ad primum, quia Sacerdotes sunt ministri sacramentorũ, & operum diuinorum, ac negotiorum Christi Iesu, iuxta quod dicit Apostolus. 1. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi & dispensatores ministeriorum Dei. Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Sacerdotes namque dicti sunt, quasi sacrę dotes. Ex ipso igitur nomine sanctitas & iustitia designatur, iuxta illud Psalmistæ, Psal. 131. Sacerdotes tui induantur iustitiam, & Sancti tui exultent. dicuntur etiam Sacerdotes, quasi sacrum dantes cultibus diuinis, quia sacramenta diuina conficiunt & ministrant. Præsbiter autem Græcè, Latinè senior interpretatur, non propter ætatem, sed propter honorem, & dignitatem, quam accipiunt, dum sacrant, vt dicit Isidorus 7. Etymol. c. 12. & habetur in Decretis 2. dist. c. 1. versi. Præsbiter. Qui enim Sacerdotes vocabantur in veteri testamēto, quorum primus Melchisedech, qui panem & vinum obtulit in sacrificium acceptabile coram Deo, Gen. 14. de quo satis protensè disputat Apostolus ad Heb. 7. ostendens non per Aaron, sed per Melchisedech, qui sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initiũ dierum, neque finem vitæ habens, assimilatus autem filio Dei manet Sacerdos in perpetuum, Dominum Iesum Christum, summum Sacerdotem & Pontificem figuratum, de quo satis per Doctores in c. translato. extra de constit. & 21. d. c. cleros. & c. in nouo. Hi sunt ergo, qui nunc præsbiteri appellantur, & qui tunc appellabantur principes Sacerdotum, nunc episcopi nominantur: omnes tamē moderni præsbiteri, totus clerus, & sacerdotium a Christo Iesu, tanquam à summo capite sumpsit exordium, qui duodecim Apostolos tanquam maiores Sacerdotes, septuaginta duos discipulos, quasi minores instituit Sacerdotes: Petrum autem in summum Sacerdotem elegit, 21. di. §. 1. vers. simpliciter. Præsbiteros igitur meritò dicimus dignitate potius quàm ætate. Et sacer

dotes sapientia, sanctitate & gratia nuncupamus. Ex quibus reddun tur bene meritò uenerandi. Septem equidem respectibus sacer dotali, siue clericali ordini humilis reuerentia noscitur exhibenda, videlicet Primò respectu dignitatis. Secundò respectu medialitatis. Tertiò respectu principalitatis. Quartò respectu commoditatis. Quintò respectu nobilitatis. Sextò respectu auctoritatis. Septimò respectu exemplaritatis.

Subdistinctio septuplicis reuerentia.

Primò dico, clero deberi reuerentiam respectu dignitatis: nam non reperitur in orbe terrarum, maior dignitas culmine sacerdotalis præeminentiæ dignitatis. Nam si de quo minus videtur inesse, & inest: ergo multò fortius de quo magis, vt in 2. Topic. sed minus videtur inesse de īperiali culmine dignitatis, quàm de reliquis post se minoribus, & tamen inest, quia ita est quòd Imperator, qui primus est, & maior in genere Regum, & Principum orbis terræ humilem reuerentiam, & debitam fidelitatem, ac prōptam obedientiam spondet, & exhibet sub iuramento debitæ obligationis illi sacerdoti magno, qui primus est, & maior in ordine, & in genere Sacerdotum, videlicet, summo Pontifici, vt patet in Decretis 63. dist. c. tibi Domino. Ioanni Papę ego Rex Otho promittere, & iurare facio per patrem, & filium, & spiritum sanctum, &c. vbi describitur forma iuramenti imperatoris ad Papā. & 22. distin. c. 1. de Christo ad Petrum scribitur institutum. qui. s. Christus beato æternæ vitæ clauigero. s. Petro, terreni simul & cœlestis imperii iura cōmisit. Fecit namque Deus duo luminaria magna in firmamento cœli, luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti. Gen. 1. vtrumque vtique magnum, sed alterū maius altero. In firmamēto igitur cœli. i. ad firmamentum vniuersalis Ecclesiæ militantis fecit Deus duo luminaria magna. i. duas instituit dignitates, quæ sunt pontificalis auctoritas, regalisque potestas. Sed illa quę præest diebus. i. spiritualibus, maior est: quæ verò carnalibus, minor vt quanta est inter Solem, & Lunam, tanta inter Pontifices, & Reges differentia cognoscatur, vt in c. solitæ, extra de maiorit. & obedien. Meritò igitur de imperatorum & Regum subiectione ad Papam scribit Clemens V. de iureiurando, in Clementinis, vbi etiam formam iuramenti debitæ fidelitatis insinuans ait, Romani Principes orthodoxæ fidei professores, sacrosanctam Romanam ecclesiam, cuius caput est Christus redemptor noster, ac Romanū Pontificem eiusdem redē-

iuramentū fidelitatis imperatoris ad populum.

Luminaria magna papa et Imperator

ptoris

ptoris vicarium, feruore fidei & claræ deuotionis promptitudine venerantes, eidem Romano Pontifici, a quo approbationem personæ ad imperialis celsitudinis apicem assumendæ, nec non vnctionem, consecrationem, & imperii coronam accipiunt sua submittere capita non reputarunt indignum, seque illi & eidem ecclesiæ, quæ a Græcis imperium transtulit in Germanos, astringere vinculo iuramenti. Cum igitur Imperator subiiciatur Papæ tanquã singularissimo vicario Iesu Christi, vt in cap. quanto. & in c. inter corporalia, extra de trãslatione. Papa autem maximus est Sacerdotũ, imò summus Pontifex, & Sacerdos maximus nuncupatur, vt dicit Isidor. 7. Etymo. c. 12. & refertur in Decretis 2. dist. c. cleros. ver. Pontifex. multò magis ergo alii Reges, & principes subiiciuntur eidem. Imò plus dicit Gregorius ad Hermãnum Metensem episcopum, & refertur in Decretis, 96. dist. q̃s dubitet Sacerdotes Christi regum & principum omniumq́ue fidelium patres, & magistros censeri. Nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur, si filius patrem, si discipulus magistrum, sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suæ potestati subiicere, a quo credit non solum in terra, sed etiam in cœlis se posse ligari & solui? & Gelasius Papa Anastasio imperatori scripsit, & habetur eadem distin. c. duo quippe, quomodo beatus Innocẽtius Papa Archadium imperatorem (quia consensit vt sanctus Io. Chriso. a sua sede expelleretur) excommunicauit. Beatus etiam Ambrosius, licèt sanctus, non tamen vniuersalis ecclesiæ episcopus, pro culpa quæ aliis Sacerdotibus non adeo grauis videbatur, Theodosium magnum imperatorem excommunicans ab ecclesia exclusit, qui etiam in suis scriptis ostendit, quòd aurum non tam preciosius sit plumbo, quàm regia potestate sit ordo sacerdotalis altior, hoc modo circa principium sui Pastoralis scribens, Honor fratres. ĩquit, & sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari, si regum fulgori cõpares, & principum diademati, longè inferius erit, quasi plumbi metallum ad auri fulgorem compares: quippe cum videas regum colla, & principum submitti genibus sacerdotum, & osculata eorum dextra, eorum credunt orationibus se communicari, vbi glo. colligit notabile, s. principem posse excommunicari etiam à quouis episcopo 63. di. c. 1. post medium. & 11. q. 3. c. si autem nobis episcopis. Dicuntur enim Sacerdotes quandoque Dii, quandoque Angeli, vt dicit Gregorius scribens Mauritio, & habetur

Summus Põtifex.

Princeps quolibet episcopo suo excommunicari potest.

tur

tur in Decretis, 2.q.1. c.sacerdotibus.ibi,nã in diuinis eloquiis Sacerdotes aliquãdo Dii, aliquãdo Angeli vocantur. Nã ad Moysen de eo, qui ad iuramentum deducendus est, dicitur, Applica illum ad Deos, videlicet ad Sacerdotes, de quo Exo.22.vbi dicit text⁹, Si latet fur, dominus domus applicabitur ad Deos,& iurabit. & inf. ad Deos vtriusque causa perueniet. hinc & Psalm.dixit,ego dixi, Dii estis. & alibi dicit, nolite tangere Christos meos,& in prophetis meis nolite malignari. subdit Gregorius, & rursus scriptum est, Diis nõ detrahes.i.sacerdotibus, Exo.22. & propheta ait.s.Malachiæ 2.labia enim sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.malum tamen clericum vocat Dominus diabolum,Io.6.dicens, Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est. Nam licèt de Iuda principaliter loqueretur, de omnibus tamen iniquis intelligitur condecenter, de quibus satis agitur 40.dist.cap.multi.vbi Io.Chriso.dicit, Multi sunt sacerdotes, & pauci sacerdotes. Multi nomine, & pauci in opere. & inf. malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem.& 1.q.1.c. Christus.vbi dicit Aug. Christus quid fecit nobis, qui traditorem suum tanta patientia pertulit, vt ei primam eucharistiam confectam manibus suis, & ore suo commendatam sicut cæteris Apostolis traderet? quid nobis fecit Christus, qui eũdem traditorem suum, quem diabolum nominauit,&c. Ergo patres venerandi, non cum Iuda, sed cum Petro, cæteris sanctis Apostolis Christique discipulis partem capere festineris,& tanti culminis dignitatem honore debito conseruetis, vt etiam a regibus, & principibus vestra integerrima sanctitate mereamini venerari, & hæc de reuerentia primo respectu debita sacerdotio sufficiat retulisse.

Sacerdotes aliquãdo dij aliquãdo Angeli nuncupãtur, sed mal⁹ dicitur diabolus.

Secundò dicebam, deberi reuerentiam Clero respectu medialitatis. Est namq; sacerdos mediator inter Deum & homines, quasi positus ad reconciliandum mortalium genus hominum cum Deo viuo & vero, vt sicut Christus Iesus mediator factus est ad reconciliationem humani generis cum Deo & Angelicæ naturæ, cum Deo & homine, vt dicit Apostolus ad Colo.1 ibi, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare corporaliter & ipsum reconciliare, omnia in ipso pacificans per sanguinẽ crucis eius siue quæ in terris, siue quæ in cœlis sunt. Ex hoc etiam dicit idem Apostolus ad Galatas. 3. quid igitur lex? propter transgressionem

greſſionem poſita eſt, donec veniret ſemen, cui promiſerat, ordinata per Angelos in manu mediatoris, mediator autem vnius nō eſt, Deus autem vnus eſt. hinc etiam dicit inf. ad Timot. 2. Obſecro igitur primo omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt constituti, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate: hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Saluatore noſtro Deo, qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: vnus enim Deus, vnus & mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus. ſ. ſufficienter, non autem efficienter, quia actus actiuorum non operantur niſi in materia patiente diſpoſita, vt dicit Phil. in 3. de anima. Chriſti igitur exēplo docti, eruditiq; doctrina, mediatores eē debēt ſancti ſacerdotes, & clerici ad reconcilianda pacis fœdera humani generis cum Deo, ſicut de Aaron ſcriptum eſt, Eccl. 45. excelſum fecit Aaron fratrem eius. ſ. Moyſi. & inf. ſtatuit ei teſtamentum æternum, & dedit illi ſacerdotium gentis, & beatificauit illum in gloria. & de Noe ſcribitur Eccl. 44. Noe inuentus eſt perfectus & iuſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio. & ibidē dicitur de Abr. non eſt inuentus ſimilis illi. Ideo iureiurando &c. & de Aaron ſubſequitur Ecc. 45. ipſum elegit ab omni viuente offerre ſacrificium Deo, incenſum & bonum odorem, in memoriam placare pro populo ſuo. Hinc etiam ſcribitur Ioel. 2. inter veſtibulum, & altare plorabunt ſacerdotes miniſtri Domini, & dicēt, parce Domine, parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, vt dominētur eis nationes, quare dicunt in populis, vbi eſt Deus eorum? zelatus eſt Dominus terram ſuam, & pepercit populo ſuo. quaſi dicat, per deuotas ſanctorum ſacerdotū preces & orationes placatus Dominus parcit populis. Tales igitur eſtote, Patres præſtantiſſimi, vt orationes veſtræ apud Deum fructum exauditionis digne valeant reportare. Nam ſicut Chriſtus mediator eſt per naturam, ita ſacerdos mediator eſt per gratiam, vnde & Moyſes Deuteronom. 5. dixit, Ego ſequeſt. & medius fui inter Dominum & vos. ex quo idem ipſe Dominus Ieſus Chriſtus ſuis apoſtolis proteſtatur Io. 15. dicēs, nō vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos, & poſui vos vt eatis & fructum afferatis, & fructus veſter maneat, vt quodcunque petieritis patrem in nomine meo, det

vobis

vobis. Electio autem Dei, est gratiæ diuinæ præparatio, sicut prædestinatio, qua elegit nos in ipso ante mundi constitutionē, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, vt dicit Apostolus ad Ephes. 1. quod satis declarat Magister sen. in 1. lib. dist. 40. & 41. finis aūt electionis sanctitas esse debet, vnde Num. 16. scribit Moyses, quemcunque elegerit Dominus, ipse erit sanctus, ad quem. s. finem vocati sunt Sacerdotes & electi ministri Domini, non solùm vt ipsi sint sancti, sed vt etiam alios sanctificent & emundent. hinc dicitur filiis Leui. 2. Paralipomen 29. vos enim elegit Dominus, vt staretis coram eo, & ministraretis illi. hinc & Dominus Iesus, Io. 12. dicens, si quis mihi ministrat me sequatur. s. per iustitiam, & sanctitatem; & vbi sum ego. s. per naturam, illic et minister meus erit. s. per gratiam. Si quis mihi ministrauerit. s. per sanctitatem vitæ, honorificabit eum pater meus honore. s. æternæ gloriæ, in qua summus honor Christi fidelibus exhibetur, & sic patet de secunda reuerentia ordinis clericalis.

Tertiò dixi reuerētiam clero debitam respectu principalitatis, est namque quilibet Sacerdos quasi princeps in populo. i. principalis in ducatu vitæ spiritualis, sicut caput est principalis pars corporis organici phisici, a quo attrahuntur, vt plurimum, sensus corporales & vitales, vt est visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus, & sic à tali ordine, tanquam a capite totius corporis Ecclesiæ militantis, debet populus vitales. i. spirituales sensus haurire, vt de his quilibet Sacerdos conuiuium faciens suum populum conuocet, & inuitet ad prandium dicens.

De primo. s. de visu, Psal. Venite, & videte opera Domini terribilis in consiliis super filios hominum. quasi dicat, oculo mentis intuemini per opera visibilia summi Dei, quàm sint profunda intelligentia perscrutanda, eius inuisibilia misteria latentia sub velamine visibilium: ex quo dicit Apostolus ad Ro. 1. Inuisibilia enim ipsius. s. Dei a creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta cōspiciuntur, sempiterna quoque virtus eius ac diuinitas ita, vt sint inexcusabiles. s. omnes nolentes talia contemplari.

De secundo, dicat cum eodem Psal. Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos: intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite, qui plantauit aurem non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat? quasi dicat, omne secretum & opertum, manifestum est coram Deo. Iuxta quod dicit Apostolus ad

Hebr. 4. viuus est enim sermo Dei, & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque & medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis, & non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo.

De tertio. s. de gustu, dicat cum eodem Psal. 35. Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus, beatus vir qui sperat in eo, & verè suauis est, & dulcis super mel & fauum, & omnem dulcedinem: ex quo dicit Princeps Apostolorum Petrus. 1. Pet. 2. deponentes igitur omnem malitiam, & omnẽ dolum, et omnes simulationes, et inuidias, et omnes detractiones. quasi dicat, quod in his est amaritudo magna, quam si cupiris euitare, sicut modo geniti infantes, rationabiles sine dolo lac concupiscite, vt in eo crescatis in salutẽ, si tamen gustatis, quoniam dulcis est Dominus, vnde ex incõprehẽsibili in hac vita dulcedine spiritus Dei, cum admiratione magna exclamauit Philo. Sap. 12. O quàm bonus et suauis est, Domine, spiritus tuus in omnibus. Et Dominus Iesus Matthæi 11. dixit, Iugum enim meum suaue est, et onus meum leue. Iugum. s. humilitatis et obedientiæ, et onus. s. charitatis et diligentiæ.

De quarto. s. de odoratu, dicat cum spõsa. s. fideli anima, Cant. 1. osculetur me osculo oris sui, quasi pro gustu, quia meliora sunt vbera tua vino fragrantia vnguentis optimis oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te, trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Ad odorem igitur vnguentorum. i. specierum sanctificationum Dei, quia diuersimodè multos significat, vt dicit Apostolus 1. ad Cor. 12. diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, &c. conuocet sacerdos plebem & dicat illud Ecc. 39. obaudite me diuini fructus, & quasi rosæ plantatæ super riuos aquarum fructificate: rosa namque aut candorẽ continet, aut ruborem, & cum vtroque pariter & odorem. Cum candorem continet, insinuat castitatem. Sap. 4. O quàm pulchra est casta generatio cum charitate. Cùm verò continet ruborem, significat charitatem, Cant. 5. dilectus meus candidus & rubicundus electus ex milibus. de Christo dicit, qui semꝑ candidus extitit castitate, semper rubicundus charitate, electus ex milibus eximia sanctitate: quia sanctus sanctorum est omnia sanctificans, de cuius plenitudine nos omnes accepimus gratiam pro gratia. Io. 1.

De

De quinto.ſ. de tactu, humiliter ſe recognoſcens indignum tantorum beneficiorum diuinorumque donorum, proſtratus ad terram populum ſuum ſociet Magdalenæ ad pedes Domini prouolutum, vt lachrymis compunctionis pedes eius irrigantem capillis ſuis.i.ſuperfluis bonis a Deo ſibi collatis, diuiſis inter pauperes Chriſti, oſculo deuotionis, quodam hilari vultu, pietatis intuitu pauperibus obſequatur, tanquam ipſi Domino Ieſu Chriſto, qui ſibi reputat impenſum, vel negatum quicquid ſui amore & reuerentia ſuis pauperibus membris tanquam fratribus impenditur, vel negatur, iuxta quod dicit Matth.25.Amẽ dico vobis, quamdiu feciſtis vni de his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. & inf. quamdiu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis. Sic igitur ad veram pœnitentiam populus reuocatus audiet cũ Magdalena, Remittuntur tibi peccata tua, & erectus à pedibus Domini ſuis brachiis ad pectus eleuabitur ad oris oſculum amplexatus & dicet cum anima contemplante, leua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Cãt. 2.& vltimo c. & ſic tanquam bonus Princeps, Dux & paſtor, populum ſuum ducet ad paſcua beatorum. Talis namque paſtoris vocẽ oues eius audient, & illũ ſequentur, eius bona opera imitantes, cum viderint ipſum paratum ad ponendum animam pro ouibus ſuis, quod verbum nõ ſolùm ſtrictè intelligendum eſt pro mortis ſupplicio, ſed etiam pro omnibus carnalibus motibus, & ſenſibus, tam internis quàm externis, legi ſpiritus ſubiugandis, iuxta quod dicit Apoſtolus ad Galat. 5. qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis.& ad Hebr.11. inter ſpecies martirii cõputat, contra tentationes viriliter dimicare, cum dicit, Lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt. Circuierunt in melotis.i.in pellibus Taxi, quæ ſatis duros habent pilos, quibus ſancti vtuntur pro cilicio. Sequitur, & in pellibus caprinis egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus.& ſic probat Apoſtolus vitã pœnitentialẽ inter ſpecies martirii cõputari. Taliter ẽt intelligitur bonus paſtor aĩam pro ouibus ponere, Io.10. Taliter etiã moraliter ſumptum ĩtelligitur illud Io.12.qui amat animam ſuam. ſ. animales appetitus, perdet eam : quia in tali ſtatu tranſiens damnabitur ad tartareos cruciatus; & qui odit animam ſuam in hoc mundo.ſ.mundanis uanitatibus, & ſenſualibus motibus, & carnalibus deſideriis reſiſtendo, in uitam æternam

Melotis.

custodit eam, quia sic perseuerando vsque in finem saluus erit, Matth. 24. hinc etiam dixit Dominus Matt. 11. à diebus autem Ioannis Baptistæ vsque nunc, regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Ad hanc igitur rapinam & prædam. s. regni cœlestis, bonus pastor & dux populi, sacerdos quilibet curatus, præcedens exercitum, tanquam princeps in scientia & sanctitate, sicut in honore & dignitate præcellat. Boni namque prælati bonos faciunt subditos: & econuerso, mali malos, figura Iudic. 1. & 2. c. vbi uiuente Iosue bene profecerunt filij Israel, quo mortuo surrexerunt alii, qui non nouerant Dominum, feceruntque malum filii Israel in conspectu Domini, & afflicti sunt plagis multis. Est igitur, vt patet, Sacerdos princeps & caput in populo. Vnde sicut omnia membra corporis subijciuntur capiti, & sibi obediunt tanquā principi, ita omnia membra Ecclesiæ subiici debent, & obedire tali ordini, vt aptius fiat conseruatio totius subiecti ædificii spiritualis, iuxta illud Apostoli ad Ro. 13. omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est potestas, nisi à Deo: quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Hæc omnia dicit Apost. ubi supra, & satis prosequitur ibi. Nam & prælati ecclesiastici, principes nuncupantur, vt in c. 1. §. præfatis itaq; nunciis, de iureiurando, in Clementinis. ibi, ex parte principum tam ecclesiasticorum, quam secularium. Sic etiam cantat Ecclesia de Petro & Paulo, Gloriosi principes terræ, quomodo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte non sunt separati. Vnde sicut omnia membra corporis exponuntur ad conseruationem capitis, ita omnes Christi fideles exponi debent, pro conseruatione talis ordinis: non enim licet à capite membra recedere, vt in c. cum non liceat. extra de præscriptionib. & sic non licet populos recedere ab obedientia prælatorum. dicit enim Apostolus 1. ad Cor. 12. sicut enim vnum corpus est, & membra habet multa, omnia autem corporis membra, cum sint multa, vnum corpus sunt: ita & Christus. etenim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi, & omnes uno spiritu potati sumus. Nam & corpus non est vnum membrum, sed multa. & infra, vos autem estis corpus Christi & membra de membro, & quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia.

Prælati Ecclesiastici Domini.

clesia. Primò Apostolos. Secundò Prophetas. Tertiò Doctores. demum virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum, nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes Prophetæ? nunquid omnes Doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes habent gratiam curationum? nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interpretantur? emulamini autem charismata meliora: & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro, &c. Nam sicut, si caput est infirmum, adhuc tamen spes potest esse salutis, licèt capite languescente facilius reliqua corporis membra inficiãtur, vt dicit Gregorius, & refertur in Decretis. 6.q.1.c. sunt plurimi. §. uerum. in c. ex merito. aliter dicitur, si caput dolet, cætera membra languent. Ad quod 2.q.7.c. sicut inquit, & notant Doctores in d.c. cũ non liceat, quod tamen sumptum est de Isaia 1. cum dicit, omne caput languidum, & omne cor merens à planta pedis vsque ad verticem, non est in eo sanitas. quasi dicat, infecto capite, facillime inficiuntur & pedes. Attamen seruata vnione capitis, & membrorum sanitas recuperari poterit totius corporis & membrorũ, iuxta not. 1.q. 1. c. ventum. quod si caput præcisum est à corpore, nulla spes est unionis & vitæ naturalis: ita licet infirmatus sit ordo clericalis & languidus, si tamen vnitus est membris, hoc est vt habeat obedientiam subditorum, spes potest esse reformationis & curationis vitæ corruptę: Si autem abscissum sit caput a membris, hoc est si subtracta sit per subditos ab eodem ordine obedientia salutaris, totum corpus Ecclesiæ exterminium patietur, sicut patuit de propinquo in regno Boemiæ, vbi vltra trecenta millia personarum gladio ceciderunt propter hæresim Hussianam, ex qua prælatis Ecclesiæ obedientiam subtraxerunt. Sic etiam multa millia perierunt, quia Moysi & Aaron præceptis et consiliis parere contempserunt. Exo. 33. vbi viginti tria millia hominum nece perierunt per tribum Leui, obediẽtem Moysi. Sic & Datan & Abiron nolentes obedire Moysi & Aaron, submersi sunt cum familiis & tabernaculis & possessionibus & animalibus pertinentibus ad eosdem, descenderuntque in infernum viuentes operti humo, & perierunt de medio multitudinis. Num. 16. Inde & Psalm. dicit, aperta est terra & deglutiuit Datan, & operuit super congregationem Abiron. Hinc etiam seruare debent populi, quod mandauit Moyses. Exo. 22. dicens, Diis non detrahes, & Principi populi tui non maledices

maledices. de Sacerdotibus hoc intelligens, vt supra iam prædiximus, & sic de tertio respectu patet.

Quartò dico, reuerentiam deberi Clero respectu commoditatis siue vtilitatis, vbi scire conuenit quòd vtilitas alia realis, alia spiritualis. Realem dico temporalem, s. bonorum temporalium, spiritualem uerò bonorum æternalium. Realis namque, siue temporalis vtilitas ad modicum valere potest, quia cum tempore transit, vnde bona transitoria nuncupantur. Iuxta quod dicit Psal. Ne timueris, cum diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit domus eius gloria, quoniam cum interierit, non sumet hæc omnia, nec descendet cum eo gloria eius. Vnde & 1. Machabæorū 2 Mathathias rememorans excelsa Dei opera patribus impensa dicebat, Mementote operum patrum. & inf. a verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius, stercus & vermis est. hodie extollitur, & cras non inuenietur, quia conuersus est in terram suam, & cogitatio eius peribit. Vos ergo filii confortamini, & viriliter agite in lege Domini, quia cum feceritis quæ vobis præcepta sunt a Domino Deo vestro, in ipsa gloriosi eritis. Ecce quantam notat differentiam inter veram & opinatam gloriam. Hinc etiam Psalm. dicit, Dormierunt. s. per mortem, somnum suum, & nihil inuenerūt omnes viri diuitiarum in manibus suis. & notate quam egregiè dicit viri diuitiarum, ergo non virorum diuitiæ, quia cupidi Deo se subtrahunt, & temporalibus diuitiis se subiiciunt, quæ tamen suæ pro continuo esse non possunt, cum necessario relinquantur in fine, & ab inuitis sæpissime rapiantur. Inde dixit Dominus, Luc. 12. hominis cuiusdam diuitiis vberes fructus ager attulit. & inf. Anima mea, habes multa bona reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, stulte hac nocte repetent a te animam tuam: quæ autem parasti, cuius erunt? Sic est, qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues, & Luc. 16. parabolicans de diuite, & paupere dixit, factum est autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abraæ: mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno. Ecce igitur quàm fallaces sunt & caducæ diuitiæ tēporales. Inde & Salomon Prou. 10. dixit, Non proderunt thesauri impietatis. vt autem ostenderet ꝙ veræ diuitiæ sunt virtutes spirituales, subdit, Iustitia verò liberabit à morte. s. æterna, sub nomine iustitiæ omnes virtutes intelligens; quia iustitia dicitur omnis virtus

tus

tus, ſecundum Philoſophum 2. Ethico. Gregorius etiam ſuper Lucam in Parabola de ſeminibus, quorum pars cecidit inter ſpinas, & ſimul exortæ ſpinæ ſuffocauerunt illud. ſ. ſemen, Luc. 8. dicit Gregorius, Solæ ergo veræ diuitiæ ſunt, quæ nos diuites virtutibus faciunt. Si ergo, chariſſimi, diuites eſſe cupitis, veras diuitias amate: ſi culmen veri honoris quæritis, ad cæleſte Regnum tendite: ſi gloriam dignitatum diligitis, in illa ſuperna Angelorũ curia aſcribi feſtinate: verba Dei, quæ aure percipitis, mente retinete: cibus. n. mentis eſt ſermo Dei. Talibus igitur diuitiis Clerus populum ſuũ ditare feſtinet, ſacramenta eccleſiaſtica miniſtrando, videlicet

Baptiſmum, quia niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in Regnum Cęlorum. Io. 3.

Cõfirmationẽ, cuius miniſterium Epiſcoporum eſt, de cõſecra. d. 5. c. manus, & c. vt ieiuni, & c. nouiſſimè. Nam licèt non ſit ſacramentum ſtrictæ neceſſitatis, contemptus tamẽ eius damnationem inducit, vt dicit Magiſter Sen. in 4. di. 7.

Pœnitentiam, ad quam peccatores vocare Chriſtus ſe veniſſe teſtatur, Matt. 9. & Luc. 5. qui etiam comminatus eſt impœnitentibus, dicens Luc. 13. ſi non pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis.

Euchariſtiam, quia dixit Dominus Io. 6. Amen, Amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in uobis: Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die. Intellige ſanè ſecundum determinationem Ecc.

Extremam vnctionem. Iacob. vltimo, Infirmatur quis ex vobis, inducat præsbiteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eũ oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.

Ordinem matrimonialem, de quo dicit Apoſt. 1. ad Cor. 7. bonum eſt homini mulierem non tangere: propter fornicationem autem. ſ. euitandam, vnuſquiſque vir ſuam vxorem habeat & vnaquæque mulier ſuum virum habeat. ſ. vt licet habere in vtroq; genere. ad quod facit c. cum inhibitio, de clandeſt. deſponſ.

Ordinem Sacerdotalem, quem & alios Eccleſiaſticos ordines conferre ſpectat ad Epiſcopos ſingulos in ſuis diœceſibus, 67. d. c. vno, & 24. d. c. Epiſcopus, de quibus plenè in c. cũ nullus, & in c.

cos,

cos, de temporibus ordinationum, lib. 6.

Horum igitur septem sacramentorum finis, fructus, commoditas & vtilitas, sunt virtutem, gratiam & gloriam operari, de quibus Psalmista dicit psal. 83. quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum. & infra, Altaria tua Domine, virtutum. & infra, etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion. & infra, quia misericordiam & veritatem diligit Deus, gratiam & gloriam dabit Dominus, & sic patet de quarto respectu.

Quintò dixi reuerentiam Clero debitam respectu nobilitatis. Vbi sciendum, quòd nobilitas aliter sumitur positiuè, & aliter propriè. Nobilitas positiuè sumpta secūdum leges humanas, est qualitas illata per principatum tenentem, qua quis vltra honestos plebeios acceptus ostenditur, vt colligit illustrissimus legum Doctor Dominus Bartolus de Saxo Ferrato, in l. 1. C. de dignitatib. lib. 12. Propriè aūt sumpta, vt dicit Hieronim⁹ in epistola ad Cellātiā, Nobilitas sola apud Deū libertas est, nō seruire peccatis: summa apud Deū nobilitas est, clarū esse virtutibus. & sic nobilitas ad virtutē refertur. Hæc est .n. sola .s. virtus, quæ rectè nobilitat hominē, iuxta nota. in c. venerabilis, extra de præbēdis, vbi dicit textus, Nos igitur attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas vitæque honestas gratum Deo faciunt & idoneum seruitorem. Hinc & Hieronymus in epistolis dicit, apud Deum potior est, non quem nobilitas generis, nec dignitas seculi, sed quem deuotio fidei & sancta vita commendat, & Chrisostomus super Matthæum dicit, Ille clarus, ille sublimis, ille nobilis, qui dedignatur seruire vitiis, & ab eis nititur non superari. Quid enim profuit Caim de nobili Adam fuisse progenitum? quid Cham de Noe. q. d. nihil. hinc etenim antiquitus ad regimen reipublicæ non nisi virtute nobiles, & probati viri, admittebantur electi, vt patet de Saule 1. Regum 9. de quo scribitur ibidem, Erat Saul electus & bonus, & nō erat vir de filijs Israel melior illo. Cum autem recessisset Saul ab obseruantia legis Dei, & præuaricatus esset, factum est verbum Domini ad Samuelem dicens, pœnitet me, quòd constituerim Saul Regem, quia dereliquit me, & verba mea opere non impleuit; & ait Samuel ad Saul, quia proiecisti sermones Domini, ꝓiecit te Dominus, ne sis Rex super Israel. 1. Reg. 15. & loco Saulis malignantis electus est Dauid, vt regnaret pro Saule, licèt Saul in vita sua persecutus fuerit Dauid

rit Dauid

rit Dauid vſque ad mortem. Sic etiam poſt modum decretum fuit in archiuiis Romanorum, vt non niſi nobiles effecti prius munere virtutum in officiis reipublicæ ponerentur, vt decuriones, conſiliarii, & ſimiles. ff. de decurionib. l. ſpurii, in princip. & ff. de mun. & honorib. l. fin. & l. honor. ad quod facit quod notatur in c. de multa, extra de prębend. vbi etiam habetur quod ſcientia nobilitat hominem. ad quod etiam accedit. C. de acquir. poſſeſ. l. licet. Similiter nobilitare dicitur eccleſiaſticus ordo, vt notat Io. And. in c. eo libentius. extra de ſeruis non ordinandis, & in d. c. venerabilis. extra de præb. Omnes. n. clerici, reges appellantur, quia in virtutibus & ſanctitate ſe & alios iuſtè regunt. 1. Pe. 2. vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gẽs ſancta, populus acquiſitionis, vt virtutes annuncietis illius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum. Hinc & Hieron. dicit ad quendam ſuum Leuitam & habetur in Decretis 12. q. 1. c. duo ſunt genera Chriſtianorum. Eſt autem vnum genus, inquit, quod mancipatum diuino officio, & deditum contemplationi & orationi, ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare conuenit, vt ſunt clerici. & inf. hi namque ſunt reges. i. ſe aliosque virtutibus regentes, & ita in Deo regnum habẽt, & hoc deſignat corona in capite. hanc coronam habent ab inſtitutione Romanæ Eccleſiæ in ſigno regni, quod in Chriſto expectatur: raſio verò capitis, eſt temporalium omnium depoſitio, vbi gl. dicit, & capilli qui remanent, deſignãt quòd aliqua debemus retinere ad ſubſtentationem: nam Deo ſeruire, regnare eſt. ſicut etiam Clerici dicũtur milites Eccleſiæ, & in Eccleſia militare. 61. d. c. qđ proderit per ſingula ſtipendia Clericos militaſſe. & 1. quæſtio. 3. capitu. Saluator. circa medium. ibi, quòd ſi præfati milites Eccleſiæ ob huiuſcemodi ſcelus taliter percelluntur, nemo ſapiens negabit, non militantes Eccleſiæ multo damnabilius ob hanc cauſam venditionis, vel exemptionis debere percelli. Sic etiam 1. quæſt. 7. cap. qui in qualibet, ſcribitur, Qui in qualibet ætate, alibi quàm in Eccleſia Catholica, aut baptizati, aut rebaptizati ſunt, ad eccleſiaſticam militiam prorſus non permittantur accedere. prędicta etiam colligit glo. videlicet, quod Clerici dicuntur milites. 23. q. 1. c. militare. quod clarè ſumptum eſt ex verbis Apoſtoli. 2. ad Tim. 2. c. cum dicit, Tu ergo fili mi, confortare in gratia, quæ eſt in Chriſto Ieſu. & inf. labora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu, nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus, vt ei placeat,

cui se probauit, nam & qui certat in agone, non coronabitur nisi legitimè certauerit. & 2. ad Cor. 10. dicit, in carne enim ambulantes non secundum carnem militamus: nam arma militiæ nostræ non sunt carnalia. Glossa etiam dicit. 1. q. 3. c. Saluator. quòd arma clericorum, sunt lacrymæ, & orationes. 23. q. vlti. c. conuenior. vbi Ambr. allegatur dixisse, Dolere potero, flere potero, gemere potero, aduersus arma milites Gothos quoq; lacrymæ meæ arma sunt. Talia enim munimenta sunt Sacerdotis. & 23. q. vlt. c. repræhensibile. dicitur, quòd militum Christi, est Christo seruire & orationibus vacare, & castra Christi militum sunt Ecclesiæ. 54. dist. c. nullus. vbi dicit textus, debet enim immunis esse ab aliis, qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris Dominicis, quibus nomen eius ascribitur, nullius necessitatis vinculis abstrahatur. & sic patet de quinto respectu.

Sextò dixi, reuerentiam deberi Clero respectu auctoritatis. Est namque tanta, & tam grandis Sacerdotis auctoritas, qua maior sub cœlo nequit inueniri. Vnde rectè dici potest, non est potestas super terram, quæ comparetur ei. Iob. 41. Non enim Angelis, neq; cœlestibus virtutibus, neque quibuslibet beatis spiritibus, tantum misterium taleq; ministeriũ est commissum, sed solis presbyteris. Vnde Beatus Thomas in solennitate tanti mysterii dicit, sacris solenniis iuncta sunt gaudia. & inf. dedit fragilibus corporis ferculum & inf. sic sacrificium istud instituit, cuius officium committi voluit solis presbyteris, quibus sic congruit, vt sumant & dent cæteris. dicens enim solis, cæteros exclusit omnes. Vnde nec sanctus aliquis, nec sancta fuit vnquam, aut erit, qui tantam ac talem vim & potestatem habuerit, vel sit habiturus, vt transubstantiare valuerit, siue valeat panem in corpus, & vinum in sanguinem Iesu Christi, nisi soli presbyteri, secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ consecrati. Vnde Ambrosius in lib. de sacramentis, & habetur in Decretis de consecratione, dist. 2. c. panis. vbi sequitur, panis est in altari vsitatus ante verba sacramentorum, vbi accessit consecratio, de pane fit caro Christi. & inf. Si ergo tanta vis est in sermone Domini nostri Iesu Christi, vt inciperet esse quod non erat: quanto magis operatorius est, vt sint quæ erant & in aliud, permutentur. & inf. & sic ex pane fit corpus Christi, & vinum cũ aqua in calice mixtum fit sanguis, de quibus multa diximus in Tractatu eiusdem sacramenti. Sufficiat autem prosequi ad propositum,

tum, quod quamuis ex principali, & propria virtute verbi Dei Domini noſtri Ieſu Chriſti, quo facta ſunt omnia, fiat tranſubſtantiatio panis & vini in proprium corpus, & ſanguinem ſuum: hoc tamen ex miniſterio Sacerdotum ſibi commiſſo, cum dixit Domin' Ieſus Chriſtus Apoſtolis ſuis, pro ſe ipſis, & poſteris ſucceſſoribus. Hoc facite in meam commemorationem. quæ verba inter cæteros Euangeliſtas ſolus Lucas expreſſit 22. capitu. & Paulus refert. 1. ad Corin. 11. in illorum ſiquidem prolatione verborum conſecrauit ſuos Apoſtolos, Sacerdotes, vt communiter Doctores tenent, tam Theologi, quam Canoniſtæ. Theologi videlicet in 4. Sen. d. 17. & 18. Canoniſtæ aũt 21. d. c. in nouo. 50. d. c. conſiderandum, & in c. fideli, & in c. ſignificaſti. extra de electione, & Io. An. & moderni ſequaces plenè tractant in c. presbyter, extra de ſacramentis iterandis vel non. vbi plenè tradunt, quòd licet aliquis ſit conſecratus Sacerdos per epiſcopum, & non ſit tradita poteſtas ligandi & ſoluendi, quæ traditur per prolationem illorum verborum, Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt. Io. vltimo. quam auctoritatẽ Chriſtus tradidit Apoſtolis ſuis poſt reſurrectionem, licèt Sacerdotes eoſdem effecerit ante paſſionem in nocte cœnæ. Vnde ſi prædicta verba per epiſcopum ſunt omiſſa. ſ. accipite Spiritum ſanctum &c. de quibus etiam 24. q. 1. cap. loquitur Dominus, circa principium. et 1. q. 1. c. vt euidenter. conſecrati præsbyteri celebrare poterunt, ſed non abſoluere, vel ligare, niſi congruis temporibus, quod defuerit ſuppleatur. Eſt deniq; tãta vis caracteris Sacerdotis, quòd ex quo ſemel ſecundum ritum Sanctæ Romanæ eccleſiæ extitit conſecratus, ſiue criminoſus, ſiue excommunicatus, ſiue ſciſmaticus, ſiue hæreticus, ſiue apoſtata, ſiue degradatus, aut renegatus, vt ita dixerim, concurrentibus congrua materia, forma & intentione cum ordine ſacerdotij, ſi celebrat conficit, quamuis ad ſuam perniciem & damnationem: tamen verum corpus & ſanguis Chriſti eſt, vt firmant Thomas, & reliqui Theologi, in 4. Sen. d. 13. licèt Magiſter diſcordet in litera, & non bene, cum reuerentia, ſecundum omnes modernos, ſicut etiã tenent Canoniſtæ, vt Io. An. & ſequaces in c. degradatio, de pœnis lib. 6. idem tenet gloſ. de conſec. d. 4. c. non in vobis, & c. ſequenti. & Archid. de conſe. diſt. 2. c. quid ſit. Ad quod ſatis faciunt nota. 1. q. 1. c. inter catholicam. & c. vt euidenter. & c. Dominus declara-

uit.& c. Christus.& c.non nocet.& c.dictum est. & c.quod quidā. §.de his.& §.ex his verbis.& §. sciendum.& c. per Isaiam,cum multis similibus. Laicus vero quantumcunque sanctus, siue mulier, celebrando nihil agerent, cum ille. s.laicus ordinis caracterem nō habuerit: & illa.s.mulier,suscipere nequaquam possit.23.dist.cap. sacratas.vnde nec prædicare, nec publicè docere mulieribus est cō cessum.23.dist.c.mulier.& 33.quæst.5.c.mulierem.Agnosce igitur presbyter, & ignosce,ac honorem & reuerentiam exhibe potestati tuæ,quę maior est,cum reuerentia,quàm fuerit potestas, vel auctoritas Virginis gloriosæ. Nam licèt nec primam similem visa sit, nec habere sequentem, quia exaltata est sancta Dei genitrix super choros Angelorum ad cœlestia regna. Aliter tamen descendit Christus in vterum Virginis,cum dixit beata virgo, Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Luc.1. quia pauperculus,paruulus,passibilis,mortalis,formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus & habitu inuentus vt homo, humiliauit semetipsum,factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, vt dicit Apost.ad Philip. 2. In manus autem sacerdotis descendit cum plenitudine nedum gratiæ, & benedictionis, sed etiam cum plenitudine beatitudinis & gloriæ triumphalis,impassibilis,immortalis,diues, immensus, Rex regum, & Dominus dominantium,potentissimus, circundatus exercitibus Angelorū, & cœlestium agminum beatorum. Vnde Gregorius in homelia pascali, & habetur in Decretis, de consec.d. 2. c. quid sit sanguis. Quis enim,inquit, fidelium habere dubium possit, vt in ipsa immolationis hora ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri contingat. In illo Iesu Christi misterio Angelorum choros adesse. s. omnibus presbiteris consecrantibus dignè, vel indigne,dicit glo. sequitur in textu, summa & ima sociari, vnum quid ex inuisibilibus atque visibilibus fieri. Vno,inquit,eodemque tempore ac momēto, & in cœlo rapitur misterio Angelorum corpori Christi consociandus, & ante oculos Sacerdotis in altari videtur. Tanta est Ecclesiæ vnitas in Christo, vt vnus vbique sit panis corporis Christi,& vnus sit calix sanguinis eius. Calix. n. quem Sacerdos catholicus sacrificat,non est alius,nisi ipse,quem Dominus tradidit. Veneremini igitur, Sacerdotes, tantam vestram auctoritatem, vt digni habeamini eius ministri in conspectu altissimi Redemptoris. & hæc sufficiant pro sexto respectu reuerentiæ clericalis.

Septimò

Septimò dixi deberi reuerentiam Clero respectu exemplaritatis. Nam, vt dicit Gregorius, Omnis Christi actio, nostra est instructio.& Moysi dixit Dominus, Inspice et fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Exo. 15.& ipse Dominus Iesus suis Apostolis dixit Io. 13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Cum enim itaque Christus Iesus sciens nequitiam Sacerdotum, Scribarum, & Pharisæorum, qui eius iam concluserant passioné,& mortem inferre decreuerãt, Clerum & Sacerdotium honorandum turbis & discipulis prędicauit, eidemq; iussit obedientiam exhibendam, vngens pariter atq; compungens, cum dixit Mat. 23. super cathedram Moysi sederũt Scribæ & Pharisæi. omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite: secundum verò opera eorum nolite facere: dicunt. n. & non faciunt. Vide clementiam Saluatoris, morti propinquat, cognoscit proditorem & venditorem sui sanguinis & vitæ, noscit Sacerdotes suum sanguinem sitire, eius necem auidè quærere, & tamen eis prædicat reuerentiam, atque obedientiam exhiberi. Perpende igitur & considera, Sacerdos Dei altissimi, q̃ tenera diligentia seruare debeas,& custodire tuum statum, ordinem, gradum & dignitatem, qualeque curare debeas exemplum posteris & præsentibus exhibere. Considera Christum Iesum pro nobis passum & crucifixum dedisse nobis exemplum patienter inuicem tolerandi & honore inuicem præueniendi. Iuxta quod dicit Princeps Apostolorum 1. Pet. 2. In hoc enim vocati estis, quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. Considerate, Patres, quia spectaculum facti sumus Angelis, Deo & hominibus, 1. ad Cor. 4. oculi. n. omnium populorum aspiciunt ad vos, imo ad nos: quia vnus ex vestris uobis deditus ego sum. positi namque sumus in oculis hominum tanquam signum ad sagittam, quorum opera vulgares singuli contemplãtur. ergo cuilibet nostrum dicitur, quod dicit Apostolus ad Titum 2. in omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in grauitate, verbum sanum, inrepręhensibile, vt is qui ex aduerso est vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. Ad hæc 1. Pet. 2. Charissimi, obsecro vos, tanquam aduenas & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam. Et hæc sufficiant pro 7. respectu clericalis reuerẽtiæ, & sic expediti sumus de prima parte.

PARS

PARS SECVNDA.

AD Secundā partem principalē accedens, quam dicebam continere eximiæ puritatis ergasteriū preciosum in verbo, sanctificentur. *Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sanctificentur*, inquit Angelus, *Ne percutiam eos*, vt in themate vbi supra. Ergasterium siquidem locus est, vbi aliquod opus fit. Græcè.n.erga, opera, sterio idest operaria statio. Vnde ergasterium locus est, vbi cum labore bonum aliquod operamur. Omnis nempe virtus in labore quæritur & seruatur, quia virtus consistit circa difficile, vt in 2. Ethicorum. Sanctitas igitur tanquam perfectio virtutum cum difficultate & labore quærenda est, & sanguinis sudore captanda. sanctitas n.idem est quod sancita ætas: sancire namq; idem est quod confirmare, sanctum facere, vel iudicare. Sanctum autem, quasi sanguine vnctum dicimus, nam antiqui omnia sanguine consecrabant, ex quo dicit Apostolus ad Hæbr.9. & omnia penè in sanguine mundantur secundum legem, & sine sanguinis effusione non fit remissio. Oportet ergo sanctos usque ad sanguinem insudare vt sanctificentur à Domino Deo suo, ex quo idem Apostolus dicebat ad Hæbr.12. deponentes omne pondus & circunstans nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei & consummatorē Iesum, qui proposito sibi gaudio substinuit crucem confusione contempta, atque in dextera Dei sedet: recogitate enim eum, qui talem substinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem, vt non fatigemini animis vestris deficientes: nondum enim vsque ad sanguinē restitistis aduersus peccatum repugnantes. q.d. sanctos semper in uita præsenti pugnare conuenit contra vitia. sic etiam inquit ad Galatas 5. caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, & non solùm contra carnem opus est pugnare, sed etiam contra malignos spiritus, & mundanas quaslibet vanitates. ex quo idē Apostolus dicit ad Ephesios vltimo. De cætero fratres confortamini in Domino & in potentia virtutis eius induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, quia non est vobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem scilicet solùm, sed aduersus principes & potestates, aduersus mun

di

di rectores tenebrarũ harũ contra spiritualia nequitiæ in cęlestib⁹, & Io. in sua pri. Can. 2. c. dicit, Scribo vobis iuuenes, q̃a fortes estis & verbũ Dei in vobis manet, & vicistis malignũ, nolite diligere mũ dũ, neq; ea, q̃ in mũdo sunt, si quis diligit mundũ, nõ est charitas pa tris in eo, quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia car- nis est, & concupiscentia oculorum est superbia vitæ, quæ non est ex patre, sed ex mundo est, & mundus transibit & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Certè no stis, venerandi Patres, quoniam absque labore graui nulla munera magna dãtur. Maximum igitur sanctitatis munus cum lachrymis & sudore imploremus à Domino Saluatore, qui quotidie nobis intonat à vertice cœli dicens, Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester, Leuitici. 19. sanctificamini & estote sancti, quia ego Dominus Deus vester, custodite præcepta mea, & facite ea, ego Dominus q̃ sanctifico vos Leuitici. 20. & infra, Eritis sancti mihi, quia sanctus sum ego Dominus, & separaui uos à cęteris po pulis, vt essetis mei. & Leuitici 21. de Sacerdotibus dicit, Sãcti erunt Deo suo, & non polluent nomen eius: incensum enim Do- mini, & panes Dei sui offerũt, & ideo sancti erũt. Sancti igitur. i. si ne terrena vanitate, vel cupiditate, aut lubricitate, puri, firmi, casti, religiosi, integri, sinceri & immaculati in ministerio Christi, Domi no famulemur, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionẽ, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, vt dicit Apostolus ad Ephe. 1. Septem itaque sanctitatis species san- ctis presbyteris succinctè conueniunt opportunè, videlicet, Prima est habilitas ad suscipiendum, ne sit bigamus, inhabilis, vel irregu laris. Secunda est sobrietas ad conuincendum, ne sit crapulosus, ebrius, vel iocularis. Tertia est honestas ad cõuiuẽdum, ne sit dis solutus, vagus, vel curialis. Quarta est sagacitas ad instruendũ, ne sit imperitus, ignarus, vel criminalis. Quinta est castitas ad continẽ dũ, ne sit luxuriosus, fornicarius, vel carnalis, Sexta pietas ad sub- ueniendum, ne sit cupidus, parcus, vel nundinalis. Septima est gra uitas ad perficiendum, ne sit lubricus, instabilis, vel ruinalis.

Primò dico, quod sanctitati clericorum conuenit habilitas ad suscipiendum. vbi sciendum, quod inhabiles, sicut sunt bigami, vi delicet qui duas vxores habent cum effectu, siue diuersis tempo- ribus ambas de iure, siue eodem tempore vnam de iure & alteram de facto, vel ambas de facto, siue vnam solam, ab altero tamen co

gnitam,

gnitam, quandocunque & quomodocunque, siue legitimam vxorem adulteram, promoueri ad sacros ordines prohibetur 21. q. 1. qũo. 31. q. 1. aperiãt. 32. dist. seriatim. & plenè tractatur in c. nup, & ĩ c. a vobis. & in c. debitũ, extra de bigamis. cũ multis concordantiis. De habilibus autem, & quales esse debeant promouendi, dicit Apostolus. 1. ad Timoth. 3. oportet enim episcopum inrepręhensibilem esse, vnius vxoris virum, sobrium, ornatum, prudentem, pudicum, hospitalem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem sed modestum, non litigiosum, nõ cupidum, domui suæ bene præpositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Siquis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Eccle. Dei diligentiam habebit? non neophitum. i. in fide nouellum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt, vt non in opprobrium incidat & laqueum diaboli, diaconos similiter pudicos, &c. vbi sciendum, quòd licet Apostolus videatur dictam regulam in episcopis posuisse, sicut etiam ad Titum 1. scribit, oportet enim episcopum & c. attamen prædicta regula ad omnes ordinandos extenditur, vt probat Amb. & habetur in Decreto 34. dist. c. cognoscamus, & Augu. similiter 81. dist. c. Apostolus. Sunt etiam aliqui irregulares, qui vindictæ sanguinis subsecuta morte vel membrorum mutilatione, se voluntariè ingesserunt verbo, opere, consilio, vel fauore, 50. dist. c. siquis viduam. 51. dist. c. aliquantos, & si ex actu iustitiæ mors, vel mutilatio subsequatur, vt in dicto c. aliquãtos. & 50. dist. c. siquis post, & plenè traditur per Doctores in c. sententiã sanguinis. extra ne clerici vel mona. se ne. se. immi. & Apostolus dicit 2. ad Timot. 2. c. Nemo militans Deo, implicat se negociis secularibus. Et hæc sufficiant pro prima, quia de reliquis in sequentibus exponemus.

Secunda species clericalis sanctitatis est sobrietas ad cõuescẽdũ ne sit crapulosus, ebrius vel iocularis. de hoc enim cautos reddidit suos discipulos Dominus Iesus dicens Luc. 2. Attendite autem vobis ne fortè grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat in vos repentina dies illa: tanquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciem vniuersæ terræ. i. in omnes terrenis deditos. & Apostolus dicit sobrium. & inf. non vinolentum &c. vt supra. Nam crapulosus, & ebriosus clericus, monitus non desistens, ab officio & beneficio decernitur

cernitur suspendendus, vt in c.à crapula.extra de vita, & hon.cler. vbi dicit textus, vinum sibi temperent & se vino.super quibus ver bis Io.And.colligit arg.quod clerici bibentes vinum sine aqua, nõ excusantur a veniali peccato. Turpe siquidem est clerico vini flatum effundere in astantes, ex quo dicit Salomõ Prou.20.luxuriosa res est vinũ, & contumeliosa ebrietas, qui cum his immiscetur non erit sapiens. Circa quod etiam dicit Apostolus ad Ephe.5.nolite inebriari vino, in quo est luxuria. de qua materia satis tractat beatus Thomas.2.2.quæst. 149.& 150.Prohibetur etiam clericis omnis inhonestus & reprobatus ludus, vt taxillorum, alearũ, theatralium, mimorũ, histrionum, & similium, de quibus plenè agitur in c.cum decorem.& in c.pen.extra de vita & hone.clericor. & ꝙ non possint promoueri, patet 33.dist.c.maritum.& 51.dist.c.1. & c.præterea. Tales etiam communicare vetantur. de consecra. dist. 2.c.pro dilectione. Nedum enim mortaliter peccant clerici se tali bus immiscentes, sed etiam si quid de bonis ecclesiæ histrionibus donare præsumunt.86.dist.c.donare.& c.qui venatoribus.nisi simpliciter tanquam eleemosyna aliquid vt pauperibus donaretur. clerici namque rebus suis male vtentes & expendentes, raptores sunt, quia quicquid superest, pauperum est.18.q. 1.c.fi.& 12.q. 2. c.gloria episcopi.& c.& si illi.quod etiam tenet Thomas. 2. 2. quæst. 185.& sic patet de secunda.

Tertia species dicitur honestas ad conuiuendum, ne sit dissolutus, vagus, vel curialis. Hęc autem honestas in clericis tripliciter ordinatur, videlicet. Primò verbo.1. ad Cor.15.corrumpunt bonos mores colloquia mala. Secundò facto, 1.ad Cor.14.omnia au tem honeste, & secundum ordinem fiant in vobis. Tertiò ornatu, videlicet duplici.s.interiori & exteriori. Ornatus interior clericorum, virtutum habitus in actum deductus conuenit explicari, ne malè sedentes in cathedra iniuriam inferant cathedræ, siue sedi. 40.dist.cap.multi.

Ornatus exterior clericorum in quatuor principaliter consistere debet videlicet, Primo in custodia & fręno omnium exteriorũ sensuum, videlicet visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus.6.q. 1. c.ex merito.32.q.5.c.nec solo.& 41.dist.§. vltimo. Secundò in habitu, ne deferant vestes incisas & ligulatas, nec varii coloris, nec rubeas, nec virides, neq; minus lõgas vel breues, nec de serico, sed de lana: non nimis pretiosas, nec satis viles, clausas desuper, fibu-

las omnino non deferant, neque corigias auri, vel argenti ornatum habentes, sed nec annulos, nisi quibus competit ex officio dignitatis. De quibus satis habetur in c. penultimo, extra de vita & hone. clericorum. vbi etiam prohibetur eis ne vtantur manicis & sotularibus consutitiis, frænis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, &c. de quibus etiam tangitur 41. dist. §. 1. licet excusentur si se conformant patriæ moribus in habitibus, semper tamen honestate seruata, arg. 4. d. c. erit. & 30. d. c. siquis virorum.

Tertiò, in cibo & potu, in quibus seruare conuenit quod Augustinus tradit 41. d. c. quisquis. videlicet, quid loco, tempori, & personis conueniat, in quorum conuiuiis, sex præcipuè sunt obseruanda, videlicet, Primo, vt vita absentium non mordeatur, hoc est ne fiant detractiones, murmurationes, vel iudicia temeraria cõtra præsentes vel absentes. Vnde Augustinus supra mensam suam hos duos versus depinxisse legitur, videlicet.

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam
Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

De quibus glos. 44. d. c. conuiuia. Secundo, vt præsentes non irrideantur, vt in d. c. conuiuia. Tertiò, ne inanes secularium negotiorum fabulæ recitentur, vt ibidem. Quartò, vt verba sacræ lectionis auscultẽtur, vt ibidem. Quintò, vt cibus & potus ad vsum exercendæ virtutis ꝓ naturæ sustentatione sumatur, vt ibidẽ, vnde versus.

Non viuas vt edas, sed edas vt viuere queas.

Idest noli viuere vt comedas, sed comede vt viuas. Sextò, vt in principio & in fine, laudes Deo debitæ referantur. 44. d. cap. non liceat. & c. pro reuerentia. & de consec. dist. 5. c. in omnibus. & de conse. d. 2. c. panis, & calix. & c. didicimus.

Quartò, in tonsura congrua, vt in c. si quis clericus, & in c. sequenti, extra, de vita & hone. clericorum, quam si non deferat, excommunicari debet, vt in d. cap. si quis clericus. ex quo patet quòd non deferens mortaliter peccat, quia excommunicationis pœna non debet imponi, nisi pro mortali peccato. 11. q. 3. c. nemo episcoporum. Similiter excommunicari debent clerici deferentes arma, vt in c. 2. extra de vita & hone. clericorum. Ex iusta tamen causa possunt ad terrorem malorum arma deferre, licèt percutere non debeant, vt dicit gl. in d. c. 2. quæ ponit in exemplum iustæ causæ, si per loca periculosa transitum faciant, argumentum 23. q. 3. c. Maximianus. Idem dici potest. s. quòd excusentur, si pro defensione

ciuitatis & reipublicæ ecclesiasticæ vel temporalis arma sumerent ad terrorem, vt supra. Vnde etiam monachi excusantur, si de licentia abbatis, infra septa monasterij tenent arma, vt in ca. ne in agro. §. præfatæ. de statu monach. in cle. Aliter autem deferentes, si tertio moniti non destiterint, perdunt priuilegiũ canonis, si quis suadente diabolo. 17. q. 4. & in c. in audientia. & in c. contingit. extra de sen. hoc est, quia tales percutientes non incidunt in sententiam excõmunicationis illius canonis, &c. & sic transeat hæc 3. species pro dissolutione & vagatione. De curialibus autem, qui alias non sunt irregulares, si a curia fuerint absoluti, tolerantur: aliàs non. 71. d. c. 1. 2. & 3. & 46. d. c. clericus, cum similibus.

Quarta species clericalis sanctitatis, dicitur sagacitas ad ĩstituẽdum, ne sit imperitus, ignarus, vel criminalis: debet namque quilibet curatus triplicem competentem peritiam obtinere, videlicet, Sacrarum literarum pro veritate fidei conseruanda & subditis insinuanda, vt in c. vt quisque. extra de vita & hone. cleri. vbi dicit textus, & admonere suos parochianos vt filios suos ad fidẽ discendam mittant ad Ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat. de quo satis habetur in Decretis. 36. d. c. 1. §. oportet. & c. qui ecclesiastici s. cum sequentibus. Ad quod Malachiæ. 2. labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent ex ore eius. & Oseæ. 4. conticuit populus meus, eo quòd non habuerit scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Et allegatur in c. nisi cum pridem. §. pro defectu. extra de renun. Præcipitur etiã curatis subditos instruere in fide, confessionis formam, orationẽ Dominicam, & Simbolum fidei, illos solicitè edocendo, vt in cap. Deus, qui. extra de pœnitentiis & remis.

Secundò secularium literarum pro veritate fidei defensanda, vt in prædictis iuribus, & 37. dist. c. legimus. §. sed econtra, & cap. sequenti.

Tertiò, seculariũ negotiorum, quia iudex est curatus aĩarum & corporum subditorum in pertinentibus ad salutem. 36. di. §. 1. in glos. 1. & in glo. cum enim, & per totam distinctionem, & quatuor sequentes, & satis notant Doctores in dicto c. nisi cum pridem, nã licet omnia scire sit mortalibus impossibile, sed solius est Dei, extra de iudiciis, c. nouit ille, qui nihil ignorat, & 26. q. 5. §. 1. & 23. d. erubescant. & quamuis omnium habere memoriam, & penitus in nullo peccare, potius diuinitatis quam humanitatis est, vt in l.

2. C. de veteri iure enucleando. & quamquam desideranda sit eminens scientia in pastore, in eo tamen est competens toleranda. extra de elect. c. cum nobis olim. & in c. venerabilis, extra de præbendis. & in dicto c. nisi cum pridem. de renunc. Aliàs namque criminandus erit, & condemnandus, si quod debuit scire nesciuit, & malè iudicauit, argu. 11. q. 3. c. quicunque, & in l. fi. C. de pœna iudicis, qui male iudicauit, & in c. quamuis, extra de regulis iuris. vbi dicit textus, non potest esse pastoris excusatio, si lupus oues comedit, & pastor nescit. vbi glo. dicit, quia pastor seu prælatus tenetur inquirere & corrigere subditorum excessus, aliàs sanguis eorum de eis manibus requiretur. Ezechielis 3. sanguinem autem eius de manu tua requiram. Ad idem accedunt nota. in c. irrefragabili, extra, de officio ordinarii, & in c. cum ad monasterium. §. fin. extra de statu regul. & mo. in c. qualiter & quando §. penult. extra de accusationib. cum similib. & sic de quarta specie patet.

Quinta species clericalis sanctitatis, dicitur esse castitas ad continendum, ne sit luxuriosus, fornicarius, vel carnalis. Vbi sciendum quòd omnes clerici, etiam in minoribus constituti tenẽtur continenter & castè viuere, volentes perseuerare in ordine clericali, vt in c. vt clericorum mores. extra de vita, & ho. cle. vbi dicit textus, vt clericorum mores & actus in melius reformentur, continẽter & castè viuere studeãt vniuersi; nam nomine clericorũ, compræhenduntur etiam in minoribus constituti, & etiam solummodo primam tonsuram habentes, vt in Clementina 2. de vita & ho. cle. in glo. & extra de prębend. c. 2. in glo. 1. quod vide latius per Archidiaconum 54. d. c. ex antiquis. Possunt tamen si volunt, in minoribus constituti ducere vxores, & cum ipsis matrimonialẽ continentiam obseruare: beneficijs autem ecclesiasticis contracto matrimonio, sunt priuandi, vt in c. diuersis fallaciis, extra de clericis coniugatis. & in c. quod à te. eodem tit. promoti autem ad sacros ordines, eo ipso tacitè uouisse continentiam præsumuntur, & sic perpetuò intelliguntur obligati ad obseruantiam castitatis. 28. dist. c. Diaconi. & c. quia sunt culpæ, cum duobus c. sequentibus, & 32. d. c. seriatim. & in c. sanè, & in c. si quis clericorum, extra de clericis coniugatis. Clericus autem in sacris constitutus, si de facto præsumpserit vxorem ducere cum effectu, priuandus est ordine & ecclesiastico beneficio; & mulier si erat libera, redigitur in seruitutem Ecclesiæ. 32. d. c. eos. quod si erat ancilla, debet vendi.

81.d.c.quidam clerici. filii autem inde nati, in seruitutem Ecclesiæ rediguntur. 15.q. vltima.c.cum multæ. & talis clericus in sacris con trahens matrimonium, ipso facto excõmunicatus est, vt in Cle. eos qui. de consanguinitate, & affinitate. nec potest absolui, nisi prius effectualiter separentur, vt in dicto c. eos qui. In talem etiam excommunicationem incidunt omnes, qui scienter in tali matrimonio pręstiterint auxilium, vel fauorem, consensum, vel participatio nem: quia participans in crimine criminoso, incidit in eãdem sententiam, vt in c.nuper, & in c.si cõcubinæ clericorum, extra de sen. excommunicationis. Si autem talis clericus velit à tali coniuge separari, debet eam abiurare in forma 35.q.6. c. ab ista die. & extra qui clerici vel vouentes.c.ex literarum. si tamen suspicaretur quod clericus periuraret, non debet à tali exigi iuramentum, sed aliter cautè compelli ad obseruantiam castitatis, vt in c.clericos. extra de cohab. clericorum & mulierum. Nam licèt non obligatis ad continentiam castitas suaderi possit, sed non imperari: vnde dicen tibus Apostolis Domino Iesu Christo, si ita est causa hominis cum vxore, non expedit nubere. dicit illis Iesus, non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est: sunt enim eunuchi, qui de matris vtero sic nati sunt, & sunt eunuchi qui ab hominibus facti sunt, & sunt eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnum cę lorum, qui potest capere, capiat. Math. 19. quasi dicat, de præcepto neminem astringo ad perpetuam castitatem vouendam, & seruan dam, sed consulo, sicut dicit Apostolus 1. ad Cor. 7. de virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus a Domino. Ad quod 28.q. 1.c.sic enim. quibus autem consilium placet, & sic vouẽt tacitè vel expres sè, continentiam tenentur perpetuam obseruare. Nam quod ab ini tio est voluntarium, ex post facto efficitur necessarium. C.de actio. & obli.l.sicut ab initio. & quod semel placuit, amplius displicere non potest, vt in regula iuris, quod semel, de regulis iur. lib. 6. Inde dicit Psal. vouete s.ex consilio, & reddite Domino Deo vestro s.ex præcepto. difficile quippe est continentiam seruare. 28. d.c.de his. & 33.q.5.c.tunc saluabitur. §. item qui sitit. Clericis autem in sacris constitutis de necessitate conuenit perpetuam continentiã obseruare. Vnde & Apostolus dicit 1. ad Timotheum 3. oportet Episcopum &c. subdit, pudicum. & infra, filios habentes subditos cum omni castitate. & quod supra dixit, vnius vxoris virum, intel ligitur ne sit bigamus. 82. dist. c. proposuisti. de quo supra diximus,

& Apo-

& Apostolus dicit 1. Ad Thes. 4. non enim vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem. Itaque, qui hæc spernit, non spernit hominem, sed Deum, qui etiam dedit spiritum suum sanctum in nobis. Conuenit autem clero, q̄ maximè constitutis in sacris, pluribus rationibus, quas notaui in c. quod à te, extra de clericis cōiugatis. vbi descripsi 16. rationes, &c. & sic sufficiat de quinta.

Sexta species clericalis sanctitatis esse debet, pietas ad subueniēdum, ne sit cupidus, parcus, vel nundinalis. Ex quo dicit Apostolus 1. ad Timo. vltimo. Est autem quæstus magnus, pietas cum sufficientia: nihil. n. intulimus in hunc mundum. & infra, Radix. n. omnium malorum, est cupiditas, quam quidam appetentes errauerūt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. tu autem, o homo Dei, hæc fuge. super quo verbo. s. cupiditas, dicit Petrus Taranta. hæc est, quæ sacrilegia cōmittit & furta, rapinas exercet & prædas, bella gerit & homicidia, simoniacè emit & vendit, iniustè petit & accipit, inique negociatur & fęneratur, instat dolis, imminet fraudibus, dissoluit pactum, violat iuramentum, corrumpit testimonium & peruertit iudicium. Ista siquidem opposita sunt sanctitati, & tanto turpius sedent in clericis, quanto specialius esse debent à cæteris pollutis populis disgregati. sunt enim vocati in sortem Domini. vnde Ambr. de fuga seculari, cui portio Dei est, nihil debet curare nisi Deum. & est textus Decreti 12. q. 1. c. cui portio. Hieronymus etiam ad Nepotianum scribit. Clericus, qui Christi seruit ecclesiæ, interpretetur primùm vocabulum suum, & nominis diffinitione ꝓlata nitatur esse quod dicitur. Si enim cleros, Græcè, Latinè sors appellatur, propterea dicuntur clerici, quia de sorte sunt Domini; vel quia ipse Dominus sors. i. pars clericorum est; & quia vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, vt ipse possideat Dominum, & ipse possideatur à Domino, & est textus Decreti 12. q. 1. c. clericus. vnde sicut Dominus gratis sua dona dispensat, ita & clerici gratis debent diuina misteria subditis, nec non & bona temporalia pauperibus dispensare. Mat. 10. gratis accepistis, gratis date. 1. q. 1. c. gratia. dicit Leo Papa, gratia si non gratis datur, vel accipitur, non est gratia. & Amb. in pastorali, & habetur 1. q. 1. c. reperiuntur quam plurimi negociatione muneris mercari velle gratiam spiritus sancti, dum illi pretium donant, vt pontificalis ordinis sublimitatem accipiant, obliti verborū Petri, qui dixit ad Simonem, pecunia tua tecum sit in perditione,

quoniam

quoniam donũ Dei existimasti pecunia possideri, Actuum 8. Non sit igitur cupidus clerus, non parcus, sed munificus, largus & liberalis, quia maledictus est dispensator auarus, cuius largus est Dominus. hinc & Apostolus inquit 1. ad Timo. 3. oportet episcopũ esse hospitalem, & ad Ro. 12. necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes, & Hieronymus dicit Damaso scribens, & habetur in Decretis 16. q. 1. c. quoniam, quod est c. fi. Quoniam quicquid habent clerici, pauperum est, & domus illorum omnibus debent esse communes, susceptioni peregrinorum & hospitum inuigilare debent, & idem dicit Apostolicis viris, & Euangelizatoribus Christi, in necessarijs vsibus nolle tribuere, seipsum cõmendare est. Glos. dicit in verbo necessarijs, id est, in victu & vestitu 10. q. 2. c. Episcopus. & Ambrosi. in lib. de officiis, & habetur in Decretis 12. q. 2. c. aurum. dicit, Aurum habet Ecclesia nõ vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Et infra, Nonne dicturus est Dominus, cum passus es tot inopes fame mori, & certè habebas aurũ: ministrasses alimoniã. i. ministrare debuisses. cur tot captiui in captiuitatẽ ducti, nec redempti ab hoste occisi sunt: melius fuerat vt vasa viuentium seruares quam metallorum, & Hieronymus dicit in c. sequenti, Gloria Episcopi est operibus pauperũ prouidere, ignominia Sacerdotis est proprijs studere diuitiis. & idem dicit 88. dist. c. negocia, Negociatorẽ clericum, & ex inope diuitem, & ex ignobili gloriosum, quasi quasdam pestes fuge. ergo non sit clericus nundinalis. Nam tertio monitus a negociationibus non desistens, siue à mercantiis, perdit circa bona priuilegiũ clericale, vt in c. fin. extra de vita, & ho. cle. Et quæ sint negotia clericis licita vel illicita, satis notaui in c. penultimo, extra de vita, & hon. cle. Accedũt nota. in c. sicut, & plenius in c. 1. & 2. & per totum, extra ne clerici, vel mo. secularibus negotiis se immisceant, & sic pertranseat sexta species.

Septima species clericalis sanctitatis est, grauitas siue maturitas ad perficiendum, ne sit lubricus, instabilis, vel ruinalis. Ex quo dicit Apostolus, non neophitum, &c. quasi dicat, quia nouellus in fide faciliter retrograditur, & apostata factus inutiliter laborauit. Prou. 6. homo apostata, vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malũ, & in omni tẽpore iurgia seminat, huic extemplo ueniet perditio sua & subito conteretur, nec habebit vltra medicinam.

Clericus igitur, grauis & maturus esse debet, & omni macula carere, quantum ad natiuitatem, vt sit legitimè natus, quia illegitimi prohibétur etiam ex lege veteris testamenti, Deuteronomii 23. quia tales filii solent esse imitatores paterni sceleris. 6. q. 1. c. si quis cum militibus, & 56. d. c. si gens. Accedunt ad hæc nota. in c. innotuit, extra de elect. & in c. per venerabilem. ex tra qui filii sunt legitimi. & in c. 1. & per totum, extra de filiis præsbiterorum. Attenditur etiam ætas & vitæ qualitas, de quibus satis habetur in c. cum in cunctis, extra de elec. & in c. generalem. de ætate, & qualitate, in Clementinis, & in c. nihil est, extra de elec. vbi dicit textus, nihil est quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quam quod indigni assumantur prælati ad regimen animarum. & infra, Ipsumque decernimus hac animaduersione puniri, vt cum de ipsius constiterit negligentia, maximè si hominem insufficientis scientiæ vel inhonestæ vitæ, vel ætatis illegitimæ approbauerit, &c. & sic pertranseat septima species, & secunda pars principalis nostri Sermonis succintè præcisa, gratia breuitatis.

PARS TERTIA.

AD Tertiam igitur & vltimam partem postremò veniens, quam dicebam continere extremæ penalitatis improperium perniciosum, cum dicit Angelus, ne percutiam eos. *Sacerdotes quoque*, inquit, *qui accedunt ad Dominum, vt sanctificentur*, *ne percutiam eos*, vbi supra. q. d. si deficient à sanctitate, percutiētur pęnalitate. Vide itaque quàm sanctè, quàm iustè, quàm benigè cælestis medicus suam cōferat mortalibus medicinam. Captat. n. primo, tāquam Orator excelsus, beniuolentiam Auditorum, cum eos pro nomine ministerii Sacerdotes appellat. Facit eos dociles, vt attendant cui ministrent, quia summo Deo, cum subdit, Qui accedūt ad Dominum. Reddit attentos ad diligentiam ministerii cum subdit, sanctificentur, & tam pulchrè stabilire contendit in sanctitate, cum comminando subdit, ne percutiam eos. quasi dicat, pro firmissima orationis meæ conclusione tenete, quod nisi perseueratis in sanctitate continua, percutiam vos Imperio summi Regis. Ad vos ergo est verbum hoc, o Sacerdotes. Videte quid agitis, ad quid vocamini,

quid

quid intenditis, quid docetis, quid operamini, vbi sedetis, ne in cathedra pestilentiæ sedeatis, vel in sede Sathanæ, & cũ Lucifero deiecti in inferni laqueum ruatis in Præcipitium sempiternum, vbi nulla est redemptio, neque spes aliqua salutaris. Nostis, Patres præstantissimi, percussos esse patres nostros primos parentes, videlicet de paradiso voluptatis eiectos. Gen. 3. Diluui tempore consumpta est omnis caro, quæ mouebatur super terram, vniuersi homines, & cuncta in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt, & deleuit Deus omnem substantiam, quæ erat super terram ab homine vsque ad pecus, tam reptile quàm volucres cœli, deleta sunt de terra, remansit autem solus Noe, & qui cum eo erant, in arca, & hoc ideo, quia omnis caro corruperat viam suam super terram. Genes. 6. & 7. cap. Turris Babel percussa est cum ædificantibus eam in confusione linguarum, & confusum est labium vniuersæ terræ. Genes. vndecimo, Percussus est Chodorlaomor Rex Elamitarum cum alijs quatuor regibus in valle siluestri. Genes. 14. Percussa est Sodoma & Gomorrha, cum tribus adiacentibus ciuitatibus. Genes. 19. & hoc ideo, quia homines Sodomitæ, pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis. Gen. 13. Percussus est rex Sichen cum omnibus habitantibus Sichimæ in vltionem stupri Dinæ filiæ Iacob, per Simeonem & Leui. Gen. 34. Percussi sunt Ægiptii decem plagis, quę notantur his versibus.

Sanguis, rana, culex, muscæ, moriens pecus, vlcus,
Grando, locustæ, nox, mors, prius orta necans.

De quibus Exodi. 7. vsq; ad quartumdecimum capitulum, in quo describitur percussio Pharaonis cum omni exercitu suo, super quos reduxit Dominus aquas maris, nec vnus quidem superfuit ex eis. Percussi sunt filii Israel per tribum Leui, ceciderunt que in die illo quasi vigintitria millia hominum, quia fecerant, & adorauerant vitulum cõflatilem. Exo. 32. Percussus est Dathan & Abiron cum omnibus familiis, & tabernaculis eorum, & cũ quatuordecim millibus & septingentis viris, qui obedire recusarunt Moysi seruo Dei, ex quo terra aperta est, & deglutiuit Dathan & Abiron, & ignis combussit, & deuorauit reliquos. Num. 16. Percussi sunt iterũ octuagintaquinque millia de exercitu Regis Assiriorũ, qui[illegible] oblocuti sunt contra Deum. 4. Reg. 19. Percussi sunt centum viginti sep[illegible]tem millia de exercitu eiusdem Regis, quia malè locuti

sunt de Deo. 3. Regum. 20. Percussi sunt Elamitæ, & mortui sunt omnes, qui aspiciebant indigne arcam Domini. 1. Regum. 6. Percussus est Oza, & mortuus, eo quòd extendisset manum ad arcam Domini, & tenuit eam ne caderet, quia calcitrabant boues & declinauerant arcam. 2. Reg. 6. Dicunt Doctores ideo mortuum esse Ozam, quia in nocte præcedenti dormierat cum vxore, & sic tãquam immundus, præsumpserat manu tangere arcam Domini: quanto magis ergo timere debent immundi presbyteri, qui non cum vxoribus, sed cum meretricibus dormiunt, & sacratissimum Domini corpus, & sanguinem tractare præsumunt indignè. Caueant igitur, & formident, ne percutiat eos Angelus Domini, sicut & tot alios iam percussit. Lauamini ergo, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, dicit Dominus. Quiescite agere peruersè, discite benefacere, &c. Isa. 1. Mũdamini, qui fertis vasa Domini, Isaiæ 52.

Sed vt ad percussiones iuris canonici nostrum propositum reducamus, septem similiter modis presbyterorum excessus nouerimus esse percussos, videlicet. Primò, per suspensionem. Secundò, per interdictionem. Tertiò, per excommunicationẽ. Quartò, per depositionem. Quintò, per carcerationem. Sextò, per flagellationem. Septimò, per degradationem.

Primò dico, percuti clericorum excessus per suspensionem: vbi sciendum, & considerare libet, quòd supensio, alia est quò ad se tantum. Alia nedum, quo ad se, sed etiam quo ad alios. Quo ad se tantum suspensus est quilibet criminosus. i. mortali peccato subiectus, & talis ingerens se diuinis sacramentis, siue actiuè, siue passiuè, mortaliter peccat. Vnde beatus Thomas in 4. Sententiarum. d. 24. dicit, quòd existens in mortali, si suscipit vel ministrat ecclesiastica sacramenta, nedum mortaliter peccat, sed velut blasfemus & deceptor, venit meritò puniendus: immo plus dicit in 3. parte summæ. q. 64. arti. 6. quòd existens in mortali peccato, & tangendo sacramenta, & ingerendo se diuinis, etiam sine apparatu, mortaliter peccat, nisi in casu necessitatis ex periculo mortis baptizaret, vel nisi ex casu corp⁹ Christi de terra colligeret. Pro quo satis faciunt Apostoli verba, cum dicit. 1. ad Cor. 11. probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: qui autem manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit [illegible] non diiudicans corpus Domini, i. non decernens sacrum a [illegible] prophanis,

quod

quod generaliter intelligi conuenit de omnibus sacramentis, licet de illo magis, quod omnibus est maius. s. de corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi. de consecra. dist. 2. c. nihil. vbi dicit textus, nihil in sacrificijs maius esse potest quàm corp⁹ & sanguis Christi, nec vlla oblatio hac potior est. Sed omnis hæc præcellit, quæ pura conscientia Domino offerenda est, & pura mente sumēda, atque ab omnibus veneranda, & sicut potior est cęteris, ita potius excoli & venerari debet. Inde dixit Moyses Deutero. 16. Iuste quod iustum est, persequens, vt viuas & possideas terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. Ergo si non iustè, mortaliter peccat. Iuxta quod dicit Salomon Prou. 15. victimæ impiorum abominabiles Domino, vota iustorum placabilia, abominatio est Domino ⁊ via impii, qui sequitur iustitiam, diligetur ab eo. Plus etiā dicit Thomas in 4. Sen. dist. 19. ⁊ videlicet, quòd existens in mortali, si prædicat, mortaliter peccat, licet noster Ric. ibidem videatur, hoc intelligere, quando peccatum est manifestum. Alia dicitur suspensio, quo ad se & quo ad alios, qua sunt suspensi omnes hæretici, scismatici, simoniaci, excommunicati, & notorii fornicarii, vt satis notant Doctores in c. sicut, & in c. vestra. & in cap. quæsitum. extra de cohabitatione cle. & mulierum. Nam licèt quilibet criminosus etiam degradatus, ⁊ vt dixi, possit conficere. 15. q. vlt. c. fin. & in d. c. vestra, ad quæ faciunt etiam notata in c. 1. extra de summa Tri. & fide cath. attamen tales præcisos, siue suspensos, quò ad se, & alios, quia damnabiliter ingerunt se diuinis, debemus euitare, vt confusione deuicti suos excessus corrigant & emendent. 32. d. c. nullus, & c. præter hæc. §. verum. 81. d. ca. siqui sunt presbyteri, concubinas habentes, ⁊ vbi dicit text. peccatum igitur paganitatis incurrit quisquis, dum se Christianum esse asserit, sedi apostolicæ obedire contemnit. 24. quæst. 2. cap. sanè. extra de elec. c. quia diligentia. 1. q. 1. c. si quis a simoniacis. & c. reperiuntur, extra de simonia. c. tanta, & c. quotiens. & c. accusatum. extra de sen. excōmu. c. si quem. & 3. q. 4. c. Engeltrudam. 24. q. 3. c. inter hæresim. 7. q. 1. c. Nouatianus. & tractat beatus Thomas, 2. 2. quæst. 39. & est bona glo. in c. 1. extra de scismaticis. satis faciūt nota. in cap. ex tenore. extra de præscrip. & in c. cū non liceat, eod. tit. & in c. vestra, & in c. quæsitum, extra de cohab. cle. & mul. Est notādum quòd si prędicti suspensi damnabiliter ingerunt se diuinis, efficiuntur irregulares, a qua irregularitate non possunt absolui, nisi per Papam, vt

in c.si celebrat, extra de cle. excom. min. & in c. cum æterni, de sen. & re iud. lib. 6. De multiplici suspensione tractat glo. magistra. Io. An. & satis abundè, in c. cupientes. §. si scienter, in verbo suspen. de pœnis, in cl. vnde beatus Thomas de Aquino, & Dominus Bonauen. in 4 Senten. distin. 13. dicunt, & clarius Bonauen. in 4. q. quòd quorundam missæ prohibentur audiri in pœnam peccati eorum, quia non sunt digni conficere, & si conficiant non sunt digni audiri, & hæc est prima ratio. Secũda ratio est, vt confusi redeant ad gratiam pœnitentiæ. Tertia ratio est, vt alij retrahantur ab eorum imitatione, quia cum vnus corripitur plurimi emendantur, & vnius pœna transit cęteris in exemplum. quæ tres rationes etiã bene colliguntur in d.c. vestra, de cohabitatione cle. & mul. & dicit Dominus Bona. quòd euitare tales, vt supra suspensos, est opus iustitiæ, misericordiæ & prudentiæ, & sic ista tria conræspondent prędictis tribus rationibus. Dicit etiam, quòd sacramentum euchari stiæ eleuat hominem ad statum spiritualem, ad quem non eleuantur fornicarii, qui sunt omnino carnales. immò dicit textus. 32. quæst. 2. ca. connubia. quod tempore illo, quo coniugales actus geruntur, præsentia spiritus sancti non datur, etiam si propheta esse videatur, qui officio generationis obsequitur, vbi dicit glo. quia est ibi quidam stupor, & homo totus carneus efficitur. Innocentius tamen in dicto c. quæsitum, de cohabitatione cle. & mul. dicit, quem sequũtur communiter omnes, quòd Simoniaci & notorii fornicarii, in casu necessitatis, vt in articulo mortis, possunt ministrare duo sacramenta tantummodo. s. baptismum, & eucharistiam, & cum licitum sit à talibus in tali casu hæc duo sacramenta recipere, 32. d. c. pręterea, §. verum, licitum est talibus etiam tangere, non tamen conficere, nec suscipere. nec credimus licitum, dicit ipse, ab huiusmodi extremam vnctionem recipere, vel alia sacramenta: nam cum sint generaliter prohibiti, & de his duobus specialiter concedatur, consequens intellectus patet quòd de cæteris negatur, 25. d. c. qualis, facit quod habetur in c. nonne. extra, de pręsump. & Innocentius hęc notat extensius, in c. fraternitatis, vltra medium, extra de hæreticis. satis etiam faciunt quæ habentur 1. q. 1. c. Sacerdotes, vbi referuntur verba Domini dicentis ad Moysen Leuitici 21. qui habuerit maculã, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, siue paruo vel grandi, & torto naso, si fracto pede vel manu, si gibbus, si lip-

pus, si albuginem habens in oculo, si iugem.i.continuam scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus, omnis qui habuit macu lam de semine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo. & infra, Nec accedat ad altare, quia macu lam habet, & cõtaminare non debet sanctuarium meum. Hinc etiã extractus est titulus Decretalium, de corpore vitiatis.s.non ordinã dis, vbi sciendum, sicut dicit glo. in c. fin. quod quidam sunt corpore vitiati sponte, quidam casu. Si sponte, distingue: aut nulla iu sta causa interueniente, & ordinandus repellitur, & iam ordinatus deiicitur 55.d.c.qui partem, & c.si quis à medicis, & 33.di. c.maritum. Aut iusta causa interueniente, & tunc non prohibetur ab ordine, puta quia timore lepræ, aut aliqua consimili causa, vt in c.ex parte M. nisi generet deformitatem, quia tunc in omni casu repel litur, argu. 55.d.c.lator, & c.si euangelica, & c expofuisti, de cor. vi. Si casu, in magnis membris repellitur & deiicitur, si deformitatẽ generet, vt in d.c.si euangelica. In paruis uerò membris non impedi tur, si deformitas modica sit, & sine culpa sua acciderit, vt in d. c. fin. de cor. vi. Si cum culpa sua in talem modicam deformitatem incidit, de misericordia toleratur, vt in c. 1. de cor. vi. Adde vltra glo. quòd si qui deformes nati sunt, vel inuiti mutilati, aut casu for tuito, cum darent operam rei licitę, si non est tanta deformitas, quod scandalum esse possit, vel inhabilem reddere ad ecclesiasticum ministerium exequẽdum, de misericordia toleratur. 55.d.c. si quis absciderit, & c.eunucus, & c.si quis pro ægritudine, & c.præcepta, & extra, eodem titulo, c.significauit, cum aliis capitulis superius allegatis. & dicit Innocentius, quod si etiam ex culpa sua inci disset in modicam deformitatem, ex misericordia toleratur in susceptis. s. ex dispensatione episcopi, vt in c. 1.eo. tit. Hostiensis tamen in d.c. 1. in glo. vltima, in fine dicit, quòd talis dispensatio nõ per Episcopum, sed per Papam fieri debet, 50. dist.c.non confidat, quod securius est. Toleratur etiam claudus, nisi talis sit ꝙ sine baculo ad altare stare non possit, 45.d.c.disciplina, & de consecratione, dist. 1. c.nullus episcopus, aut presbyter. De cæco autem, vel habente in oculo maculam, episcoporum arbitrio relinquitur ter minandum, quanta sit macula vel defectus, vt si magna est macula, non admittatur: si parua ita ꝙ possit sine scandalo ministrate toleretur, vt in c.cum de tua, ad finem, extra eo. tit. Ad quod faciunt nota. in c.de causis, extra de officio deleg. & ff. de iure delib. l. 1.

l.1.§.1. De lunaticis autem & caducis, durante defectu non admittũtur, etsi fuerint promoti, omnino cessare debent ab officio missę, nisi essent totaliter liberati. 7.q.2.c. in literis. vel nisi cadens haberet iuxta se aliquem Sacerdotem, qui eius posset supplere defectũ. 7.q.1.c. illud. Quanto autem tempore possit præsumi, an & qualiter sint liberati, dicunt aliqui quòd per annum, arg. 35. d.c. communiter. Alii dicunt, quòd per triginta dies. 7.q.2. §. fin. Sanius tamen est iudicis arbitrio relaxare, argumento notatorum in d. c. de causis. de offi. del. Ex his igitur perpendendum, quanta diligentia curare debent Sacerdotes, vt sint immunes à maculis spirituali bus, & carnalibus contubernijs, cum tanta prouidentia sit agendum circa maculas corporales. Neque credant clerici excusari, si non castè vixerint à pœnis impositis fornicariis, propter extrauagantem Martini Papæ V. cum nullam relaxationem faciat clero, sed solummodò prouideat circa euitationem talium suspensorũ, &c. & prædicta sufficiant pro prima percussione.

Secundò dicebam clericorum excessus percuti per interdictionem: Vt quia interdicitur terra, vel aliqua ecclesia, vel omnes ecclesiæ, extra de ver. sig. c. cum in partibus. vel quia ex iusta causa cessatur à diuinis, vt in c. quamuis, & in c. si Canonici. de of. or. lib. 6. & tractat Innocentius in c. dilectis filiis, decano, &c. extra de appellationibus, & de materia satis tractatur in c. cum medicinalis, & in c. alma mater, de sen. exco. lib. 6. Vbi sciendum, quòd aliquãdo persona suspẽditur ab officio, aliquãdo à beneficio, & aliquãdo ab vtroque. 2.q.5.c. presbiter, extra de purgatione canonica c. inter solicitudinem. quãdoque persona nominatim interdicitur, extra de priuilegiis. c. cum & plantare. §. excommunicatus, & c. vt priuilegia, & extra de præben. c. in Lateranensi, & extra de cle. excommunicato, in c. proposuit, & in cle. 1. de vita & hone. cle. & in clemen. 1. de sepul. & talis interdictio, nihil est aliud, quam separatio à certis sacramentis, & omnibus diuinis officiis, & ecclesiastica sepultura, vt extra de sponsalibus, c. non est vobis, & de pœnitent. & re. c. quod in te. & extra de his quæ fiunt à maiori parte capituli, c. quæ sunt, & extra de off. dele. c. sanè. Tẽpore aũt generalis interdicti licet clericis singulis diebus in ecclesiis & mo. missas celebrare, & alia diuina officia submissa voce persoluere, ianuis tamen clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, campanis etiam non pulsatis, ita tamen quod nullos alios, etiam si aliunde veniãt,

admittere

admittere debeant, nisi speciale priuilegium obtinerent. de priui. c. licet, lib. 6. Ita quòd tam canonici quàm clerici ecclesiarum, in quibus distributiones quotidianæ tribuuntur illis, qui intersunt horis canonicis, si non venerint, admittant eas sicut interdicto per derent nõ extante, si diuinis officiis non adessent. In festiuitatibus verò Natalis Domini, Paschæ, ac Pẽtecostes, & Assumptionis Virginis gloriosę, campanæ pulsentur, & ianuis apertis alta voce diuina officia celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis: quibus ob reuerentiam dictarum solennitatum, & vt ipsi ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectum facilius inclinentur, præfatis diebus participatio permittitur diuinorum, sed sic tamen quòd illi, propter quorum excessum interdictum huiusmodi est prolatum, alteri nullatenus appropinquent. prædicta continentur expresśè in dicto c. alma mater. Potest etiam tempore generalis interdicti confici crisma in die cænæ, vt in c. quoniam, de sent. excom. lib. 6. Possunt etiam interdicti tempore ministrari aliqua ecclesiastica sacramenta, sed non omnia, extra de sen. exco. c. responso. Vnde possunt conferri baptismus, & confirmatio non solùm paruulorum, vt in dicto capit. responso, & in dicto capit. quoniam. Potest etiam exhiberi absolutionis beneficium pœnitentibus nedum in mortis articulo, sed etiam in plena sanitate constitutis, dum tamen excommunicati non fuerint, qui non possunt admitti, nisi in mortis articulo, vel nisi tales essent, quorum culpa, vel dolo sententia interdicti lata foret: vel qui præbuerunt consilium, auxilium, vel fauorem, si non prius satisfecerint, vel de satisfaciendo præstiterint idoneam cautionem, aut si hoc non possunt nisi iurauerint, quòd cum poterunt satisfaciant, & ad satisfactionem faciendam per illos, qui tenentur dabũt consilium, & auxilium, & ad id posse tenus laborabũt, nec tamen propter aliquod prædictorum fieri debet relaxatio interdicti, vt in dicto c. alma mater. Potest etiam decedentibus eucharistia ministrari, vt ĩ d. c. quod in te. Negatur extrema vnctio, vt ibidem. Negatur promotio laicorum loci interdicti ad ordines. conceditur tamen clericis non interdictis. Possunt etiam secundum Innocentiũ tempore interdicti cõtrahi matrimonia, cum etiam apud infideles licitè contrahãtur, licèt ab ecclesia infidelium matrimonia non sint rata. 26. dist. c. deinde. 28. q. 1. §. itẽ illud. extra de diuor. cap. quanto. & c. gaudemus. non debet tamẽ nuptialis benedictio fieri tempore

pore interdicti, vt dicit Hostiensis in summa, de qua benedictione tractatur. 23. dist. c. fina. & extra de secundis nupt. c. 1. & c. vir. & 35. quæst. 3. cap. nulli. & 32. quæst. secunda, §. 1. & 30. quæst. 5. cap. 1. & cap. sponsus. Denegatur etiam laicis tempore interdicti ecclesiastica sepultura, & si pęnitētiā acceperint morientes de vniuersitate interdicta, quia & tales interdicti sunt, & si non peccauerint in Deo, propter quod positum est interdictum. extra de pœn. & remis. c. quod in te. 27. q. 4. c. miror. 24. q. 3. c. si habes. Sed illi, qui inter interdictos excommunicantur, etiam si ab ipsa excommunicatione obsoluantur, remanent adhuc tamen interdicti, donec soluatur interdictum. si tamen in morientibus apparuerint signa pœnitentiæ, & postea fuerit solutum interdictum, tūc talium corpora erunt ad ecclesiam, vel sacrum cimiterium transferenda, arg. extra de sen. excom. c. cum illorum. etsi apud ecclesiam, stante adhuc interdicto, sepulti fuerint, non erūt postmodum exhumandi, argumento notatorum in c. sacris. extra de sep. & pro talibus pęnitentibus interdictis licet mortuaria recipere, & orare. 11. q. 3. c. hoc quicunque. Si autem impęnitentes decesserint, non est pro eis orandum, nec mortuaria recipi debet. 88. dist. c. fi. Clericis autem, qui non sunt in tali generali interdicto conclusi, non negatur ecclesiastica sepultura, campanis tamen non pulsatis, & omni solennitate cessante, vt in d. c. quod in te. & sic intelligitur verbum ibi positum, cum silentio. Scienter autem aliter celebrantes in loco interdicto, vndecunque sint & uenerint, suspensionem & irregularitatem incurrunt. extra de cle. excom. ministrante. c. postulastis. §. vltimo. vbi etiam habetur, quòd talis est à beneficio remouendus. faciunt notata, extra de elec. c. cum inter. & in c. is qui. de sen. excommu. lib. 6. similiter irregularis efficitur ministrans in ordine non suscepto, vt in c. 2. extra de cle. non ordina. ministrante. nec suscepto. vnde clerici, qui exercēt officium illius ordinis, quem non habent, sunt deponendi, vel perpetuo suspendēdi ab ordine, quem habebant, nisi postquàm iuxta prouisionem episcopi biennio, vel triennio suspensi fuerint misericorditer tolerentur, nunquàm tamen vlterius poterunt ad maiores ordines promoueri, vt in c. 1. & 2. eo. tit. & arg. 11. q. 3. c. priuilegium. & 25. q. 2. cap. sic decet. nec cum tali potest dispensari, quòd ascendat ad vlteriores ordines, nisi per Papam, secūdum Raymundum, Gof. & Vin. Host. tamē in summa tenuit, quòd episcopus potest dispensare, sed in glo. varia-

uit. Innocentius autem in c. dilectus. extra de temporibus ordinationum, tenet quod episcopus potest dispensare, & hoc etiam tenet gl. in d. c. 2. facit quod habetur in c. nuper, extra de sent. excom. quia Papa sibi specialiter non reseruat, tutius tamen est à Papa dispensationem habere. salubrius autem sibi absque dubio prouidebit, si ad regularem vitam se duxerit transferendum, dicit tex. in d. c. 2. in fi. quæ sunt satis notanda, & attendenda curatis, ne in missis solennibus faciant clericos in minoribus constitutos cum apparatu subdiaconi epistolas decantare, & sic ministrare in ordine non suscepto, quia talis efficeretur irregularis, vt supra. faciunt & ad prædicta quæ habentur. 23. dist. c. subdiaconus. 74. dist. c. si qui clerici. sed si sine solennitate in missa priuata, & sine apparatu legat epistolam, vbi sic est de consuetudine, vel si in matutinis legat lectionem vel cantet responsorium, non efficitur irregularis, vt patet per notata in c. vt quisquis, extra de vita & hones. cle. & 11. q. 3. c. siquis episcopus in concilio. Sed vbi nec ex consuetudine tolerantur, etiam sine solennitate in ordine non habito ministrantes, efficiuntur irregulares, vt in d. c. si quis episcopus, & per Innocentium vbi supra, & sic pertranseat secunda percussio.

Tertiò dicebam, percuti clericorum excessus per excommunicationem. Vbi sciendum quòd excommunicationum aliæ sunt a iure, aliæ à Iudice. Quæ sunt à iure, aliæ sunt reseruatæ Papæ, siue sedi Apostolicæ: Aliæ sunt concessæ ordinarijs siue inferioribus prælaturis. Papæ autem, vel Apostolicæ sedi reseruantur omnes Infrascriptæ, videlicet.

Primò in *Decretis* 17. q. 4. c. si quis suadente diabolo. excommunicantur ipso facto omnes, qui manus in clericos iniecerint violentas, nec possunt absolui præter quàm in mortis articulo, nisi auctoritate sedis Apostolicæ. Excipiuntur casus, quos infra ponemus inter excommunicationes episcopis relaxatas. Et notandum, quòd licèt religiosi & clerici communiter viuentes à suis superioribus possint absolui: attamen de enormibus, vt de morte, vel mutilatione, sanguinis effusione, vel iniectione manuum in prælatum, solus Papa absoluit, vt in c. cum illorum, extra de sent. excom. & in c. religioso. eo. tit. lib. 6. & excommunicati sunt clericos detinentes vel iniuriosè capientes, etiam si per vestes, vel per equum, aut simila detinentur.

Secundò in Decretalibus, si quis incendit vel frangit ecclesiam

ſeu locum religioſum vel cemiterium, vel quancunque aliam rẽ, etiam prophanam, vt domum, vineam, vel ſegetem, & ſimilia, poſt denunciationem de eo factam ab epiſcopo, ſolus Papa abſoluit, vt in c.conqueſti, & in c. tua, extra de ſent. excõ. Nam & tales de iure ciuili capite puniuntur, vt in l.capitalium, §. nonnunquam, ff. de pœnis, & ff. de incendio ruina & naufragio. l. qui ædes, vbi dicit textus, incendiarius incendio detur. ad quod accedit 23. q. vltima, c. peſſimam.

Tertiò, ſiquis excommunicatus fuerit nominatim à Papa cum ſuis complicibus, participibus, auxiliantibus & fauentibus in crimine, vel obſequentibus & obedientibus, ſicut de Federico Imperatore depoſito patet in c.ſignificauit, & in c. ſi concubinæ, extra de ſent. excommu.

Quartò, ſi quis falſificauit literas Apoſtolicas, vel falſificatis ſciẽter vſus fuerit, vt in c.ad falſariorum, & in c. dura, extra de crimine falſi.

Primus in Sexto ſunt hi, videlicet primus eſt de electoribus Senatorum ſeu aliorum rectorum Vrbis Romæ abſq; licentia ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, vt in cap. fundamenta. §. vt ergo, de elec. lib. 6.

Secundus eſt de electis aſſumptis vel nominatis ad regimen antedictum, ſi prædictæ electioni conſenſerint abſque licentia ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, vt in prædicto c. & §.

Tertius eſt de obedientibus talibus rectoribus ſic intruſis, vt ibidem.

Quartus eſt de dantibus epiſcopis electoribus, aut huiuſmodi electoribus auxilium, conſiliũ vel fauorẽ in prædictis, vel circa prædicta publicè vel occultè, vt ibidem. Et nota ꝙ in prædicta conſtitutione prohibetur ne quis Imperator, Rex, aut Princeps, Marchio, Dux, Comes, aut Baro, vel quiuis alterius notabilis pÿeminentiæ, potentiæ ſeu pręſtantis excellentiæ, vel dignitatis exiſtat, frater filius, vel nepos eorum, ad tempus, vel in perpetuum, ſeu quiuis alius vltra annale ſpatium eligatur, &c. & violatores præmiſſorum ab excommunicatione prędicta abſolui nequeunt, niſi per Papam, vel de eius licentia ſpeciali, vt in prædicto c. fundamenta §. contemptores. Vnde iſti caſus huiuſmodi electionis computandi ſunt inter caſus ſedi Apoſtolicæ reſeruatos.

Quintus, ſiquis inſecutus fuerit aliquem Cardinalem ſanctæ Rom. Eccl. ex quo multæ graues pœnæ imponuntur, à nullo præ-

ter Apoſtolicæ ſedis auctoritatem poteſt abſolui, vt in c. fęlicis. de pœn.lib. 6.

Sextus, ſiquis dederit licentiam grauandi, vel per ſe ipſum grauauerit motu proprio, vel qui tali licentia vſus fuerit grauando aliquem iudicem eccleſiaſticum, vel ſibi coniunctum quomodocunque in perſonis vel rebus, vel proferentes, vel obſeruantes, vel eos pro quibus lata fuerit ſententia excom. ſuſpenſionis, vel interdicti, vel eos qui nolunt communicare cum talibus excommunicatis, niſi licentiam ipſam re integra reuocent, vel ablata reſtituant, vel de grauamine ſatisfaciant, ipſo facto ſententiam excom. incurrunt. In qua ſi per duos menſes animo permanſerint indurato, non niſi auctoritate ſedis Apoſtolicę poſſunt abſolui, vt in c. quicunque. de ſent. excom. lib. 6.

Septimus, quicunque incidit, exenterat, demembrat, vel decoquit corpus alicuius defuncti cauſa transferendi ad quamlibet ſepulturam, non poteſt abſolui ſine licentia ſedis Apoſtolicæ, quo etiam vinculo ſunt ligati mandantes, conſulentes, & his ſimiles, & tale corpus carere debet eccleſiaſtica ſepultura, vt in extrauaganti Bonifacii VIII. quæ incipit, deteſtandæ feritatis abuſus.

Octauus in Clem. ſiquis inquiſitor hæreticæ prauitatis, vel ordinarius omiſerit procedere contra hæreticos adhærentes, credentes, defenſores, receptatores, complices vel fautores hæreticorum, odio, amore, gratia, ſiue lucro, aut ſi alicui imponeret crimen hæreſis, vel quod ſibi impedimentum fecerit in officio inquiſitionis hęreticæ prauitatis cuiquam impoſuerit animo deprauato, excommunicatus eſt, nec præter Apoſtolicæ ſedis licentiam poteſt abſolui, vt in c. cupientes. de pęnis, in cle.

Nonus, ſiquis religioſus præſumpſerit miniſtrare euchariſtiã, extremam unctionem, vel ſolennizationem matrimoniorum ſine ſpeciali licentia parochialis, vel ſi præſumpſerit abſoluere excommunicatos à canone, vel ab homine, ſiue per ſtatuta prouincialia vel ſinodalia in caſibus non conceſſis, vel ſi abſolueret à culpa & pœna, excommunicatus eſt, & ſine auctoritate ſedis Apoſtolicæ, non poteſt abſolui, vt in c. religioſi, de priuil. in Clem.

Decimus, ſiquis religioſus, vel Clericus ſecularis voto, iuramento, vel qualibet promiſſione induceret aliquem ad eligendam ſepulturam in ſua eccleſia vel electã non immutandam, excommunicatus eſt, & præter Apoſtolicæ ſedis auctoritatem abſolui non

 poteſt,

poteſt, vt in cap.cupientes. de pęn.in Clem.

Vndecimus, ſi qs pſecutionē fecerit alicui epiſcopo, vt ſi temere vel iniurioſè percuſſerit, ceperit, vel bandiuerit, vel hoc fieri mandauerit, vel ab alio factum, ratum habuerit, vel ſocius fuerit facientis, aut conſilium illis dederit, vel fauorem, vel ſcienter defenſauerit facientem, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrit, & non poteſt abſolui abſque licentia ſedis Apoſtolicæ, vt in c. ſi quis ſuadente diabolo. de pœnis, in Clem. vbi multæ, variæ, & graues imponuntur pęnæ contra delinquentes in aliquo prædictorũ, & interdicuntur aliquę ciuitates vltra illam, in qua talia crimina perpetrantur, & omnes Officiales ciuitatis eiuſdem culpabiles in prædictis vel aliquo prædictorum quocunque nomine cenſeantur ſupradictam incurrunt excom.ſententiam ipſo facto.

Duodecimus, ſi quis cogit aliquem presbyterum celebrare in loco interdicto, vel ad audiendum vocat excommunicatos, vel interdictos, vel euocari facit, vel campanam pulſari facit, vel præcipit, vt tales moniti non exeant de eccleſiis, vel ſi ipſi interdicti, vel excommunicati moniti non exierint, & remanere præſumpſerint in eccleſiis, ex quo diuina ſint officia impedita, omnes tales excommunicati ſunt, nec præter Apoſtolicæ ſedis licentiam abſoluitur, vt in c.grauis.de ſen.excom.in Clem.

Decimustertius, ſi quis ferrum, equos, arma, lignamina, victualia, & alia quęcunque mercimonia, cum quibus Saraceni poſſint impugnare Chriſtianos, in Alexádriam, vel alia loca Saracenorum terræ Aegipti deferre vel mittere ſeu de ſuis portubus, vt eis deferãtur, extrahere vel extrahi permittere, aut eis auxilium vel fauorem præſtare præſumpſerit, ipſo facto ſententiam excommu. incurrit, & ſi capiatur fiat ſeruus capientis. extra de Iudæis. c. ita quorundam. & c. ad liberandum. & in quadam extrauagãti Nicolai IIII. quæ incipit, olim tamen in generali. in qua etiam addidit & ſimile ſtatuit de omnibus terris Soldano ſubiectis, nec tales excõmunicati poſſunt abſolui niſi tantùm de bonis propriis in dictæ terræ ſanctæ ſubſidium conuertendum exoluerint, quantum ad partes prædictas detulerunt vel miſerunt, aut deferri vel de ipſorum portubus deferendum eis extrahi permiſerunt, & præter prædictas pœnas perpetuò ſunt infames, & inteſtabiles quoquo modo, ita quòd nec teſtari valeant, nec aliquid ex alieno percipere teſtamento, nec ab inteſtato, nec ex teſtamento ſuccedere, nec admitti

ad officia publica ministranda, & omnes actus legitimi sunt eis penitus interdicti, & postquam de hoc constiterit debent publicè denunciari & omnia eorum bona ad fiscum deuolui. & licèt prædicta constitutio Nicolai IIII. Videretur reuocata per prooemium sexti libri, attamen Bonifatius VIII. infra annũ post publicationem sexti libri innouauit per quandam suam extrauagantem, quæ incipit, Contra illos. & postmodum Clemens V. non solùm innouauit & confirmauit per quandam suam extrauagantem, quę incipit, multa mentis, sed etiam sibi & Apostolicæ sedi absolutionẽ excommunicationis eiusdem, pręterquam in mortis articulo reseruauit, quod etiam confirmatur & ampliatur in constitutióne annua, &c.

Sunt etiam multi casus excommunicationum, quarum absolutio sedi apostolicę reseruatur in constitutione annua in die Iouis sancta, continuatis temporibus promulgata vbicunque residet Romana curia, quorum primus est de hęreticis quocunque nomine censeantur, & de fautoribus, receptatoribus & defensoribus eorundem.

Secundus est de piratis, cursaris, latrunculis maris, fautoribus, receptatoribus, & defensoribus eorundem.

Tertius est de imponentibus in suis terris noua pedagia auctoritate propria.

Quartus est de falsificantibus nedum bullas vel literas Apostolicas, sed etiam supplicationes, gratiam seu iustitiam continentes per summum Pontificem vel vicecancellarium seu gerentes vices, aut officium vicecancellarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ de mandato eiusdem summi Pontificis signatas, aut sub nomine Papæ vel vicecancellarii, aut regentes officium prædictum signantibus vel emendantibus supplicationes aliquas postquam signatæ fuerint falso modo, de quo notant Doc. in c. ex literis. de fide instrum.

Quintus est de impedientibus seu inuadentibus victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria, adducentes, vel ne ad curiam ipsam adducantur, vel deferantur impedientibus vel turbãtibus, & qui talia faciunt, vel defendunt, facientes, cuiuscumque fuerint ordinis, præeminentiæ, status & dignitatis, etiam si pontificali, regali, reginali, vel quauis alia ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate.

Sextus est de capientibus temerariè, & iniquè, vel spoliantibus

& detinentibus, verberantibus, mutilantibus, vel interficientibus, vel talia fieri mandantibus contra quoscumque ad Sedem Apostolicam venientes, vel recedentes etiam ab eadem.

Septimus est de illis, qui per se, vel per alias quascumque personas ecclesiasticas vel seculares ad Romanam Curiam super earum causis, & negotiis recurrentes, illaque in eadem Curia prosequentes, aut procuratores, negotiorum gestores, aduocatos vel pro motores ipsorum, vel etiam auditores, seu Iudices super dictis cau sis, vel negotiis deputatos occasione causarum, seu negotiorum hu iusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, aut bonis spoliant, cuiuscunq; præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status fuerint, ecclesiastici vel secularis.

Octauus est de mutilantibus, vulnerantibus, interficientibus, capientibus, detinentibus, vel deprædantibus Romipetas & peregrinos ad sacram vrbem. s. Romanam, causa deuotionis & peregri nationis accedentes, & in ea morantes, vel recedentes ab ipsa, & in his dantibus auxilium, consilium vel fauorem, quorum etiam bona sunt perpetuò confiscata.

Nonus est de inuadentibus hostiliter, vel occupantibus aut detinentibus quocunque titulo vel colore de præterito, præsenti vel futuro, almam Vrbem, regna Siciliç Triuariæ, insulas Sardiniæ, Corsicç, terram citra Pharũ, Patrimonium beati Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, vel quamcunque aliam terram, vel loca, seu iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, & de adhærentibus & fautoribus, & defensoribus eorundem, seu in his dantibus eisdem auxilium, consilium vel fauorem, quacunque præfulgeant di gnitate, non obstantibus quibuscunque.

Decimus est de simoniacis in ordine vel beneficio dantibus, vel recipientibus occultè, vel manifestè, cuiuscunque status, vel conditionis existant, quacunque ecclesiastica, vel sæculari præfulgeant dignitate, vt in extrauaganti Martini Papæ V. quæ incipit, Damna bile scelus. & in extrauagãti Eugenii Papæ IIII. quæ ĩcipit, cũ detestabile scelus, in quibus præter excommunicationem reseruatã, multas alias graues pœnas imponunt. & Bonifacius VIII. in quadam sua extrauaganti excommunicauit omnes, qui ex pacto, vel promissione occulta vel manifesta, aliquid etiam per eum recipere ꝓ aliqua iustitia vel gratia ꝓ se, vel ꝓ alio ĩ causis iudiciariis seu aliis pro literis, ab Apostolica sede obtinendis, vel scienter vtentes

literis

literis taliter obtentis, siue gratiis, & absolutio reseruatur Papæ.

Vndecimus est de euntibus ad terram Sanctam, etiam causa deuotionis, seu ex voto sine licentia sedis Apostolicæ, vt patet in constitutione summæ pœnitentiariæ.

Duodecimus est de quibuscunque professis aliquam religionem de ordinibus mendicantium, si transeunt ad aliquem ordinem monachalem, excepto ordine Chartusiensium, & simile de recipientibus transeuntem, vt patet in constitutione Constantiensi.

Tertiusdecimus est de quibuscunque mandantibus, auxiliantibus, consulentibus, fauentibus, consentientibus, vel participantibus cum aliquo prædictorum in quocunque de casibus supradictis, quia participans in crimine criminoso incidit in eandem sen tentiam, vt in c. nuper, & in c. si concubinæ, & in c. significauit. cũ similibus, extra de sen. excom. & in c. sicut dignum. & in cap. ad audientiam. extra de homicidio. & 11. q. 3. c. qui consentit. cum simi lib. Et notandum, quòd in omnibus conceditur absolutio in mor tis articulo, sed qui superuixerint nisi quàm citius possint se repræsentent, reincidunt in eãdem, & sic de quocunque alio tempo rali impedimento, vt in c. eos qui, de sen. excom. lib. 6. & in cap. si quis suadente diab. de pœnis, in Cle. cum similib.

Excommunicationes autem, quarum absolutio conceditur episcopis siue inferioribus prælatis, sunt infrascriptæ, videlicet. Primò quantum ad percussionem clericorum pro quodam memoriæ artificialis ingenio ponuntur versus, quos collegit Hostiẽsis in c. cum illorum. extra de sen. excom. qui sunt tales, videlicet.

Absoluit Papa solus clericum ferientem.
Decem & septem tamen ex hoc excipe casus,
Regula, mors, sexus, hostis, puer, officialis,
Deliciosus, Inopsq́, senex, ægerque, sodalis,
Ianitor, astrictus, dubius, commune, leuis ictus, Debilis, &c.
Absolui tamen sine summa sede merentur
Atroces verò soli Papæ reseruantur.

Prædictorum trium versuum post duos primos talis est declaratio, quòd pro quolibet verbo sumitur vnus casus episcopo reseruatus, vel pari siue maiori, quo ad auctoritatem huiusmodi iam concessus.

Primus est in verbo regula, in quo concluditur quod si regularis uerberat regularem, licèt ipso facto sententiam excom. incurrat,

rat, poteſt tamen per ſuum abbatem, vel ſuum parem prælatum ab ſolutionis beneficium obtinere, & ſi diſcretio abbatis, vel per conſequens ſui prælati, ad eius ſiue eorum correctionem non ſufficeret, eſt diœceſani epiſcopi prouidentia adhibenda, vt in cap. monachi. extra de ſent. excom. veruntamen ſi percuſſio enormis interuenerit cum morte, vel mutilatione mēbri, vel ſanguinis effuſione, vel iniectione manuum in prælatum, percutientes taliter pro abſolutionis beneficio ſunt ad Sedē Apoſtolicam deſtinandi, vt in c. cum illorum, extra de ſen. excomm. Et ſic in hac ſpecie includuntur quàm plures caſus, in quibus delinquentes citra ſedem Apoſtolicam abſoluuntur.

Primus eſt de religioſis eiuſdem clauſtri, qui ſe inuicem percuſſerint, quia ab eorum prælatis abſolui poſſunt, niſi exceſſus ipſorum fuerit difficilis & enormis, vt ſupra diximus per dictum c. cum illorum.

Secundus eſt de clauſtralibus diuerſorum clauſtrorum, quorum delinquens per abbatem proprium, & eius qui paſſus eſt iniuriam abſoluetur, vt in d. c. cum illorum, & ibi per Hoſtienſem. & argum. extra de officio ordinarij. c. ſi.

Tertius eſt de religioſo percutiente clericum ſęcularem, qui ab Epiſcopo abſoluetur, vt in c. religioſo, de ſen. excomm. lib. 6. & intellige per Epiſcopum illius clerici percuſſi, ſi idem eſt Epiſcopus clerici percuſſi, & loci vbi commiſſum eſt maleficium, aliàs abſoluetur per Epiſcopum, in cuius territorio clericum vulnerauit, per prædictam rationem, ſcilicet ne talis religioſus materiam habeat euagandi, vt in dic. c. religioſo. & in d. c. cum illorum. & etiā, quia ratione delicti efficitur quis de foro iudicis, in cuius territorio cōmiſſum eſt delictum, ut in c. ſi. extra de foro competenti. & in c. 1. extra de raptoribus. & in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oportet.

Quartus eſt de nouitio, ſiue percutiente, ſiue percuſſo, quia poterit eodem modo quo ſupra, fieri abſolutio prædictorum, vt in dicto c. religioſo, & in dicto c. cum illorum, & in d. c. monachi.

Quintus eſt de nouitio, qui in ſæculo ſententiam excomm. incurrerat, nam ad religionem veniens poteſt à prælato illius religionis abſolui in caſibus ſupradictis, vt in d. c. cum illorum. Aduertendum eſt tamen, quòd ſi non perſeuerauerit in religione, ipſo iure in tali abſolutione intelligitur ineſſe conditio, quòd in eandem

excom-

excommu.ſententiam retrudatur: cautius eſt tamen aduiſari per abſoluentem, vt dicit Hoſtienſis in d.c.cum illorum.

Sextus caſus eſt, quod ſi regulares non habent prælatũ, ad quẽ poſſint recurrere, vt puta quia defunctus eſt, vel quia excommunicatus eſt, vel quia non Sacerdos, & ſic de ſimilib. ſiue religioſi ſint exempti, ſiue non, ſiue viri, ſiue mulieres, ad diœceſanum recurrere debent in caſibus ſupradictis pro abſolutionis beneficio reportando, argum. optimum in d.c. religioſo. de ſen. excom. lib. 6. et not. Hoſt. Vin. & Innoc. in d.c. monachi.

Septimus caſus eſt de monialibus, quæ ſe inuicem percuterent: poſſunt enim abſolui ab epiſcopo, in cuiꝰ diœceſi monaſteria ſunt fundata, vt in c. de monialibus, extra de ſen. excom. idem eſt de quocunque prælato habente ſimilem auctoritatem, per arg. a ſimili, vt in d.c. cum illorum.

Octauus eſt etiam de monialibus percutientibus ſuos conuerſos, vel conuerſas, vt in d.c. de monialibus.

Nonus eſt de monialibus percutientibus clericos, vt ibidem.

Decimus eſt de monialibus percutientibus monachos vel fratres, capellanos eiuſdem monaſterii, argum. in d.c. de monialibus. Et notandum, quòd prædicta locum habent tam in exemptis monialibus quàm in non exemptis, & tam in profeſſis quàm in nouitiis, vel non profeſſis, argum. in c. ad abolendam, in ſi. extra de hęreticis, & in c. irrefragabili, §. retineri. extra de officio ordinarii. qđ intelligit glo. ſi epiſcopus abſoluit tanquam delegatus Papæ, vigore dictæ Decretalis, de monialibus. ſi autem velles eas abſoluere eo iure, quo abſoluere poteſt alias mulieres, vt in c. mulieres. extra de ſen. excommu. tunc non tanquam delegatus abſolueret, ſed tanquam ordinarius. Et ſi monaſteria eſſent in diuerſis epiſcopatibus deberent tales epiſcopi inuicem conuenire, & quilibet abſoluere, vel alter vicem ſuam alteri delegare, quod congruentius eſt, argumento in d.c. cum illorum. de ſen. excom. & in d.c. ſi. de off. or. & no. glo. & Inno. in d.c. de monialibus.

Vndecimus eſt de hoſpitalarijs ſancti Ioannis Hieroſolimitani quibus conceditur quòd in omnibus caſibus, in quibus poſſunt abſoluere prælati aliarum religionum circa iniectionem manuum in clericos violentam, eorum prior qui presbyter eſſe debet, abſoluere poſſit eos, vt in c. canonica, extra de ſen. excom. quòd ſi talis prior non eſſet Sacerdos, auctoritatem huiuſmodi non haberet,

quia, vt dicit glo.ibidem, laicis, licet religiosis, hoc officium non committitur, sicut nec officium prædicandi, vt in c.cum ex iniuncto, extra de hæreticis. Nam & claues Ecclesiæ non laicis, sed presbyteris committuntur. 24.q.1.c.quicunq;.& 21. d.c.in nouo testamento.& 96.d.c.bene quidem.

Duodecimus est de conuersis quarumcunque religionum, licet non clericis, vt in casibus supradictis, absolui possint à prælatis illarum religionum, vel ab episcopo, cui subiiciuntur, argum. in d.c. cum illorum. Nam & tales conuersi priuilegiati sunt, sicut clerici & ecclesiasticæ personæ, ita quòd percutientes eos incidunt in canonem latæ sententiæ, vt in c.non dubium, & in c. Parochianos, & in c.ex tenore, extra de sen.excommu.

Tertiusdecimus est de conuersis sæcularium ecclesiarum, qui se suaque diuino obsequio tradiderunt, cum iam sint factæ ecclesiasticæ personæ, vt dicit glo.in d.c. non dubium. Ad quod facit 17.q.4.c.quisquis.& 12.q.1.c.duo sunt. vbi fit mentio de clericis & conuersis indistinctè. de quo passu prolixius tractaui in repetitione c. omnis vtriusq; sexus.vers.si quis autem alieno sacerdoti, inter casus episcopis reseruatos. vers. Tertiusdecimus est de conuersis,&c.

Quartusdecimus est de fratribus, & sororibus tertii ordinis sancti Fran. qui fratres de pœnitentia nuncupantur in rubrica eiusdẽ tradita & confirmata per Nicolaum Papam IIII. in qua traditur forma professionis eorum, ita quod habitum mutant, & statum, nec tamen eximuntur a iurisdictione diœcesanorum, ergo à prædictis diœcesanis in casibus ante dictis possunt absolui, & plenè tractaui per multa argumenta in prædicto vers. si quis autem. quanquam Ioannes An. in c.cum ex eo, de sent. excommu. in cle. contrariũ asserere videatur. Sed illustrissimus Doctor meus, Dominus Petrus de Vbaldis de Perusio, germanus Illustrissimi & famosissimi Doctoris Domini Baldi, nec non & Domini Angeli de Perusio, tenet quod supra dixi, quem omnes sui Discipuli communiter imitantur, & isti quatuordecim casus transeunt cum primo verbo primi versus.

Secundum verbum dicitur mors, hoc est quia in articulo mortis absolui potest quilibet clericorum percussor, vt in d.c. si quis suadente. 17.q.4. Est tamen iniungendum eidem per suum Cõfessorem, vt si euaserit à periculo mortis se debeat sedi apostolicæ prę

sentare,

ſentare, vel eiuſdem ſedis auctoritatem habenti, mandatum eiuſdem pro abſolutionis beneficio recepturus. extra de ſen. excom. c. a nobis. 2. & idem in aliis caſibus ſequentibus, impedimento ceſſante: aliter ſi ceſſante impedimento non ſe præſentant, reincidũt in eandem ſententiam, vt in c. eos qui. de ſen. excommu. lib. 6. Simili quoque modo reincidunt abſoluti à ſede Apoſtolica vel Legatis quibus iniungitur vt ordinario vel alteri ſe præſentent pro pœnitentia, & quod iniuriatis ſatisfaciant competenter, niſi hoc faciãt quam citius commodè poterunt, vt in d. c. eos qui, de quo etiam agitur in c. non dubium. eod. tit.

Tertium verbum eſt, ſexus. hoc eſt, quia mulieres clericos percutientes indiſtinctè poſſunt abſolui ab ordinariis eorundem, vt in c. mulieres. extra de ſen. excom.

Quartum verbum eſt, hoſtis, quia ratione inimicitiarum clericos percutientes abſolui poſſunt a ſuis ordinariis, vt in c. de cætero. extra de ſen. excom. debet tamen ſibi iniungi, quod inimicitiis ceſſantibus ſe præſentẽt pro integro abſolutionis beneficio obtinẽdo, vt in d. c. eos qui. de ſen. excom. lib. 6.

Quintum verbum eſt, puer. Hoc eſt, quia pueri infra annos pubertatis. ſ. inf. quatuordecim annos, ſi clericos percuſſerint, poſtquam ſunt doli capaces, quanquam ſententiam excommunicationis incurrant, poſſunt tamẽ abſolui a ſuis ordinariis, etiam ſi poſt pubertatis annos abſolui poſtulãt, vt in c. 1. extra de ſent. excom. & in c. ſi. eo. tit. Attendẽdum eſt tamen, quod ſi ante quàm ſint doli capaces, vel non animo iniuriandi, aut vindicandi percuſſerint, non incidunt: ſi verò poſt pubertatem percuſſerint, vt in quintodecimo, vel ſextodecimo anno, & ſupra animo iniuriandi vel vlciſcẽdi, ſi adhuc debiles ſunt corpore, vel diſcretionis patiuntur defectum, ab epiſcopo poſſunt abſolui cum iuramento, & mandato ſe præſentandi, impedimento ceſſante, vt in d. c. eos qui. de ſen. excom. lib. 6. & in d. c. ſi. extra de ſen. excom.

Sextum verbum eſt, officialis. Hoc eſt ſi quis officialis turbam arcendo irruentem in Dominum ſuum, vt puta Papam, Legatum, Imperatorem, vel Regem, aut alium Dominum, ad quem turbæ concurrant. Nam tunc ſi officialis deputatus ad turbas arcendas ne Dominum opprimant, vel offendant, ſi clericum lædat non ex deliberatione vel animo iniurandi, ſed ex quodam quaſi fortuito caſu, non eſt ad ſedem apoſtolicam deſtinandus, ſed ab ordinario

potest absolui, vt in c. 3. §. 1. extra de sen. excom. nam voluntas & propositum distinguunt maleficia, vt in c. cum voluntate. extra de sen. excom. & in l. qui iniuriæ. in princ. ff. de fur. Ad cor enim & spontaneas voluntates respicit Deus q̃ magis, ad actus. 15. q. 1. c. 1. & 14 q. 5. c. si quid. & dato quòd aliqualis culpa interuenerit officialis prædicti, nihilominus a diœcesano potest absolui, vt in dicto c. 3. §. 1.

Sequitur secundus versus, cuius primum verbum est, deliciosus. vbi includitur quòd siquis delicatæ complexionis, in tantum quod laborem eundi ad apostolicam sedem nequeat substinere, clericum percusserit, vel manus in clericum iniecerit violentas, a diœcesano potest absolui ad cautelam cum impositione, quòd debeat mittere nũcium ad sedem Apostolicam, & eiusdem sedis parere mandatis, vt in c. mulieres. §. 1. extra de sen. excom. in arbitrio tamen discreti resistat episcopi discernere, an talis valeat substinere laborem, vt dicit glo. in d. c. §. 1. & argum. optimum. ff. de verb. obl. l. continuus. §. cum ita. & in c. de causis. extra de off. deleg. si verò periculum non timetur, consulendus est Papa prius quam absoluatur, iuxta communem determinationem glossę & Doctorum in d. c. mulieres. §. 4.

Secundum verbum secundi versus est inops. Hoc est, quòd si quis paupertate grauatus in tantum quod sumptus pro itinere nõ haberet, manus in clericum iniecerit violentas, à diœcesano potest absolui, cum hoc quòd si ad meliora facta peruenerit, ita quòd sumptus habere possit, ad sedem Apostolicam se debeat præsentare, vt in c. quod de his. & in c. quamuis. extra de sen. excom. & arg. extra de testib. c. si qui testium.

Tertium verbum secundi versus, est senex. hoc est, quia si quis vltra sexagesimum, vel septuagesimum annum ad arbitrium episcopi de grauedine senectutis & impotentia laborandi clericum percusserit, ab episcopo potest absolui, satisfactione exhibita, iuxta facultates his, quibus per eos constiterit iniurias irrogatas, vt in c. ea noscitur, extra de sen. excom.

Quartum verbum secundi versus, est æger. hoc est quòd si infirmus aliq̃s est illaqueatus cẽsura canonis antedicti ꝑp violentã manuum iniectionẽ in clericũ, si infirmitas est ꝑpetua, indistinctè potest absolui ab episcopo: Si autem sit infirmitas temporalis absolui poterit ad cautelam cum promissione & iuramento quòd

cessante

cessante impedimēto se debeat sedi Apostolicæ pręsentare, vt in c. quod de his. & in cap. quamuis. & in cap. ea noscitur. extra de sen-ten. excommu.

Quintum verbum, est sodalis. Hoc est, quia ratione societatis percutiens socium clericum absolui potest ab episcopo propter assiduam conuersationem, ex qua faciliter indignantur, & venientes ad verba procedunt ad illicita facta, vt in cap. cum illorum, eodem titu.

Sequitur tertius versus, cuius primum verbum est Ianitor, hoc est quia siquis ostiarius palatii alicuius Domini vel Potestatis, sub prætextu sui officii malignatus clericum læserit, ab episcopo suo potest absolui, nisi forte eundem clericum grauiter vulnerasset, vt in dicto cap. 3. in princ. de sent. excomm. & in cap. cum illorum. eod. titu.

Secundum verbum tertii versus est, Astrictus. s. vinculo patriæ, vel alienæ potestatis, vt quia non est sui iuris, sicut filiusfamilias, vel seruus alterius. Tales enim, si manus in clericum iniecerint violentas, ab episcopo possunt absolui, vt in dicto c. mulieres. glo. tamen ibi distinguit inter puberes & impuberes, vt puberes teneātur se p̄sentare Apostolicæ sedi: Impuberes autem ab episcopo possunt absolui, vt in cap. 1. & fin. extra de sen. excom. & supra diximus. De seruo autem sic determinatur, quod si sine culpa Dominorum manus in clericos iniecerit violentas, & absentia serui grauis esset Dominis & damnosa, ab episcopo possit absolui, alias sunt ad sedem Apostolicam destinandi, vt in cap. relatum. extra de sent. excom. cum sit Deo plusquam hominibus deferendum, dicit ibi textus, aliter dicitur ex verbis Apostolorum principis Petri, obedire oportet Deo magis, quam hominibus, Act. 5. ad quod 11. q. 3. c. quisquis metu. & extra de uoto & voti redem. c. ex multa. & 22. q. 1. c. 1. & c. 3.

Tertium verbum est dubius, hoc est, quia siquis dubius est an clericum percusserit, cum prius nesciuerit ipsum esse clericum, & si sciuisset, minime percussisset. Vnde cum ad hoc voluntatem & propositum non habuerit, ab episcopo potest absolui, vt in pręd icto c. cum voluntate. de sen. excom. & in c. cum desideres. §. secundæ quęstioni, eo. tit. & in c. si vero. 2. eo. tit.

Quartum verbum est commune, hoc est quia communiter viuentes sub eodem tecto, & in eadē domo, si se clerici percusserint

inuicem præter sanguinis effusionem, mutilationem, mortem, vel manuum iniectionem in prælatum, ab episcopo possunt absolui, vt in c. quoniam, circa finem. extra de vita & ho. cle. & in c. quod de his. & in c. quamuis. & in c. cum illorum, extra de sen. excom. glos. tamē in d. c. quoniam, hoc intelligit de canonicis regularibus: sed pari ratione potest intelligi de aliis præsbiteris & clericis communiter viuentibus ad dispositionem episcopi, vt dicunt Doctores in d. c. quoniam. nam communiter intelligunt quod textus ille loquatur indistinctè de clericis secularibus, qui communiter viuunt de bonis ecclesiæ more canonicorum regularium, uel aliorū religiosorum, ut tales gaudeant hoc priuilegio ratione communis conuersationis. Nam communio solet excitare discordiam. Præterea patet etiam alia ratione, quia Papa ibi vniuersis scribit episcopis. Patet & tertiò, quia non de regularibus, sed de aliis clericis loquitur ibi textus, cū dicit, valeatis ponere numerum clericorum, & infra circa finem dicit, reconciliandi & pęnitentiam imponendi potestatem plenariam habeatis, nisi fortè atrocitas facti pœnam grauiorem expectet. pro hoc etiam facit textus in c. ex tenore. extra de sen. excom. & hoc tenet etiam glo. Io. 15. q. 1. c. decimas. & 17. q. 4. c. nullus. Præterea canonici regulares amplius obtinent priuilegium, quia per suos superiores absolui possunt, vt in c. canonica. & in c. monachi. extra de sen. excom. & supra diximus. clerici autem communiter viuentes, solùm ab episcopis absoluuntur, vt in prædicto c. quoniam. quia episcopis committitur in suprascriptione Decretalis eiusdem.

Quintum verbum est leuis ictus, hoc est, quia si leuis est iniuria clericis irrogata etiam per quoslibet seculares, vt quia proiecta esset aqua in dorsum clerici, vel quia teneretur clericus per indumenta, vel quia teneretur equus per fręnum vel aliter, supra quē considet clericus & similia, ita quod non enormem, sed modicam & leuem iniuriam irrogasset iniurians, ab episcopo valet absolutionis beneficium obtinere, vt in cap. peruenit. extra de sent. excommu. & ibi plenè per Ioan. And. & extra de præscrip. cap. fin. in glos. prima.

Sextum & vltimum verbum est debilis. hoc est, quia debiles seu valetudinarij, manus iniicientes in clericos violentas, ratione valetudinis vel debilitatis absolui possunt ab episcopis, vt in c. ea noscitur, extra de sen. excom. iniungi tamen debet eisdem, vt cessante im-

te impedimento sedi Apostolicæ se præsentent, mandatum eiusdẽ sedis humiliter accepturi, vt in prædicto c. quod de his. & in cap. quamuis. in fine, & cap. de cætero, eod. tit. aliàs reincideret in eandem excommu. sententiam, vt in prædicto cap. eos qui. de sent. excommu. lib. 6.

Patet igitur ex prædictis, quod nedum decem & septem, sed im mo 30. iam sunt casus excepti à regula illius c. siquis suadente diabolo, 17. q. 4. & à versu dicente, Absoluit Papa solus clerum feriẽtem. Sed p̃ter prædictos casus, adhuc etiam plures sunt circa percussiones clericorum, qui episcopis conceduntur, de quibus quinque continentur in c. si verò. §. 2. & 3. quod est c. 3. extra de sen. excom. Qui sunt isti, videlicet.

Primus est, si clericum vim sibi inferentem, vi quis repellat vel lædat, si incontinenti vim vi repellat. s. intelligendo quòd si cum moderamine inculpatæ tutelæ se defendat, excommunicatus non est, cum licitum sit se modestè defendere, extra. de homicid. c. significasti, vbi dicit textus, Quamuis vim vi repellere incontinẽ ti omnes leges & omnia iura permittant. Et sequitur, quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad assumen dam vindictam, sed ad iniuriam propulsandam. Probatur etiam in dicto c. si verò, & in c. ex tenore. eodem tit. & ff. de iustitia & iure. l. vt vim. & ff. de vi & vi armata. l. 1 §. vim vi. & ff. ad leg. Aquiliam. l. scientiam, §. qui cum aliter. & C. vnde vi. l. 1. & 1. dist. c. ius naturale. Facit textus. in c. vt famæ, in fine, extra de sen. excommu. & 23. q. 3. c. non inferenda. & ff. ad leg. Aquil. l. si ex plagis. §. tabernarius. Nec videtur excommunicatus, qui excedendo modum non ex proposito repercutit clericum, arg. extra de restitu. spo. c. olim. in fine, & in c. perpendimus. de sen. excom. Et sic dicit glo. in dicto c. significasti. de homicid. vbi plenè tractatur de materia defensionis. Pro securiori igitur cautela talis se defendens, clericumq́ue percutiens, ab episcopo absoluetur, vt supra, vel etiam ab alio presbitero in absentia diœcesani, quia ex quo conditor canonum eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi, vt dicit textus in c. nuper. §. in secundo, extra de sen. excom.

Secundus est de illo, qui in clericum cum vxore inuentum turpiter agentem manus iniecerit violentas, vt in d. c. si vero. §. nec il le, de sen. excom.

Tertius

Tertius est de illo, qui clericum turpiter agentem cum matre percussit.

Quartus est, si taliter inuenerit cum sorore. s. in prima linea, secundum intelligentiam saniorem.

Quintus est, si taliter inuenerit cum filia. De his quatuor casibus loquitur textus in d. §. nec ille, vbi dicit Innoc. quòd tales sic vt supra inuenientes & percutientes, non sunt excommunicati. textus tamen ille non dicit quòd non sint excommunicati, sed dicit quòd talis non est compellendus ad Apostolicam sedem venire. ergo cum reuerentia & supportatione Innocentii, cautius est vt talis ab episcopo absoluatur.

Sextus etiam casus est de eo, qui clericum aut præsbiterum, qui contempto clericali habitu tirannidi & enormitati inuerecundè se immiscuit, & sic apostatauit, non deferens habitum, nec tonsurã, percusserit vel occiderit: Nam propter demeritum talis apostatæ, & in odium clericalis excessus atque correctionem similium clericorum, talis percussor excommunicationis sñiam nõ incurrit: Iniungi tamen debet ei pœnitentia grauior aliquantulum quàm si in laicos talia commisisset, vt in cap. cum non ab homine, extra de sent. excom. & in c. in audientia, eo. tit. & in c. fi. de vita & honesta. clericorum. quia si tertiò monitus per Episcopum non desistit ab inhonestate vitæ, perdit priuilegium clericale, quod etiam patet in c. contingit, & in c. perpendimus, de sen. excommunicationis, & sic intelligitur etiam c. 1. extra de aposta.

Septimus casus est de membris destituto, qui ad sedem Apostolicam non valet accedere propter perpetuum impedimentum: talis enim ab Episcopo absoluetur, vt ĩ c. ea noscitur, & in c. mulieres, & in c. quamuis, extra de sent. excomm.

Octauus casus est de officiali publico, qui clericum cum iniuria alterum impetentem capit & detinet, vt ab alterius iniuria inferenda compescat: nam licèt si solummodo id tali animo & intentione peragat, non incidat in excommunicationem, nec peccet immo mereatur, 23. q. 3. c. fortitudo. cum pluribus sequentibus capitulis. attamen hoc verum est, quando prælatus talis clerici est absens, qui eum compescere deberet, & talis officialis, qui talem cepit clericum, quàm citius potest ipsum resignet in manibus sui prælati. quod si non fecerit excommunicatus erit. Sed si cum præsens est Episcopus, ceperit officialis talem clericum, & ad requisitionem

tionem Episcopi consignauerit, à præfato Episcopo poterit absolutionis beneficium obtinere, iuxta notata in c. vt famæ, §. laici verò, & in c. nuper, & in c. uniuersitatis, extra de sen. excommunicationis. Textus tamen in dicto c. vniuersitatis, in fine, concludit q͂ etiam si de mandato superioris laicus præsumit iniicere violentas manus in clericum, nisi causa regularis disciplinæ hoc faciat contra incorrigibilem, excommunicatus est tam mandans, quàm percutiens. & ad Apostolicam sedem oportet accedere. Et ita intelliguntur prædicta capitula. Attendi tamen debet enormitas læsionis ad arbitrium ordinarii ex circũstantiis locorum, causarum, temporum, & personarum, iuxta notata in c. de causis, extra de officio delegati. & satis plenè Inst. de iniuriis. §. atrox. & extra de pœnitentiis, & re. c. Deus qui. & ff. de verb. ob. l. continuus. §. cum ita. & in c. sicut dignum, extra de homicid. ibi dum dicit textus circa principium capituli, in excessibus singulorum non solùm quantitas & qualitas delicti, sed ætas, scientia, sexus, atque conditio delinquentis sunt attendenda. & non solum secundum prædicta, sed secundum locum & tempus quo delictum committitur, vnicuique pœnitentia debet indici.

Præter prædictos 38. casus excommunicationum, à quibus præter sedem Apostolicam ligati possunt absolui, sunt etiam plures casus Episcopis laxati, vt ligati talibus, ab Episcopo possint absolui.

Primus erat olim de hæreticis, credentibus, fautoribus vel receptatoribus & simil. vt in c. ad abolendam. & in c. excõmunicamus. & in c. sicut ait, extra de hæreticis. hodie tamẽ absolutio talium sedi Apostolicæ reseruatur, vt supra diximus.

Primus ergo est, cũ aliquis ponit scisma, & conatur subtrahere obediẽtiã sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ asserens, non eẽ sibi obediendum tanquam capiti, nec pro capite reputandam. 19. dist. nulli fas.

Secũdus est, quãdo Rectores ciuitatis faciunt exactiones indebitas in clericos vel Ecclesias, si commoniti desistere noluerint tam ipsi quàm fautores eorum, excommunicationi se nouerint subiacere, nec possunt absolui donec satisfactionem fecerint competentẽ, vt in c. non minus. & durante pertinacia constitutiones & sententiæ, quæ a talibus vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes & irritæ sunt habendæ, nullo unquàm tempore valitu

ræ, vt in c. aduersus, extra de immunit. ecclesiarum. Ad quod faciunt notata in c.ad probandum, extra de re iudic. & in c. excommunicamus.§.credentes, extra de hæreticis. & 3.q.4.c. nullus.

Tertius est de eo, qui non electus à duabus partibus Cardinalium gereretur se pro Papa, qui cum omnibus eum acceptantibus excommunicatus est, vt in c.licèt, extra de elect.

Quartus est, cum aliquis magister vel scholaris tractat cum aliquo ciue Bononiense de conductione hospitii inrequisitis inquilinis, nisi tempus conductionis elapsum fuerit, vt in c.ex rescripto, extra de locato.

Quintus est de monachis canonicis regularibus, Archidiaconis, decanis, præpositis, plebanis, cantoribus, & aliis clericis persomatus habentibus, aut etiam quibuscunque presbyteris legẽtibus, vel audientibus leges vel phsicam, scilicet medicinalẽ, vt in c.non magnopere, & in c.super specula, extra ne cle. vel mo. hæc tamen sententia non ligat habentem parochialem Ecclesiam, non præsbiterum, vt in c.statutum.eo.tit.lib.6.

Sextus est de participante in crimine criminoso, siue participauerit ante prolationem sententiæ excommunicationis, siue post, vt in c.si concubinæ clericorum, & in c. nouerit, & in c.nuper.& ibi plenius, extra de sen.excomm.

Septimus est de statuentibus contra Ecclesiasticam libertatem, & de scriptoribus, potestatibus, consulibus, rectoribus, & consiliariis locorum, vbi statuta huiusmodi & consuetudines editæ fuerint, vel seruatæ, & in his qui seruare fecerint, uel secundum talia statuta vel consuetudines iudicauerint, vel qui iudicata scribere præsumpserint in formam publicam redigendo, vt in c.nouerit.& in c.grauem.extra de sen.excomm.

Octauus est de illis, qui scienter recipiunt ordinationes seu alienationes rerum ecclesiasticarum à scismaticis, qui excommunicati sunt, & tales ordinationes seu alienationes irritę sunt & inanes, vt in c.1.extra de scismat.& 9.q.1.c.ordinationes irritas. quia non habent exequutionem, nisi cum eis fuerint dispensatum, vt in c.2. & fi.extra de scismaticis. & de alienationibus, quòd sint irritæ, probatur etiam 12.q.2.c.alienationes. & c.si qua de rebus.

In Sexto. Nonus est de loquentibus secretè uel mittentibus scripturam aliquam vel nuncium alicui Cardinali, dum sunt in conclaui pro electione Papæ, vt in c.ubi periculum.§.nulli, de elect.li.6.

Decimus

Decimus de Dominis rectorib⁹ & officialibus, qui imminente dicto tempore electionis Papæ, non diligenter obseruauerint ea, quæ continentur in constitutione prædicta, in c. vbi periculum. §. præterea, vers. quod si præmissa.

Vndecimus est de his, qui grauant aliquos clericos vel quaslibet alias personas Ecclesiasticas, ad quas in aliquib⁹ ecclesiis vel monasteriis aut aliis piis locis spectat electio pro eo, quod rogati seu aliter inducti eum pro quo rogabantur eligere noluerunt, vel cõsanguineos eorum ad ipsas ecclesias, monasteria seu loca cętera, beneficiis siue aliis bonis suis per se vel per alios spoliando, seu aliàs iniustè persequendo, uel grauando, vt in c. sciant cuncti, de electio. lib. 6.

Duodecimus est de vsurpantibus regalia, custodiam siue guardiam aduocationis seu defensionis titulum in ecclesiis monasteriis, siue quibuslibet aliis piis locis, aut bona ecclesiarum monasteriorum aut locorum ipsorum vacantium præsumentibus occupare, vt in c. generali, de elect. li. 6.

Decimus tertius est de clericis, siue monachis, aut personis ecclesiasticis in locis suis prædicta fieri procurantibus, ut in d. c. generali, vers. clericos.

Decimus quartus est de his, qui uocari fuerint ad dirigendas moniales in electionibus Abbatissæ, nisi prorsus abstineant ab his, per quæ inter eas super faciendis ipsis electoribus oriri possit discordia uel nutriri, vt in cap. indemnitatibus. §. postremò, de electio. lib. sexto.

Decimus quintus est de his, qui procurant quòd conseruatores dati intromittant se in pertinentibus ad eosdem, nec possunt absolui ab excommunicationis sententia, nisi ei quem sic indebitè fatigant, primò satisfaciant integraliter de expensis, vt in c. fin. §. vt autem, de off. del. li. 6. in vers. pars verò.

Decimus sextus est de his, qui absolutionem ab aliqua excommunicatione, uel reuocationem ipsius, aut suspensionis, uel etiam interdicti per vim uel metum extorserint, vt in c. absolutionis, de his quæ vi metusve causa fiunt. Nam talis absolutio sic extorta, nullius est momenti, & extorquens nouam excommunicationem decernitur incurrisse, ut ibidem.

Decimus septimus est de fingentibus fraudulenter casum aliquem, per quem iudex aliquis uadat, vel mittat ad aliquam mu-

lierem causa testimonii proferendi, ut in c. mulieres, de iud. li. 6.

Decimusoctauus est de compellentibus prælatos, vel capitula, seu alias personas ecclesiasticas ad submittendum laicis, seu alienādum bona immobilia, seu iura ecclesiarum, vt in c. hoc consultissimo. §. laici verò. de reb. eccles. non alienan. lib. 6.

Decimusnonus est de laicis vsurpātib. sibi bona & iura ecclesiarum, si legitimè moniti non destiterint, & restitutionem fecerint competentem, vt in d. c. hoc consultissimo. §. fi.

Vigesimus est de exigentibus aliquod pedagium, seu guidagiū, vel tabellam ab ecclesiis, vel personis ecclesiasticis, per se vel per alium suo nomine, vel alieno, pro personis vel rebus suis proprijs, quas non causa negotiandi deferunt, seu deferri faciunt vel transmittūt. Qui verò cōtrariū fecerint, si personæ fuerint singulares, ex contrariis: Si autem collegium vel vniuersitas ciuitatis, castri, siue loci alterius cuiuscunque, ipsa ciuitas, castrum, vel locus interdicti sententias ipso facto incurrant, nec ab excōmunicatione huiusmodi absolutionem vel īterdicti relaxationē obtineant, donec exacta plenariè restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter, vt in c. quanquam. de censib. lib. 6.

Vigesimusprimus est de impedientibus, quin coram iudicibus ecclesiasticis ordinariis, vel delegantis in causis, quæ ad eos pertinent, illi qui conqueruntur, possint iustitiam obtinere, vel quicunque compellit impetratores literarum apostolicarū, vel alios recurrentes ad forum ecclesiasticum in causis, quæ de iure vel antiqua consuetudine, ad ipsum pertinent, ad desistendum, vel ad litigandum de eis in foro seculari grauando iudices ecclesiasticos, vel impetrantes, vel litigantes, siue litigare volentes coram eis, vel grauādo propinquos ipsorum, seu capiendo res vel ecclesiasticas talium, vel quocunque alio modo. Et qui ad prædicta dant consilium, auxilium, vel fauorem, omnes tales ipso facto sunt excommunicati, nec absolui debent, nisi iudici & parti de iniurijs, damnis, expēsis & interesse prius fuerit integrè satisfactum, vt in c. quoniam. de immunit. ecc. lib. 6.

Vigesimussecundus est de quibuscunque Dominis temporalibus interdicentibus suis subditis, ne prelatis, aut clericis seu personis ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem neque ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, vt in c. eos qui, de immunit. eccles. lib. 6. Duo

alii

alii casus excommunicationum continentur in c. clericis, eodem lib.& tit.qui tamen sunt sublati per cle.quoniam, de immunitate ecclesiarū. Duo etiam alii continentur in c. vno, de scismaticis.lib. 6. Qui etiam vacant, quia nō stant illi Cardinales de Columna, & etiam quia domus de Columna fuit restituta ad honores & dignitates per Benedictum XI. Est & alius de Federico Imperatore deposito, & de obedientibus & fauētibus eidem, vt in c. ad apostolicæ, de sen.& re iudic.lib.6. Sed quia etiam vacat, numerare non curo.

Vigesimustertius est de præsumentibus nouum habitum, vel religionis medicantium ordinem inuenire, vel professionem facere, vel recipere, nisi in religionibus per sedem apostolicam approbatis, vel de nouo domum aliquam, vel locum acquirentibus, vel acquisita alienantibus sine licentia sedis Apostolicæ speciali, vt in c.vno, de religiosis domibus.lib.6.

Vigesimusquartus est de religiosis tacitè vel expresè professis, qui in scholis vel alibi temerè habitum suæ religionis dimittunt, vel accedunt ad quæuis studia literarum, nisi a suo prælato cum consilio sui conuentus vel maioris partis eiusdem, sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa, vt in c.vt periculosa, ne clerici vel mo.lib.6.vbi Dn̄s Io. And.Dominus Petrus de Ancharano & omnes sequaces tenent expresè, quòd eo ipso, quòd religiosus apparet in conspectu sæcularium sine habitu propriæ religionis. s. temere se præsentans, excommunicatus est. Adeò enim habitus est connexus ossibus monachorum, siue religiosorum, quòd in quolibet loco existentes, siue in lecto quiescentes, eo constanter vti debent, vt dicit tex.Decreti.20.q.1.c.vidua.& 23.dist.c.sanctimonialis.vbi glo.dicit, etiam in lecto, & in infirmitate. dicit tamen Ioan. And.& sequaces, in d.c.vt periculosa, non putare se esse de mente illius textus, quòd monachus in cella sua dimittens habitum, vel dum balneum intrat in occulto, vel iacens sine habitu, ligetur illa constitutione. s. quòd ipso facto incidat in excommunicationem, sed tunc demum incidit, quando se exhibet conspectibus hominum sine habitu propriç religionis, quod est notabile. De quo alibi dixi plenius. s. in c.omnis vtriusque sexus.ver.si quis autem. extra de pœnit.& remiss.

Vigesimusquintus est de Doctoribus, siue Magistris, qui sciēter docent leges, vel phisicā religiosos illos, qui suæ religionis habitū dimise-

dimiserunt, vt in d.c. vt periculosa. §. fi. ne cle. vel mona. lib. 6.

Vigesimussextus est de tradentibus scienter ecclesiasticæ sepulturæ hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorundem, nec absolui possunt nisi propriis manibus publicè extumulent, & proiiciant huiusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetuò careat sepultura, vt in c. quicunque, de hæretic. libro sexto.

Vigesimus septimus est de rectoribus secularibus, vel eorum officialibus intromittentibus se de cognitione criminis hęreticæ prauitatis, vel præsumentibus liberare à carceribus detentos pro tali crimine, vel præsumētibus se opponere, & officio inquisitionis hæreticæ prauitatis impedimentum inferre, nec non & qui scienter in prædictis dederint auxilium, consilium, vel fauorem, excommunicationē incurrunt, quam si per annum animo substinuerint indurato, ex tunc debent tanquam hæretici condemnari, vt in c. vt inquisitionis negotium, de hæreticis. lib. 6.

Vigesimusoctauus est de procurantibus aliquem interfici facere Christianorū assassinos, si mandatum interuenerit, etiā si mors non sit sequuta. Et simile de receptatoribus, defensoribus, vel occultantibus assassinos, vt in c. 1. de homicid. li. 6.

Vigesimusnonus est de clericis, qui manifestis usurariis alienigenis locant, vel alio titulo concedunt, domum aliquam, ad fœnus exercendum: Alias si sunt Patriarchæ, Archiepiscopi, vel episcopi incurrunt ipso facto suspensionem: si sunt minores clerici seculares incurrunt excommunicationem: si est collegium vel vniuersitas, incurrunt interdictum. Et si talem sententiam per mensem substinuerint, ex tunc terræ ipsorum sunt interdictæ quā diu ibi vsurarii commorantur: si non sunt laici debent per ordinarios ecclesiastica censura compelli. de vsuris. cap. primo. & capitu. quamquam. lib. 6

Trigesimus est de concedentibus repræsalias, contra personas siue generaliter siue specialiter, vt in c. & si pignorationes, de iniuriis & damno dato. lib. 6.

Trigesimusprimus est de Dominis, vel rectoribus tpalibus nō facientibus obseruari constitutionem editam contra insequutores Cardinalium, seu alicuius de familia eorum, vel Papæ, vt in c. felicis. §. fi. de pœn. lib. 6. Præfigitur tamen terminus vnius mēsis post habitam notitiam de prædictis, & includuntur etiam officiales

prædi-

prædictorum, si fuerint similiter negligentes. Et notandum quòd insequutores & participes non possunt absolui, nisi auctoritate sedis Apostolicæ, vt supra diximus.

Trigesimussecundus de dantibus licentiam occidendi, capiendi, seu alias grauandi iudices ecclesiasticos occasione sententiæ latæ per eosdem, &c. Nam infra duos menses possunt absolui per episcopos, post duos autem menses non, nisi per Papam absoluuntur, vt in c.quicunque, de sen.excom.lib. 6. & dixi supra inter casus sedi apostolicæ reseruatos.

Trigesimustertius est de absolutis in mortis articulo vel ratione alterius impedimenti, si cessante articulo vel impedimento nō se, quam citius poterint repræsentent, vt in c.eos qui.de sen. excom. lib.6.& supra tetigi. vbi sciendum, quod relapsus in eandem, requirit absolutionem ab auctoritatem habente.

Trigesimusquartus est de absolutis à sede apostolica vel à Legatis eiusdem, à quibus iniungitur absolutis, vt se præsentent ordinarijs, vel aliis suscepturi pœnitentiam ab eisdem & passis iniuriā seu eis quibus obligati fuerint satisfaciant. Nam si non seruant iniuncta quàm citius commodè poterunt, reincidunt in eandem sententiam, vt in d.c.eos qui, de sen.excom.lib.6.

Trigesimusquintus est de sepelientibus cadauera in cemiteriis vel ecclesiis tempore interdicti in casibus non concessis, vt in cap. eos qui, de sepul.in cle.

In Clementinis.

Trigesimussextus est de sepeliētibus publicè excommunicatos non absolutos, vt ibidem.

Trigesimusseptimus est de sepelientibus nominatim interdictos non absolutos, vt ibidem.

Trigesimusoctauus est de sepelientibus manifestos vsurarios, nec pręstita cautio est de restituendo, nec restitutione facta, vt ibidem, iuncto c.1.& 2.de vsur.lib.6.& in istis quatuor casibus ligātur sepelientes, si scienter, & temerè sepelierint supradictos, vt in d. c.eos, qui. à qua excommunicatione non debent absolui, nisi prius ad arbitrium diœcesani episcopi eis, quibus per præmissa fuerit iniuria irrogata satisfactionem exhibuerint competentem, vt in d. cap.eos qui.

Trigesimusnonus est de religiosis quibuscunque qui noualiū, aut alias decimas ecclesiis debitas, & ad eos non pertinentes appropriare sibi præsumunt, aut exquisitis fraudibus vel coloribus

vsurpare,

vſurpare, ſeu qui de animalibus familiarium, & paſtorum ſuorũ, vel aliorum etiam animalia ipſa eorum gregibus immiſcentium ſeu qui de animalibus, quæ in fraudem eccleſiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt venditoribus, vel aliis ab epiſcopis tenenda, ſeu qui de terris quas tradunt aliis excolendas decimum ſolui eccleſiis non permittunt aut prohibent, niſi poſt requiſitionem per eos, quorum intererit ſuper hoc eis factam, & a præmiſſis deſtiterint infra menſem. Aut ſi de his, quæ vſurpare cõtra præmiſſa, vel retinere præſumpſerint, infra duos menſes damnificatis eccleſiis emendam non fecerint competentem, ab officiis adminiſtrationibus, & beneficiis ſunt ſuſpenſi, donec reſtituerint & ſatisfecerint. Et ſi adminiſtrationes vel beneficia non habuerint ſententiam excommunicationis incurrunt ante ſatisfactionem cõdignam nullatenus abſoluendi, vt in c. 1. de decim. in cle.

Quadrageſimus eſt de monachis, & canonicis regularibus adminiſtrationem aliquam non habentibus ad curias principum ſecularium abſque ſpeciali licentia prælatorum præſumentibus ſe conferre vt ſuis prælatis aut monaſteriis damnum inferant qualecunque, vt in cap. 1. qui incipit, ne in agro. §. quia vero. ver. nos eorum, de ſtatu monach. in cle.

Quadrageſimuſprimus eſt de monachis tenentibus arma infra ſepta monaſterij ſine ſuorum abbatum licentia ſpeciali, vt in prædicto c. & §. verſ. præfatę quoque ſententiæ.

Quadrageſimuſſecundus eſt de impedientibus viſitationes monialium, ſi moniti non deſtiterint, vt in c. attendentes, §. fin. de ſtatu monacho. in cle.

Quadrageſimuſtertius eſt de quibuſdam mulieribus, quæ bechinæ vulgariter nuncupantur, nullam approbatam regulam profitentes, aliquibus tamen religioſis ad placitum adhærentes, ac temere præſumentes de ſumma trinitate, diuina eſſentia, & articulis fidei, ac eccleſiaſticis ſacramentis opiniones catholicæ fidei cõtrarias introducunt. Vnde tã ipſę, quàm aliæ quæcũq. mulieres earũ ſtatum aſſumentes vel ſequentes, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrunt, vt in c. 1. de religioſis domibus. in cle.

Quadrageſimuſquartus eſt de quibuſcunque religioſis fouentibus mulieres aliquas in ſtatu prædicto vel etiam inducẽtibus, aut ad id præbentibus conſilium, auxilium, vel fauorem, vt in d. c. §. prædictis. ad q̃ ſatis accedũt quæ habentur. 18. q. 2. c. pernicioſam.

Qua-

Quadragesimusquintus est de illis, qui scienter contrahunt matrimonia in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis prohibitis, vel cum monialibus, aut religiosis, siue clericis in sacris ordinibus constitutis, vt in c.eos qui. de consang. & affi. in cle.

Quadragesimussextus est de ipsis religiosis tacitè vel expressè professis in aliqua de religionibus approbatis, & de ipsis monialibus similiter tacitè vel expressè professis, pari ratione & de ipsis clericis in sacris ordinibus constitutis, vt in d.c.eos qui. iuncta glo. cum iuribus per eam allegatis. vbi etiam subdit præceptum ecclesiarum prælatis, vt illos quos eis constiterit taliter contraxisse, excommunicatos publicè, tamdiu nuncient, seu faciant nunciari, donec separentur ab inuicem, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

Quadragesimusseptimus est de Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, episcopis vel commissariis capitulorum sede vacante super hoc deputatis, qui prætextu officii inquisitionis quibusuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorserunt, vel scienter attentauerunt ecclesiarum bona ob clericorum delictum occasione prædicti officii fisco, vel ecclesiæ applicare, nec possunt absolui præterquàm in mortis articulo, donec illis a quibus extorserunt, plenariè satis fecerint de pecunia sic extorta, vt in c.nolentes, de hæreticis, in cle.

Quadragesimusoctauus est de officialibus, & rectoribus ciuitatum siue comitatum, aut consulibus, consiliariis, vel iudicibus facientibus, dictantibus, vel scribentibus statuta, quòd soluantur vsuræ, vel quod solutæ non repetantur, & restituantur, & de præsumentibus iudicare secundum statuta prædicta, vt in cap. ex graui, de vsur. in clem. eandem sententiam incursuris, nisi statuta huiusmodi de libris communitatum ipsarum, si super hoc potestatem habuerint, infra tres menses deleuerint: Aut si ipsa statuta, siue consuetudines effectum eorum habentes quoquo modo præsumpserint obseruare, vt in d.c.ex graui.

Quadragesimusnonus est de religiosis mendicantibus, qui domos ad habitandum, vel loca quæcumque de nouo recipiunt vel recepta alienant quouis titulo, vt in c.cupientes, de pœnis. in cle. iuncto.c.vno.de relig.domib.lib.6.& c.vno. de excessibus prælatorum.lib.6.& glo.in dicto cap.cupientes.

Quinquagesimus est de religiosis præsumentibus aliqua profer

re in suis sermonibus vel alibi, vt audientes à solutione decimarum ecclesiis debitarum retrahant quoquo modo, vt in d. c. cupientes.§ illos etiam religiosos.

Quinquagesimusprimus est de religiosis scienter postponentibus facere conscientiam confitentibus de decimis persoluendis, qui ab officio prædicationis tam diu manere debent ipso facto suspensi, donec confitentibus ipsis (si hoc ipsum sibi dicendi commodè facultatem habuerint) conscientiam fecerint, exinde excommunicationis sentẽtiam incursuri ipso facto, si prædicare præsumpserint prædicta negligentia, vt præmittitur, non purgata vt in d. c. cupientes. §. qui vero scienter.

Quinquagesimussecundus est de quibuscũque religiosis tam exemptis, quam non exemptis cuiuscunque ordinis, non seruantibus interdictum quod vident vel sciunt, cathedralem vel matricem loci ecclesiam obseruare, siue positum sit interdictum auctoritate sedis Apostolicæ, siue auctoritate ordinariorum, siue per statuta prouincialium conciliorum, vel ipsorum auctoritate interdictum, vel a diuinis cessatio indicatur. Idem est etiam de generalib⁹ cessationibus a diuinis ciuitatum, terrarum & aliorum locorum, quas ex consuetudine, vel alias capitula, collegia vel conuentus secularium vel regularium ecclesiarum sibi vendicant, vt in c. 1. de sen. excom. in cle.

Quinquagesimustertius est de fratribus Minoribus tempore interdicti admittentibus ad diuina fratres, vel sorores tertii ordinis sancti Francisci, vel de pęnitentia nuncupatos, vt in c. cum ex eo. de sen. excom. in cle. vbi dicit tex. in fi. quòd si fecerint, eo ipso excommunicationis sentẽtiæ se nouerint subiacere, a qua per aliũ quàm per Romanum Pontificem, vel satisfactione præmissa per locorum episcopos, quos auctoritate apostolica fungi volumus in hac parte, absolutionis beneficium nequeant obtinere.

Quinquagesimusquartus est de opponentibus, vel impugnãtib. literas Papæ electi, necdum coronati, de quo decretum est suũ officiũ exercere posse, & ideo impugnantes, vel opponentes huiusmodi incurrũt excommunicationis sententiam ipso facto, vt in extrauaganti Benedicti. XI. quæ incipit, quia nonnulli.

Quinquagesimusquintus est de ingredientibus monasteria sanctæ Claræ aliter quàm prout in regula continetur, vt patet in priuilegio Gregorij IX. dato int. Pontificat. eiusdem anno decimo.

cuius

cuius excommunicationis absolutionem Eugenius IIII. & Nicol. V. sibi reseruarunt,& mihi concesserunt semel tantum, &c.

Quinquagesimussextus est de ingredientibus monasteria monialium ordinis Prædicatorum extra casus necessarios, vt ipsi Prædicatores asserunt, quamuis priuilegium meis oculis non aspexerim: a fide dignis tamẽ habui quod absolutio committitur eorum Generali,& ipse Generalis potest committere cui placet.

Quartò principaliter dico, percuti clericorum excessus depositione, vbi sciendum, quòd quandocunque clericus est incorrigibilis, pro quolibet crimine deponi potest. 81. dist. c. 1. vbi est bona gl. & in c. 2. de re iudicata. li. 6. in glo. Ioan. And. super verbo grauissima, quæ incipit, vnde dixit. Nam si de quo min⁹ videtur inesse & inest, ergo multo fortius de quo magis, vt in 2. Top. Sed minus videtur inesse de Imperatore quàm de Clerico, cum Imperator pręesse debeat temporaliter quasi omnibus Christianis. 7. q. 1. c. in apibus. & tamen etiam Imperator pro quolibet crimine, si est incorrigibilis, deponetur. Vnde deponitur etiam si est minus vtilis. 15. q. 6. c. alius, & glo. notabilis. 40. dist. c. si Papa, vbi dicit glo. quòd si Papa est notoriè criminosus & simoniacus, vel adulter, & cum admonetur, incorrigibilis est, ex quo scandalizatur ecclesia, quòd Papa potest accusari, & per consequens deponi, quia contumacia, scilicet incorrigibilitatis, dicitur hæresis. 81. dist. c. si qui sunt presbiteri. Vnde & contumax, scilicet proteruus & rebellis, dicitur infidelis. 27. dist. c. nullus. Si tamẽ Papa depręhendatur à fide deuius, etiam si occulta esset eius hæresis, de illa posset accusari, & per cõsequens deponi, vt in d. c. si Papa, iuncta glo. ibi posita,& plenius in extrauagan. sacri Concilii Constantiensis, quæ incipit, frequens. Si ergo de Papa & Imperatore talia deciduntur, quanto magis de reliquis minoribus prælatis & clericis est simile concludendum. Tenendum est igitur, quòd nedum vbicunque canon exprimit, vt pro furto, pro periurio, pro homicidio potest quis deponi, vt in c. cum non ab homine,& ibi plenè per Io. And. item pro crimine vsurarum. 14. q. 3. c. clerici. & 14. q. 4. c. 1. & 2. & ibi per glo. & Archid. sed etiam omne crimen notorium, vel ciuiliter probatum, inducit depositionem in eo, qui est incorrigibilis post debitas monitiones. Sic debet intelligi glo. 48. dist. c. quando multa. vbi dicit glo, quod crimen ciuiliter probatũ inducit depositionem. ad quod facit. 24. dist. c. fin. ubi dicit tex. confessi vel detecti abiiciantur ex

clero. Nam qui tempore ordinationis tacet ſuum crimen, deponitur. 30. diſtinct. cap. ex pœnitentibus. & gloſſ. in dic. cap. fin. 24. d. glo. tamen in c. ex tenore, extra de temporibus ord. plenè diſtinguit inter promouendum & promotum: nam facilius impeditur promouendus quàm deijciatur promotus. 15. q. 1. §. finali. circa promotos autem dicit gl. ſecundùm Hug. & Tang. quatuor conſideranda ſunt. Primus ſcilicet quantitas criminis, vtrum videlicet ſit enorme, vel mediocre. Secundus eſt criminis qualitas, vtrum videlicet ſit occultum, uel manifeſtū. Tertius, eſt modus publicationis, an videlicet ſit publicum per operis euidentiam, vel per iudicis ſententiam, vel per ſpōtaneam confeſſionem in iudicio factam. iſtis tribus modis crimen fit notorium, vt in c. fin. extra de coh. cl. & mulierum. Quartus eſt ſatisfactio pœnitentis, ſcilicet an egerit ueram pœnitentiam, an ſimulatam. Si crimen ſit enorme & manifeſtum, vt ſimul congruant quantitas & qualitas criminis deponitur, nec vnquam reſtituitur poſt, quantamcunque pœnitentiam egerit. 50. diſt. c. miror. Si verò crimen ſit enorme & occultum, tūc monendus eſt, vt abſtineat, ſed non cogendus, quia ſolum Dominum habet ultorem, quia latentia peccata uindictam non habent. 32. q. 5. c. Christiana. & acta pœnitentia poterit vti officio ſuo, & ad maiores ordines aſcendere, vt in dic. c. ex tenore, & in c. ex tuæ, extra de ſim. præter reos homicidii, vt in c. fi. de temp. ord. vbi exēplificantur crimina talia, ſcilicet dum dicit, qui per reatum adulterii, periurii, homicidii, vel falſi teſtimonii, & infra dicit, præter reos homicidii, & c. ubi dicit glo. ſic patet, quòd homicida quantumcunque occultus etiam poſt peractam pœnitentiam miniſtrare non poteſt, vt in c. inquiſitionis. 1. reſp. extra de accuſation. 1. q. 7. c. ſiquis omnem. Si uero mediocre fuerit & occultum, peracta pœnitentia vel eius parte, poterit remanere in officio ſuo, & ad maiores ordines promoueri fortius quàm in alio caſu. 50. d. c. de his uerò. verſ. qui autem. Si mediocre & manifeſtum, ſi conuictus eſt in iudicio, uel timore probationum confeſſus eſt, in eo caſu deponitur. 81. d. c. ſiquis clericus. Si verò publicum eſt per operis euidentiam uel ſpontaneam confeſſionem, tunc acta pœnitentia poterit cum eo miſericorditer agi, ſecundum quod viſum fuerit ſuo Epiſcopo, quandoque plus, quandoque minus. 15. q. vlt. c. ſi quis presbiter. & 50. d. c. presbiterum. & hoc totum intelligas cum veram egit pœnitentiam, non ſimulatam, quia ſi ſimulatam

non

non restituetur. 50.dist.c.ut constitueretur. prædicta etiã tenet Innoc.in dic. c.ex tenore, qui etiam dicit, quòd in enormibus & occultis non credit necessariam dispensationem ordinarii, sed sufficit absolutio sacerdotis ex potestate clauium, argumentum. 6.q.1. c.illi, quib. quamuis meritoria sit humilitas, si abstineat, & hæc sunt uera, nisi tale sit crimen quòd impediat executionem officii post sententiam, de quo plene in c.nisi cum pridem.§. 1. per Inno. in glo.sua, quæ incipit, quale est simonia. vbi parificat pro enormibus criminibus, simoniam, apostasiam, & scisma. sed in dicto c.ex tenore.dicit quòd enormia & mediocria colligi possunt in c. at si clerici, extra de iudiciis. & 80. dist.c.1.& 50.d.c.sacerdotes.& c. de his uero.in dicto autem c.at si clerici, colligitur quòd enormia & maiora crimina intelliguntur ab adulterio supra.de his tamen discretus iudex arbitrabitur quæ sint enormia crimina iudicanda, & per consequens depositionem inducentia clericorum, iuxta notata in c.de causis, extra de officio deleg. & Institut. de iniuriis. §.atrox. & per Io. And.in c.si clericos, de sen. excom.lib.6. & ibi etiam per Arch.& per Pan.in cle.1.de officio ordinarii. faciunt notata in ca. cum illorum, extra de sen.excommunicationis.

Quintò principaliter dico, percuti clericorum excessus carceratione. vbi sciendum, ꝙ carcer quandoque datur ad pœnã, ſm canones, vt in c.quãuis, de pœnis.lib.6.quãdoq; deputatur ad custodiã, vt in dic.c.quamuis.& l.1.& fi.C.de custodia reo. vbi dicit textus, quos tenet carcer inclusos, aperta definitione sancimus, vt aut conuictos, velox pœna subducat, aut liberandos custodia diuturna non maceret.ad idem. ff. de pœnis.l.aut damna.§.solent.potest autem quis puniri pœna carceris perpetuò, vel ad tempus, vt in dic. c.quamuis.vnde cum exprimitur in sententia, statur expresso: si autem fuerit quis ad carcerem simpliciter condemnatus, intelligitur perpetuò detinẽdus, vt in l.seruus, C. de pœnis.fac.50.dist.c.1. vbi dicit textus, ne huiusmodi non statuta, sed temporaliter dilata credatur esse vindicta. ad idem. ff. de postulan. l.puto.§.1.& extra de constitutionibus.c.ex litteris, circa finem, & in c. penultimo. §.si qui autem, extra hæreticis. vbi dicit textus, si qui autem de prædictis, postquàm fuerint depræhẽsi, redire noluerint ad agẽdã, condignam pœnitentiam, in perpetuo carcere detrudantur. Simile dicit textus de quodam falsario in c.nouimus.§.fi.extra de verborum signifi.vbi pulchrè dicit textus, in perpetuum carcerem ad

agendam

agendam pœnitentiam ipsum includas, pane doloris, & aqua angustiæ substentandum, vt commissa defleat, & flenda vlterius non committat. vbi dicit glo. hæc est vera pœnitentia. de pœnitentiis, dist. 3. in principio, & expone, quòd non committat, idest propositum & voluntatem habeat, similia nunquàm de cætero perpetrandi. Quilibet enim, qui accipit pœnitentiam, illius propositi & voluntatis esse debet, aliàs non esset uera pœnitentia. Ita dicit glo. prefata, & bene: de quo plene tractaui in Tractatu de pœnitētia, parte secunda, articulo, de contritione, dum disserui de duratione contritionis.

Si autem quæratur, pro quibus criminibus pena carceris imponatur. respondetur quòd pro quolibet crimine capitali, de quo clericus est conuictus, uel in iudicio sit confessus, quàm maximè si appareat incorrigibilis, vt quia monitus non desistit, poterit iustè carceri mancipari, iuxta notata in c. si quis Episcopus. 50. dist. vnde si falsauit scripturam, aut testimonium falsum dixerit, ab officij honore depositus in monasterio detrudatur, & ibi quàmdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat, dicit textus in dic. c. si quis Episcopus. Similiter, qui falsat literas Apostolicas, uel sigillum principis, vt in c. super eo, & in c. ad audientiam, extra de crimine fal. Similiter clerici apostatantes, qui moniti nec minis, nec blanditiis possunt induci, ut resumant habitum clericalem, sub graui custodia carcerantur, ita quòd solummodò uita sibi misera reseruetur, donec à suæ præsumptionis nequitia resipiscant, vt in c. a nobis. extra de apostatis. quod intelligitur de clericis in sacris ordinibus constitutis, vel de professis tacitè vel expressè in aliqua de religionibus approbatis, vt dicit glo. in dic. c. à nobis. & melius in c. tuæ fraternitati. eo. tit. ad quod facit c. penul. extra de regularibus. & 20. q. 3. c. eos qui semel. Similiter carcerantur heretici, vt in c. vt inquisitionis. 1. resp. de hæreticis, lib. 6. & in c. 1. §. sanè, de hær. in cle. & ibi per Pau. de Leaz. Itē in multis casib⁹ monasteriū ꝓ carcere deputatur, vt puta si mulier in adulterio publicè deprehensa vel cōdēnata fuerit, detruditur in monasteriū ad agendam perpetuam pœnitentiam, si eam emendatam maritus noluerit acceptare, cum infra biennium possit eam recipere, si voluerit: quod si nolit, vel vir interim moriatur, tunc mulier tondeatur & habitum monachalem accipiat perpetuo delatura, vt in Auth. vt nulli iudicum. §. si vero. collatione. 9. vnde sumpta fuit

præ-

prædicta decretalis, gaudemus, & sic quandoque propter suam culpam compellitur quis intrare in monasterium ad pœnitentiã peragendam, vt in c. si ille, 50 dist. & 81. d. c. dictum. & cap. si quis clericus. & 16. q. 6. c. de lapsis. & 33. q. 2. c. admonere. & 27. q. 1. c. si quis rapuerit. Item datur monasterium pro carcere presbytero confessori, qui verbo vel signo aut alio quouis modo peccata con fitentium præsumpserit reuelare, vt in c. omnis vtriusque sexus, in fi. extra de pœniten. & remiss. Similiter retrudi debent in arctis monasteriis ad perpetuam pęnitentiam peragendam clerici in latrociniis vel aliis magnis sceleribus depręhẽsi, vt in c. tuæ. extra de pœn. Similiter clericus adulter confessus, vel conuictus, carceri mancipatur. 81. d. c. si quis clericus. & sic pro similibus causis, eadem dist. c. Sacerdos. cum multis c. sequentib. Item propter mutilationem membrorum, vel homicidium religatur clericus sub per petuo damnationis ergastulo detinendus. 23. q. vlti. c. his a quib. Item pro qualitate criminis, honore vel facultatibus rei proconsul extimat, an ipse reus mittatur in carcerem, an tradatur militi, vel fideiussoribus, vel sibi ipsi commendatur. ff. de custodia, & exhi. reo. l. 1. & notat Io. And. in c. constitutus, super glo. quæ incipit, in potentia. extra de appel. & an carcer sit tutus vel arctus, arbitrio boni viri committitur decidẽdum, vt notat Pau. de Leaz. in c. 1. de hæreticis, in cle.

Qui autem possint licitè clericos capere, vel carcerare, dicendũ quod episcopi, abbates, & alii prælati ordinariam vel delegatam iurisdictionem habentes, capere possunt, & detinere ex iusta causa vt dicit Innoc. in c. vt famæ. circa finem, extra de sen. excom. & exẽplificat de abbatibus. Simile est etiam de aliis similibus auctoritatem habentib. dicit etiam ibidem Innoc. quòd etiam minores prælati, qui iurisdictionem non habent, & etiam fortè subditi, & socii possent capere socium vel subditum suum, quem haberent suspectum, & præsentare iudici habenti auctoritatem cognoscendi de crimine, vt Auth. vt iudices sine quoquo suf. §. necessitatem. & argum. C. de decurionib. l. generali, & in Auth. de defensoribus ciuitatum. §. nos igitur. & §. & interius. & arg. ff. de his, qui in fraudem creditorum. l. ait prætor. §. si venditorem.

Dicit etiam Innoc. ibidem, quòd quilibet clericus capere posset, & modico tempore detinere clericum seruientem suum: si haberet eum probabiliter suspectum, argum. ff. de pœn. l. respiciendum.

dum. §. furta. Intellige, ita tamen quòd quam citius commode posset, superiori iudicandum præsentet, argumentum. C. de sportulis iudicum. Authent. vt litigãtes iurent. §. & hoc quoque iubemus. & in iuribus superius allegatis. Laicis autem siue sint iudices, siue aliam potestatem habeant, supra clericos, non licet clericos capere, quia nec tacitè, nec expresè possunt renunciare priuilegio clericali, vt in cap. si diligenti, extra de foro competenti. Plus dicit Innocentius in d. c. vt famæ. quòd etiam si laici sint iudices delegati à prælatis ecclesiasticis, & clericos capiant, excommunicationis sententiam non euadunt. 17. quæstione 4. capitulo si quis suadente, & in capitulo vniuersitatis. extra de senten. excommunica. etiam si clericus consentiret tali capturæ, vt in capitulo contingit, extra de senten. excomunica. De hoc tamen iam suprà tractaui, & satis habetur in capit. nuper, extra de senten. excommunica. & in cap. cum Episcopus, de officio ordinarii. lib. 6. & in capitulo si clericos. de senten. excommunicatio. lib. 6. & notat Archidiaco. 45. distinct. super summam, in fi. & 2. quæstio. 8. cap. 2. nec refert, an clericus in compedibus, siue vinculis, an parietibus teneatur inclusus. ff. quibus ex causis maiores. l. succurritur. & gl. 1. in dic. capit. nuper. vbi Innocent. dicit, non videtur vis esse, siue clausus sit in carcere, siue ligatus funibus, siue custodibus vallatus, ne ire possit quò velit.

An autem laicus possit incarcerare clericum habentem administrationem bonorum suorum ex commissione ipsius laici, si clericus non reddit plenam rationem administrationis. gl. in c. dilectis filiis, extra de appl. in principio, arguit quòd sic, per c. 2. extra ne cle. vel mo. contrarium tamen est verum, quia laici in clericos nullam habent auctoritatem vel iurisdictionem, etiã si clerici se sponte subijciant, ut in d. c. si diligenti, de foro competenti. & in dic. c. contingit. de sen. excomm. & ita etiam firmant glo. in dic. c. dilectis. de app. & in dic. c. 2. ne cle. vel mo. vbi assignat rationem, quia prohibitum est laicis auocare clericos à diuinis officiis. 21. q. 3. ca. cyprianus. 88. dist. c. fi. vnde si contrafecerint, non debent ex delicto proprio commodum reportare. ff. de reg. iuris. l. non fraudantur. §. nemo. & arg. in c. quia frustra, extra de vsuris. & 16. q. 1. c. lege, cum similibus. Sciendum est etiam, quod aliquando pro perpetuo carcere aliquis immuratur, vt condemnatus de hæresi, qui fuit religiosus, ut in c. accusatus, in fine, de hæreticis. li. 6. & in c. 1.

de hæreticis,in clementinis.

Sextò principaliter dico,percuti clericorum excessus verberatio ne.vbi sciendum primò,quòd Episcopus propriis manibus nunquam debet aliquem verberare.vnde dicit Apostolus.1.ad Tim.3. oportet Episcopum irrepræhensibilem esse.& infra,non percussorem,sed modestum.Prohibetur etiam in decretis.86.dist.c. non liceat.& C.de Episcopis & clericis.authent. sed neque propriis manibus.est enim speciale in Episcopo,neminem suis manibus uerberare,cui sanctitas ignoscendi gloriam derelinquit.C. de Episcopis & clericis.l.si quis in hoc genus. Causa tamen assistente legitima, potest Episcopus per alium,quod non potest per se ipsum. Vnde potest committere clerico,clericum percutere moderatè, ut notatur.5.q.5.c.illi qui.vbi glo.format quæstionem, an clerici debeant subiici verberibus pro testimonio dicendo? & dicit, videtur quòd sic,ut hic,& infra eodem,quia iuxta.& c.presbiteri.& 45.d.c.cum beatus. dicunt tamen quidam, minores clericos posse torqueri, sed non maiores.Alii dicunt omnes suspectos torqueri posse:nam & liberi vacillantes torquentur, vt extra de accu.c. super his.ff.de quæstionibus.l.de minore.& Ecclesia virgis potest aliquos corrigere,vt 33.q.5.c.1.hoc certum est, quod minores clerici indistincte pro quolibet crimine verberibus subiiciuntur.35.d.c.ante omnia. vbi clericus ebriosus corporali subditur supplicio.& dicit glo.40. ictus vna minus accipiat. Maiores autem clerici non nisi pro enormibus criminibus subiiciuntur verberibus, vt dicit glo.in d. c. illi qui.& 45.dist.in summa.ubi glo.examinat percussionem spiritualem & corporalem:spiritualem vocat correctionem indiscreto sermone prolatam, quæ prohibetur. 45.dist.c.si. corporalem vocat, quæ manu fit,& talis si fit ex ira, vel odio, uel ut magis timeatur, prohibita est.41.dist.cap.1.Sed si fit causa correctionis,licita est ei, qui habet potestatem in eum.45.distin.cap.cum beatus.Caueat tamen Episcopus ne laico clericum subiiciat uerberandum : quia si laicus etiam ex commissione prælati clericum verberet,excommunicatus est tam laicus,quàm prælatus ille,qui mandat, ut in cap. vniuersitatis,extra de sent. excommunic. nisi clericus esset penitus incorrigibilis,vt in cap.cum non ab homine, & in cap.at si clerici, extra de iudiciis. Abbas autem & similes prælati, uel etiam minores, causa correctionis vel regularis disciplinæ, licitè possunt

manu propria, vel etiam per alios clericos siue monachos verberare vel uerberari facere cum modestia suos clericos delinquentes, vt in dicto cap. vniuersitatis, & in cap. cum voluntate, §. si verò, de sent. excommu. vbi dicit textus. Si qui vero ratione officii, qđ in ecclesia obtinent, aut etiam alii clerici seniores, zelo deuotionis pueros uel adolescentes in minoribus ordinibus constitutos turbantes diuinum officium, & hi qui obtentu prælationis uel magisterii subditos, & scholares, correctionis causa leuiter fortè percusserint, excommunicat. sententiam non incurrunt. quod & de his dicendum est, qui aliquos de familia sua uel propinquos inferiorum graduum, simili modo vt cohibeantur à suis insolentiis, & scientia bonisque moribus informentur duxerint corrigendos. hinc gloss. 45. distinct. ca. cum beatus, dicit: sunt & aliæ personæ, quæ habent coerctionem uerberum, sed temperatam, vt dominus, paterfamilias, magister, & maritus, ut 23. q. 4. c. 1. & 7. q. 1. ca. sicut & subdit ibi glo. quòd si pater animo corrigendi verberat filium, etiam in sacris ordinibus constitutum, quòd non est excommunicatus, quia manus illa non est iniuriosa, cum non faciat animo iniuriandi, iuxta notata in c. 1. & in dicto c. cum voluntate, §. fin. de senten. excommunic. ubi glo. intelligit idem de omnibus personis in illo. §. nominatis, videlicet quòd etiam si excedant modum correctionis, uel regularis disciplinæ, non incidunt in canonem ca. si quis suadente. 17. q. 4. qui requirit violentiam fieri scienter, dolosè & appensatè: manus autem prędictarum personarum non sunt dolosæ, sed potius charitatiuæ, licèt casualiter modum excesserint. ergo non incidunt, iuxta notata in dicto cap. cum voluntate, in principio, & in fine. Et vbi suprà dictum est de minoribus & maioribus clericis, intellige minores quantum ad minores ordines: Et maiores clericos intellige in sacris ordinibus constitutos, & tales maiores non nisi pro maioribus, siue grauioribus & mortalibus culpis debent verberibus subiacere, vt dicit textus in dicto ca. cum beatus. vnde subiiciuntur verberibus clerici etiam in sacris ordinibus constituti, si furentur. duodecima, quæst. secunda, ca. fraternitas tua, & ibi per glos. & Archidiac. vbi etiam dicit glos. hoc generale est, vt verberibus castigentur, qui sunt inopes, vt ff. de iurisdict. omnium iudic. l. si quis id quod. §. in seruos. inde dicimus, qui non potest soluere,

uere, luat in corpore, vt in dic. §. in seruos. & ff. de in ius uoc. l. fin. & duodecima, quæst. secunda, ca. Episcopus. §. libertus. & decimaquarta, quæst. sexta, ca. si res aliena. Item calumniator clericus subijcitur verberibus per ecclesiasticum iudicem, vt in cap. primo, extra de calumniat. Item clerici in minoribus ordinibus constituti, vt in dicto cap. ante omnia, & in cap. Episcopus, in gloss. aut verberetur. vigesimaquinta distinct. Item qui lædit iudicem committendo in causa falsum testimonium, vel aliud simile, potest per Episcopum verberibus castigari, vt notatur in cap. primo, extra de crimine fal. Item qui libellum famosum composuit, & probare non potuit, secundum canones, verberibus supponitur castigandus. quinta, quæst. prima, ca. primo, & ibi notatur in summa. & 5. quæstio. quinta, ca. illi qui. secundum leges tamen, qui famosum libellum composuerit punitur capite, si non probat. C. de famosis libellis. l. prima, & 5. quæst. prima, ca. si quis famosum. & ibi bona glos. in summa.

De prædictis etiam verberibus agitur. 5. quæst. 5. c. non omnis. & de pœnitentiis, distinct. prima, aut facta. versic. causa. & decimaseptima, quæst. quarta. ca. nullus clericorum. & tangit Hostiens. in cap. cum indecorum, extra de æta. & qualita. & Ioan. Andr. in cap. si clericos, de sentent. excommunicat. lib. 6. & in dicto cap. vniuersitatis. & beatus Thom. de Aquino, de parentibus & dominis tangit secunda, secundæ, quæst. 65. articu. 3. & de viro verberante vxorem agitur septima, quæst. prima, ca. sicut alterius, & ibi glo. & 33. quæst. secunda, ca. placuit. cum similibus. Et nota quod ubicunque clericus subijcitur verberibus, semper debet intelligi verberari citra sanguinis effusionem. 23. q. 8. ca. sæpe. & ca. sequenti, & extra ne clerici uel monachi. cap. sed nec procuratores. & c. clericis. & c. sententiam sanguinis. & c. in Archiepiscopatu, extra de raptoribus.

Septimò & vltimò dico, percuti clericorum excessus degradatione. vbi sciendum, quòd degradatio est grauis, solennis, & vltima pęnitentia clericorum, de quo satis plenè traditur in ca. degradatio, de pœnis. lib. 6. vbi traditur forma degradationis. videlicet quod clericus degradandus vestibus sacris indutus in manibus habens librum, vas, vel aliud instrumentum, seu orna-

mentum ad ordinem ſuum ſpectans, ac ſi deberet officio ſuo ſolenniter miniſtrare, ad Epiſcopi ſui præſentiam adducatur, cui Epiſcopus publicè ſingula, ſiue ſint veſtes, calix, liber, ſeu quæuis alia, quæ illi iuxta morem ordinandorum clericorum in ſua ordinatione ab Epiſcopo fuerint tradita, ſingulariter auferat ab illo veſtimento ſeu ornamento, quod ei datum, vel traditum fuerat vltimo incohando, & deſcendendo gradatim, degradationem continet vſque ad primam veſtem, quæ traditur in collatione tonſuræ, tuncque raditur caput illius ſeu tondetur, ne tonſura ſeu clericatus veſtium remaneat in eodem, dicendo, Auferimus tibi talem veſtem ſacerdotalem ſeu clericalem, & te ſacerdotali ſeu clericali honore priuamus. & ſic de ſimilibus, dicens vltimo, auctoritate Dei omnipotentis, patris & filii & Spiritus ſancti, ac noſtra, tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, ſpoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio clericali. & iſta dicitur actualis degradatio clericorum. Verbalis autem degradatio idem eſt, quod depoſitio, quæ quantum ad Clericos in minoribus ordinibus conſtitutos fieri poteſt, per ſolius epiſcopi proprii ſententiam ordine, vel beneficio priuatiuam, vt in dicto capitu. degradatio. Clericorum autem in ſacris ordinibus exiſtentium non poteſt fieri degradatio per proprium epiſcopum, niſi in degradatione presbyteri adiungat ſibi epiſcopus ſex alios epiſcopos, in degradatione autem Diaconi tres. decimaquinta quæſtione 7. ca. felix. & ca. ſi autem. & melius in ca. ſi quis tumidus. vbi dicit textus, a tribus vicinis epiſcopis ſi Diaconus eſt qui arguitur: ſi presbyter eſt, à ſex: ſi epiſcopus, à duodecim: cum ſacerdotibus audiatur, intellige tamen ſicut dicitur in ca. fœlix, in fine. quòd epiſcopus à duodecim, presbyter à ſex, & Diaconus a tribus cum proprio epiſcopo audiatur, id eſt, præter proprium epiſcopum. ſecunda quæſtione quinta, ca. presbyter. & quod dicitur de Diacono, idem intelligitur de ſubdiacono, vt in capitu. miramur, extra de ſeruis non ordinandis. & dicit gloſ. in capitulo primo, decimaquinta, quæſt. ſeptima. quod ſi agitur de crimine ad depoſitionem ordinis, tunc neceſſaria eſt præſentia epiſcoporum: ſi autem agitur ad depoſitionem beneficii, tunc ſufficit epiſcopus proprius cum ſuorum præſentia clericorum. decima-

octaua,

octaua, quæstio. secunda. capitu. si quis, decimasexta, quæstio. septima, ca. inuentum. & extra de iudiciis. capitu. at si clerici. & in capitu. sicut, extra de cohab. clerico. & mulie. cum similibus. in casu autem hæresis proprius episcopus conuocatis abbatibus, aliisque prælatis & religiosis personis, ac litteratis suæ diœcesis, de quibus videbitur expedire, potest presbyteros, & clericos degradare, vt in capitu. primo. de hæreticis, lib. sexto. Vicarius autem episcopi, vel electus episcopus, nondum confirmatus, degradare non potest, vt in capitu. transmissam. extra de electio. & notat Ioan. Andr. in capitu. Romana. in glo. tertia. de appel. lib. sexto. Pro quibus autem causis possit clericus degradari, notat Gof. in capitu. nouimus, extra de verbor. significat. vt de crimine falsitatis, de hæresi, vt in dicto capit. nouimus. & in capit. ad falsariorum. & in cap. ad audientiam, extra de crimine falsi, vbi falsans literas Papæ, vel sigillum Regis, debet deponi, & degradari, & tradi curiæ sæculari. Item qui machinatur contra principem, vt notant moderni in capit. petitio. extra de iureiur. cap. nouimus. dicit quod pro quolibet crimine, dummodo sit damnabile & damnosum, potest clericus tradi curiæ seculari & pro nullo crimine non damnabili, & damnoso debet tradi. sed in c. excommunicamus. extra de hæreticis. colligit tres casus, videlicet de hæresi, de calumnia, vel contumelia, propter quam episcopus sit depositus, & de crimine falsi. Allegat cap. penult. de hæret. & 11. quæst. 1. c. si quis Sacerdotum. & d. c. ad falsariorum. prædictos etiam tres casus colligit gl. in d. c. si quis Sacerdotum. tenendum est tamen pro regula, quod pro quolibet crimine damnabili & damnoso, si incorrigibilis degradandus est, & tradendus curiæ seculari, iuxta notata in c. cum non ab homine, extra de iudicijs. Vnde modus procedendi, secundum Innocen. in d. cap. nouimus. erit iste, videlicet quòd primo feratur contra talem, sententia depositionis. Secundo fiat degradatio, siue spoliatio. Tertiò dicendũ est iudici seculari, quòd depositum & spoliatum in suum forum recipiat, pro quo tamen tradito debet tradens efficaciter intercedere, scilicet precibus interpositis apud curiam secularem, vt citra mortis periculum circa eum sententiam moderetur, vt in dicto cap. nouimus.

Hæc sub breuitate, pro quodam speculari compendio clericorum

rum

rum descripta sunt, & sic (vt nostis) quasi perfunctoriè recitata: quæ, & cætera nostra opuscula, & quæcumque scripta, composita, dictata, prædicata, vel recitata, semper & vbique corrigenda, emendanda, vel supplenda, humiliter & deuotè, cum reuerenti prece committo feruidæ charitati, & iustę discretioni omnium rectius & veracius sentientium. Ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei, qui est laudabilis & benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

Speculi Clericorum B. Ioannis à Capistrano,

FINIS.

DEFENSORIVM
TERTII ORDINIS
Beati Francisci,

B. IOANNE A' CAPISTRANO,
è Minorum Obseruantium familia,
Auctore:

Nunc primùm in lucem proditum,

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

VENETIIS,
Apud Antonium Ferrarium. M D LXXX.

REVERENDO PATRI

IOANNI A CALASIO, PROVINCIAE D. BERNARDINI MINISTRO,

Antonius Amicius

CVM superiori biennio, Venetijs discedẽs, in patriam redijssem, Reuerende Pater, atque patres illos Prouinciæ D. Bernardini, cui magna cum laude præes, officij vel potius obseruantiæ causa salutassem, multis sanè & assiduis eorum precibus factum est, vt DEFENSORIVM Tertij Ordinis B. Francisci, à nostro B. Joanne Capistraneo conscriptum, edendum me curaturũ promitterem. Quod quidem promissum, & quasi debitum libentissime à me nũc persoluitur, tum ob animi quandam propensionem, qua erga diuinum illum virum afficior: tum ob commodam oportunitatem, qua

uti videor. Decet namque, ut quæ eiusdem Auctoris sunt, coniungantur. Itaque cum nunc in lucem à me illius DE PAPAE, & CONCILII, siue Ecclesiæ auctoritate: & SPECVLVM CLERICORVM, opera proferantur: quę duo coniungi aptissimè videbantur (Summus namque Pontifex, summus supremusque omnium Clericorum Princeps est) illis DEFENSORIVM hoc addere decreui: tum quia de Ecclesiasticis hominibus, hoc est de ijs, qui Clericorum priuilegijs gaudent, pertractat: tum quia in illo id agitur, ut Ordinis illius auctoritas, cum dignitate & religione conspiciatur. Neque enim amplius quidam in errore persistere debent, dum aut Ordinem ipsum religiosissimum contemnunt, aut eius tot priuilegia & immunitates à Summis Pontificibus ei concessas ignorant, quibus saltem ad illum excolendum pertrahi possent. Cuius tamen regulam nulli dubium est, non modò Diuum Franciscum, virum longè sanctissimum atque omnium piorum laudibus celebrandum condidisse: verum etiam complures Summos Pontifices Romanos abundè confirmasse. Et quidem, mea sententia, iniuria de eo disputatur & in causarum decisionibus frustra dubitatur, an Ecclesiasticæ personæ sint, qui huiusmodi Ordinem profitentur? Videant igitur, solertique diligentia Iudices & reliqui iustitiæ Ministri præsens opus perlegant, quod à quàmplurimis sinceriorem opinionem habentibus, & sanctio-

ri conſcientia præditis ſummopere commendatur. Et ſi enim quidam ſint, non leuis auctoritatis Docto-res, qui huius ordinis profeſſores minime in Eccleſia-ſticorum numero haberi, neque religioſorum priui-legijs & immunitatibus frui debere, conſtanter affirment: Tamen exploratum habeo, Lectores vni IOANNI A' CAPISTRANO religioſiſſimo ro, quàm libentiſsime adhæſuros atque ei plurimum debituros. Cenſebuntque omnes eiuſdem auctori-tate & doctrina confiſi, nihil illum niſi certum, ni-hil niſi ſolidum & verum ſcripſiſſe. Hunc verò li-bellum, R. P. hilari fronte à me tibi dicatum excipias, tuaque excellenti doctrina, ſi quando opus fuerit, for-titer tuearis, & ſtrenuè defendas. Quod ſi feceris, mi hi quoque animi vires, in dies, maiores creſcent, ſtimu liq; ardentiores ad cætera illius Opera in lucem eden da addentur. Vale, Deus Opt. Max. a quo vno de-pendent omnia, tuam R. P. quàmdiutiſsimè ſaluam & incolumem ſeruet. Venetijs, Calen. Auguſti, M D LXXX.

INDEX PRÆCIPVARVM RERVM, QVÆ HOC IN DEFENSORIO CONTINENTVR.

Fran-

FINIS.

Errata sic corrigantur.

Numero priori paginam, secundo lineam, literis A B. primam & secundam paginæ faciem indicantibus.

pag.		lin.	
1	B.	4	in
2	A.	11	superiorib.
9	A.	24	ipsi
13	B.	9	allegat
		26	notat
15	B.	5	haud

DEFENSORIVM TERTII ORDINIS BEATI FRANCISCI,

IOANNE A CAPISTRANO e Minorum obseruantium familia, auctore.

DEVOTISSIMIS in Christo Fratribus & Sororibus de pęnitentia, tertij Ordinis beati Francisci, sub regula confirmata per Nicolaum Papam IIII. & per suos plurimos successores, summos Pontifices, vsque ad præsentis ætatis tempora pluries renouata, & bulla plumbea communita, Christo Domino, in sinceritate fidei militantibus ad salutem, gratiã dicit & pacem, in Domino Iesu Christo,

Frater Joannes de Capistrano, Ordinis Minorum minimus & indignus, vester orator inutilis, sed votiuus.

AVDIVI pluries, & molestè, quòd nonnunquam vexati sitis per Officiales temporalium Dominorum, & sæpe grauati angarijs & perangarijs, diuersisque oneribus realibus & personalibus indifferenter, tanquam alij sęculares, quasi nullum religionis priuilegiũ haberetis, vel munimen ecclesiasticæ libertatis: dolui quàmpluries propter periculum animarum, & non sine cordis amaritudine cogitaui quàm faciliter excommunicationis laqueo se inuoluant, qui con-

tra personas ecclesiasticas sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Decretales & Decreta contemnere non verentur. Meditatus sum frequentius, menteque reuoluens sæpius, & mēbrana mihi dubium proponebam, An Fratres & Sorores de pœnitentia supradicti, professi vel professuri, recepti secundum regulam supradictam, gaudere debeant priuilegijs & immunitatibus ecclesiasticarū personarum, tam quò ad forum, quàm quò ad alia personis ecclesiasticis pertinentia vel concessa?

IN hoc igitur dubio sic procedam, videlicet. Primò arguam pro parte negatiua. Secundò arguam pro parte affirmatiua. Tertiò respondebo ad argumenta negatiua.

Primò igitur ꝓ parte negatiua sic arguitur. Duo sunt genera Christianorum, vnum Clericale, & aliud Laicale. Clerici deputati sunt ad diuinum cultum: laici autem magis vacant tēporalibus, ducunt vxores, negotiantur, & similia, iuxta notata, 12. quæst. 1. duo sunt. Clericis autem talia prohibentur, saltē postquàm sunt in ordine sacro. 27. quæst. 1. vt lex continentiæ. vbi carnalis copula interdicitur Clericis in sacris ordinibus constitutis negotia etiam secularia clericis prohibentur, vt in cap. 1. & per totū, extra ne cle. vel mo. sec. nego. se immisc. quia nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit, dicit Apostolus. 2. ad Tim. 2. cap. Fratres autem tertii ordinis non sunt clerici, ergo non debent gaudere priuilegio Clericali.

Secundò arguitur sic, Personæ ecclesiasticæ enumerantur per canones, qui gaudent priuilegio Clericali, vt sunt episcopi, presbyteri, Diaconi, subdiaconi, Clerici, Monachi, Canonici regulares, & hujusmodi. 27. quæst. 1. cap. vt lex continentiæ. 17. quæst. 4. quisquis. Fratres tertii ordinis non sunt huiusmodi, igitur, &c.

Tertiò

Tertiò arguitur sic, Tempore interdicti, fratres & sorores tertii ordinis non debent admitti ad diuina officia, sicut nec alii seculares, vt in c. cum ex eo. de sen. excom. in cle. vbi fratres minores, si tales admittant ad audienda diuina officia tali tempore, excommunicationis sententiam incurrunt ipso facto, nisi tales fratres & sorores admitterent eo modo, quo alios possent etiam admittere seculares, vt dicit ibi gl. referens se ad notata in cap. fi. quod incipit alma mater. de sen. excom. lib. 6. Et sic patet, quòd prædicti fratres & sorores, laicis comparantur, ergo laici sunt censendi.

Quartò arguitur sic, Religiosi & conuersi gaudentes priuilegio clericali, promittunt obedientiam sororibus, & perpetuam continentiam & abdicant à se proprium, vt in ca. cum ad monasteriũ. extra de sta. mona. accedunt notata in c. non dubium, & in c. ex tenore. de sen. excom. Fratres & sorores tertii ordinis talia non promittunt, nec talia profitentur, ergo non debent talium priuilegio congaudere.

Quintò arguitur sic, Status Clericorum distinguitur à statu laicorum per caracterem ordinis clericalis. 21. dist. cleros. Fratres autem vel sorores tertii ordinis non recipiunt caracterem clericalem, ergo non debent gaudere priuilegio clericali, &c.

Sextò arguitur sic, Plus operatur caracteris impressio ad imutandum statum personæ, de laicali ad ecclesiasticam personam, quia ex receptione ordinis, vel ex ingressu religionis mutatur status personæ, vt de laico fiat clericus vel religiosus, iuxta notata in cap. cum secundum. extra de præben. & in c. per exemptionẽ. de priuile. lib. 6. & in ca. non solum. de reg. lib. 6. quam operetur assumptus ordinatus modus honestè viuendi, quia solummodo statum non alterat quin laicus remaneat, iuxta notata in cle. 1. ad fi. de relig. dom. Fratres autem, & sorores tertii ordinis, non recipiunt caracterem aliquem, sed solummodo certum modum viuendi seruant, vt dicit glo. Ioan. And. in d. c. cum ex eo. de sen. excom. in clem. faciunt not. in c. fi. in fi. de obser. ie. & in c. quidam laicorum. de cel. miss. ergo solo modo viuendi sine abdicatione seculi, & sine impressione caracteris alicuius, nõ debẽt gaudere priuilegio clericali.

Sic aliqui, qui fortè statum, & regulam prædictorum non subtiliter indagarunt, consuluisse dicuntur, vt Federicus de Sen. consi. 145. & Laurentius Doctor antiquus, asserentes fratres & sorores tertii ordinis fori priuilegio non gaudere, nec etiam persona

li, dicentes, quòd violentas manus inijciens in eosdem, excommunicationis sententiam non incurrat. sed ratio quam allegant, nullius est momenti, cum dicunt, quòd sunt sine lege, sicut locustæ, & nudi omni priuilegio, tanquam de nouo egressi de vtero matris quia coniugati per aliquos dies in septimana abstinent se ab uxoribus eorum, siue a thoro, vt dicit Io. And. in c. cum ex eo, de senten. excom. in cle. Ex quibus verbis, cum reuerentia, clarè perpenditur quòd tam ipse, quàm sequaces, prædictorum regulã videre minimè curauerunt. Quomodo enim sanè dici possunt viuere sine lege, qui sub regula approbata, & confirmata per sacrosanctam Romanam Ecclesiam, tanquam veri, catholici, & boni religiosi, Christi doctrinam & fidem perpetuò seruaturi, regulamque prędictam deuotionis spiritu, votoque spontaneo humiliter profitentur? Nõ sunt ergo nudi, quasi de nouo de vtero matris egressi: imo sũt vestiti, religiosorum habitum deferentes, armis optimis communiti, non quasi pupilli uel infantes ex matris vtero vagientes, sed tãquam pugiles ad bella doctissimi, sub imperiali vexillo Regis regum Iesu Christi, ex decreto sanctæ matris Ecclesiæ viriliter militantes. Nec tamen dicuntur locustæ, qui tanquã clerici coniugati, si propriè clerici sunt in habitu & tonsura clericorum more viuentes, matrimoniale coniugium obseruare diligenti custodia satagentes, Christi legem, atque fidem inuiolabiliter prosequuntur. Possunt nanque ex institutione regulæ prælibatæ tam clerici, quã laici, tam virgines quam viduæ, tam soluti, quam coniugati, Christo Domino, charitatis ardore, sanctoq; desiderio, ac piis & iustis operibus militare ita quod Seraphicus atq; flammigerus ille dux præco, vexillifer, insignitusque Christi seruus Franciscus caracteribus, non manu factis, vel literis bulla plumbea communitis, sed nedum in anima, imo etiam in sacro corpore diuinis sacramentis, ac stigmatibus Iesu Christi, non ferro, vel lapide, calamo, stilo, vel celte sculptis, sed impressis mirabiliter, ac stupẽdissimo miraculo, digito Dei viui diuino spiritu totus ebrius omnibus omnia factus esset, vt omnes Christo Domino lucrifaceret ad salutem. Instituerat nãq; primam regulam, sub qua viuẽtes in obediẽtia sine proprio, & castitate viri solummodo valerent altissimo militare. Instituerat & secundã, sub qua profitentes tria vota prædicta, mulieres duntaxat, Dei omnipotentis, ac Virginis benedictæ vnico filio, sponso dilectissimo, prę filiis hominum speciosissimo, ex

millibus

millibus electo, gratanter in aula regia, vel Christi palatio, nuptias castissimas celebrarent. Et sicut in prima regula, clerici simul & laici viri ad quoslibet pertinentia custodirent: ita & in secunda mulieres pariter tam clericæ, quàm laicæ, normam sibi editam obseruarent. Instituit etiam & tertiã, sub qua de generibus singulorũ Christi fidelium, aliis religionibus non ligati, valeant Dño famulari, tam clerici, quam laici, mares vel fœminæ, nuptæ vel virgines ac viduæ supradictæ. Ex quo cantat Ecclesia sancta Dei, *Tres ordines hic ordinat, Primumq; fratrum nominat Minorum pauperumq;. Fit dominarum medius: Sed pœnitentum tertius, Sexum capit vtrunque.* Hinc etenim ex ore imaginis Crucifissi ad Franciscum delapsa vox intonuit, ter ducis nomen replicans, sub typo ducatus triplicis dicens, Francisce, Francisce, Francisce, vade repara domũ meam, quæ vt cernis, tota destruitur. Cantamus etiam de prædicto Christi gloriosissimo confessore, fac tria tabernacula, votum sequutus Simonis, quem huius non deseruit numẽ, vel omen nominis. Sumentes tria tabernacula pro prædictis tribus statibus saluandorum, uidelicet coniugatorum, virginum & continentium. Nixus est igitur prædictus almus Christi confessor viã salutis omnibus aperire, dum tres prælibatos ordines instituit salutares. Quorum quemlibet signis & prodigijs, multiplicibusque miraculis mirabiliter Altissimus insigniuit, dum videlicet

Primum tam præcellentissimis testibus cathalogo Sanctorum conscriptis dignissimè decorauit, Francisco videlicet, Antonio, & Ludouico, Caroli secundi Regis Siciliæ filio primogenito, & Archiepiscopo Tholosano Christi confessoribus gloriosis.

Secundum autem tam præclarissima ac excellentissima virginũ vexillifera, apud virginum primiceriam, summamque reginam cũctorum spirituum beatorum, Virginem videlicet matrem Domini Saluatoris, Clara sanctissima prima inter virginales Francisci plantulas clarissimè serenauit.

Tertium verò Regia reginalique corona, nec non & procerum dignitate mundo perfunctoriè denagatis, per Sãctos, videlicet Ludouicum Regem Francorum, Elisabeth Ducissam Lutoringiæ, ac Regis Vngariæ filiam, nec non & Elziarium ciuitatis ac comitatus Ariani, magnum Comitem, in Apuliæ finibus, catalogo Sãctorum similiter consignatos, Christi Iesu clementia, immensis, stupendis innumerisque miraculis diuinitus illustrauit. Quis

igitur

igitur niſi inconſideratè, inaduertenter & improuiſè loquens, audeat dicere tales perſonas tantorum Sanctorum veſtigia imitantes ſine rege, vel ſine lege viuere tanquam locuſtæ? Sed etiam ad iuris terminos remeantes, vt oſtẽdamus, ſupereſt talis ordinis profeſſos & profeſſas, tam clericos quàm laicos, tam mares quàm fœminas, etiam infra tempus probationis, ex quo habitum ſuſceperunt, gaudere priuilegio clericali, & cenſeri, ac inter perſonas eccleſiaſticas numerari nedum qui ſoluti ſunt, ſed etiam qui aſtricti ſunt uinculo coniugali. Quique nec tamen per aliquos dies in ſeptimana, vt dicit Ioan. And. vbi ſupra, tenentur à propriis vxorib⁹ abſtinere. Ex quo etiam patet quòd nec ipſe, nec ſequaces, talẽ regulam aſpexerunt. Miror etiam Laurentium, famoſum Doctorem antiquũ aſſeruiſſe, tales perſonas eccleſiaſticas non cenſeri, quia non habent poteſtatem ſui corporis, ſed vxores: ergo per identitatem rationis ſuæ, nec clerici coniugati, quantumcumque viuant clericaliter, & incedant in habitu & tonſura, quod tamen cum reuerẽtia clariſſimè noſcit eſſe falſum, ut in d. c. vnico, de cler. coniug. lib. 6. Infert etiam, quòd nec ſunt bechini, quaſi velit ex hoc uerbo, bechini, ſuam rationem facere fortiorem, cum tamen ſecta bechinorum & bigardorum, ſit à ſancta Romana Eccleſia protinus reprobata, vt in ca. 1. de relig. do. in clem. & in ca. ad noſtram, de hæreticis, in cle. Nec etiam pręfati Doctores nomẽ proprium tertii ordinis reperierunt: voluit enim Seraphicus inſtitutor, humilis Chriſti famulus, glorioſiſſimusque confeſſor, & cælicus triumphator, prædictorum ordinem Fratrum de pœnitentia nuncupari, vt patet in legenda eiuſdem ſancti Patris. c. 4. videlicet de profectu ordinis, ſub manu ipſius & confirmatione regulæ primitus approbatæ. Patet etiam in deſcriptione procemii, & ſalutatione Nic. IIII. in regula prædictorum, qui ſic ſcribit eiſdẽ dicens, Nicolaus Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filiis fratribus, & dilectis Chriſti filiabus, ſororibus de pęnitentia, tam præſentibus, quàm futuris, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Supra montem catholicæ Fidei, quam populos gentium, qui ambulabãt in tenebris, diſcipulorũ Chriſti ſincera deuotio, igne charitatis æſtuans, verbo ſollicitæ prædicationis edocuit, quam Romana ſeruat & tenet Eccleſia ſolidum Chriſtianæ religionis poſitum fundamentum noſcitur. & infra, Ideoque glorioſus Chriſti confeſſor beatus Frãciſcus huius ordinis inſtitutor, &c. Ecce igitur,

ce igitur, q non sunt locustæ, nec anomali, vel acephali, vt asserunt antefati. Sic etiam Clemens V. in Concilio Vienen. descripsit eosdem, vt patet in c. cum ex eo. de sent. excom. in clem. dum dicit, Fratres & sorores de tertio ordine, quem beatus Franciscus instituit, qui pęnitentes, seu de pęnitentia nuncupantur, &c. Sic ẽt nominat eos Io. X X I I. in extrauagãti, q̃ incipit, ad perpetuã rei memoriam sancta Romana Ecclesia, quæ tamen non in odium prædictorum, sed illorum hæreticorũ, qui Fratricelli de la opinione vulgariter nuncupantur, & quorundam aliorum qui ab eiusdẽ Papæ Ioã. & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia deuiarãt, noscitur emanasse. Sic etiam propriis oculis uidi descriptos prædictos fratres & sorores tertii ordinis de pęnitentia, in quampluri mis priuilegiis, in fauorem eorundem à quampluribus Summis Pontificibus emanatis, & nostris etiam temporibus & ætate, a recolendæ memoriæ Martino Papa V. nec non & à beatissimo Domino nostro Eugenio Papa IIII. Qui omnes in suis literis Apostolicis prædictum ordinem approbantes patrum more piorum sunt prosecuti gratiis, immunitatibus & fauoribus opportunis, inter quos Alex. IIII. & Cælestinus V. suis authenticis literis de clararunt & mandauerunt eosdem fratres & sorores tertii ordinis beati Francisci nedum exemptos esse à seculari iurisdictione, sed etiam ob oneribus & grauaminibus tanq̃ personæ ecclesiasticæ diuino cultui mancipatæ, vt uidi & dimisi priuilegia in manibus eorundem fratrum, quæ reperimus in nostro conuentu ciuitatis Aquilæ, nostræ originalis prouinciæ, vbi Domino cooperante collegium fratrum & sororum dicti ordinis, etiam nostris diebus in magna deuotione & gratia renouantur & crescunt, atque proficiunt, superna largiente clementia, laudabilis uitæ meritis, uirtutibus & exemplis. Floretque nomen dicti ordinis in splendida societate nobilium & honestarum Dominarũ, sicut etiã Romę, Neapoli, Florentiæ, Senis, Perusij, & in multis aliis locis, in Marchia Anchonitana, & in aliis ciuitatibus, & terris Italiæ, & extra Italiam in multis partibus fidelium Christianorum, quàmmaximè de præsenti conualuit & erectus est ordo præfatus per Illustrissimum Principem Regem quõdam Iacobum, qui sprætis huius seculi vanitatibus atque pompis, nedum solennia monasteria suis deuotis sumptibus & expensis construi fecit, sed etiam se ipsum offerens Iesu Christo sacrificium acceptabile in ordine prælibato,

diuino

diuino cultui mancipauit cum florida societate venerabilium personarum.

Præter prædicta tamen, mei eximii illustrisque Doctoris, Domini Petri de Vbaldis de Perusio, germani illustrium & clarissimorum Doctorum, D. Baldi, & D. Angeli de Perusio, vestigia prosequutus, tenui semper, teneo & tenebo, nisi per sacrosanctam Romanam Ecclesiam aliud in posterum decidatur, personas dicti ordinis ecclesiasticas esse censendas, & ecclesiasticarum gaudere debere priuilegio personarum, quod potest argumentis multiplicibus comprobari, vt infra seriosius exprimetur.

Primò sic, Personæ annexæ ordini per sedem Apostolicã confirmato, dicunt ecclesiasticæ, & religiosę, & gaudẽt priuilegio ecclesiasticarum personarum, vt in ca. fi. extra de reli. domi. & in c. vnico, eo. tit. li. 6. sed fratres & sorores tertii ordinis beati Francisci, sunt huiusmodi, ergo gaudere debent, & c. Confirmatur per dictũ c. duo sunt genera Christianorum. 12. q. 1. ibi dum dicit, & Deo deuoti, scilicet conuersi, & c.

Secundò probatur sic, Omnes conuersi dicuntur ecclesiasticæ personæ, & tales dicuntur Deo deuoti, vt in d. c. duo sunt. & 17. q. 4. c. quisquis. & vtrobique per glo. sed patet quòd fratres & sorores tertii ordinis prelibati, sunt Deo deuoti, & ad Deum cõuersi, mutantes habitum & statum, ac traditam sibi regulam obseruãtes, ergo inter personas ecclesiasticas numerati gaudere debent priuilegio ecclesiasticæ libertatis per iura superius allegata.

Tertiò probatur sic, Pœnitentes tanquam personæ ecclesiasticę gaudent priuilegio clericali, vt dicit gl. in d. c. quisquis, allegat. 27. q. 1. c. vt lex continentiæ. & 11. q. 1. aliud. Vbi optime probatur ibi dum dicit, Si quis pœnitens habet causam, quam fortè negligere non debeat, melius expectet ecclesiasticum, quàm forense iudicium. Et subditur, non ait propter criminalem tantum, sed generaliter propter quamlibet causam, tam ciuilem quam criminalem intelligens. Et licet ibi glo. intelligat de solenniter pœnitente, dico quòd fratres & sorores tertii ordinis magis merentur gaudere priuilegio prælibato, quàm solenniter pęnitentes, quibus solennis pœnitentia pro manifesto & enormi crimine, & adeo enormi, quòd totam vrbem commouerit, decernitur imponenda. 26. q. 6. c. fi. & 50. dist. c. in capite quadragesimæ. Nec debet esse peioris cõditionis, qui pęnitentialiter uiuit, licèt enormia crimina non commiserit,

miserit, quàm qui simili laborat pęnitentia ex criminibus iam cō-missis, sicut cæteris paribus, nō debet esse peioris conditionis qui nunquàm peccauit, quàm qui aliquando peccauit, & uerus pęnitens est effectus, ut plenè tractat Augustinus super Lucam. 7. ca. ergo, &c.

Quartò probatur sic, Viuentes regulariter in regula approbata per Sedem Apostolicam, ecclesiastico gaudent priuilegio, & inter personas ecclesiasticas numerantur, vt in iuribus allegatis, & in c. non dubium. & in c. ex tenore. & in c. Parochianos. & in c. cū illorum. extra de sen. excom. Sed prædicti fratres & sorores sunt huiusmodi, cum habeāt approbatam regulam quam obseruāt, ergo &c.

Regula namque, secundum nostram subiectam materiam, est norma & mensura regens vitam, & rectè uiuendi præbens lineam, distortum prauumque quid corrigens. Et sic regula uitæ rectitudinem format, secundum Papiam. Inde ergo religiosi dicuntur, qui tali regula sunt ligati, & regulares qui secundum talem regulam diriguntur & uiuunt. Prædicti autem fratres & sorores uiuunt secundum huiusmodi regulam approbatam, ut supradictum est, ergo &c. & no. quod dixi uiuentes regulariter, &c. volens intelligere tam de professis per iura supradicta, & per c. monachi. extra de sen. excom. quàm etiam de nouitiis, ut in c. religioso. de senten. excomm. lib. 6.

Quintò probatur sic, Profitentes aliquam regulam approbatam siue tacitè, siue expressè, efficiuntur personæ ecclesiasticæ, vt in c. porrectum. & in ca. statuimus. extra de regul. & in c. non solum. & in c. cōstitutionem. de reg. lib. 6. & etiam nouitii eodem priuilegio gaudent, vt in d. c. religioso. Fratres autem & sorores tertii ordinis sunt huiusmodi, ergo &c.

Sexto probatur sic, Profitens in manibus Episcopi aliquam regulam approbatam, & remanens in domo sua auctoritate & licentia Episcopi, efficitur persona ecclesiastica, & gaudet priuilegio clericali, vt probat gl. solennis in c. insinuante, extra qui cler. uel uo. & not. Archid. 27. q. 2. si uir. & Innoc. in d. c. porrectum. Sed sicut Ecclesia hoc concessit Episcopis, vt dicit Arch. in d. c. si uir. ita concedere potuit ministris tertii ordinis, cum Papa habeat plenitudinem potestatis. 2. q. 6. c. decreto nostro. & c. qui se scit. sicut & concessit Nic. IIII. in reg. prælibata, ergo &c.

Septimò probatur sic, Illud quòd participat de extremis, cense-

tur esse de natura illius extremi, cui magis assimilatur, ut in l. quæritur. ff. de sta. hominum. vbi hermaphroditus censetur uir vel mulier, secundum præualentiam sexus. de quo etiam habetur. 4. q. 3. §. item hermaphroditus. & Instit. de test. §. testes. Sed dato quòd prædicti fratres tertii ordinis non sint puri religiosi, secundum strictum significatum regularium, quorum est tria substantialia regulæ profiteri, & se solenni uoto ligare ad obedientiã, expropriationẽ & castitatem, vt in d. c. porrectum. de regul. & in c. cum ad monasterium, extra de sta. mo. Nec sint omnes clerici, secũdum verum significatum, secundum quem exigitur caracteris impressio. 21. d. c. cleros. & c. clericos. licet regula prædictorum specialem mentionem de clericis facere dignoscatur, vbi agit de horis canonicis, dicens, quòd clerici iuxta clericorum ordinem, &c. Nec etiam sint puri laici, secundum laicalem extremitatem, cum mutent habitũ & statum, quia faciunt professionem & seruant quæ in eorum regula continentur, ergo accedere debent ad naturã illius status, cui magis assimilantur. Sed patet quòd magis assimilantur religiosis quam sęcularibus, tam in apparentia quàm in existentia: dico in apparentia, propter honestum habitum quem deferunt de humili panno in pretio & colore, non prorsus albo uel nigro, &c. vt in eorum regula continetur: dico in existentia, propter professionẽ quam faciunt, abstinentiam tam à spectaculis, uitiis, deliciis, & vanitatibus huius sæculi, quàm ex ieiunio à cibis & potibus, ab esu carnium & similium, prout in eorum regula continetur, ergo gaudere debent etiam similiter priuilegio clericorum & religiosorũ, quia dignum est ut qui similem cum aliis uitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. extra de sta. mo. ca. recolentes. vbi glo. vltima dicit, ꝙ id quod aggregatur alii, ipsius naturam imitari debet. 16. q. 1. c. & temporis qualitas & in ca. 1. extra ne se de ua. accedit ad prædicta. ff. de aquæduc. l. decernimus. ff. de fabric. l. stigmata. 33. q. 1. c. & hoc ipsum. & in c. si iudex laicus. de sen. excom. lib. 6. & ff. de test. l. repetendorum. §. fi. ff. de acqu. re. dom. l. quicquid. §. cum p̄ntes. & ff. de au. & arg. leg l. & si non sit. §. fin.

Octauò probatur sic, Religiones introductæ sunt ab ecclesia uariis & diuersis modis in corpore vniuersalis religionis Christianæ, nec aliud habẽt fomentũ quàm id quod singulę pro suo gradu ab Ecclesia susceperunt, & tamen in singulis religionibus militãtes, sunt & dicũtur personæ ecclesiasticæ, & gaudẽt priuilegio cle-

ricali per iura superius allegata, ergo per consequens suis terminis introducta religio tertii ordinis prælibati, etiam ab aliis regulis di uersis limitib⁹ terminata gaudere debet religiosorum priuilegio, sicut cæteræ suo gradu. Declaro hoc argum. per tria ad conclusionem necessariam, videlicet Primo per diffinitionem. Secundò per distinctionem. Tertiò per collectionem.

Pro primo quæritur, quid est religio? Resp. secundum Tulliũ in primo Rethor. Religio est, quia superioris cuiusdã naturę, quã diuinam uocant, curam cerimoniamque affert. Tunc sic, Fratres & sorores tertii ordinis afferunt curam & cerimoniam Deo ex his, quæ promittunt in regula, ergo religiosi sunt censendi. Item secundum aliam diffinitionem Tullii in li. de natura Deorum. vbi dicit, Religio est, per quam reuerenti famulatu cerimonia & diui nus cultus exercetur. Tunc sic, Fratres & sorores tertii ordinis re uerenti famulatu cerimoniam & diuinum cultum exercent secundum regulã sibi datã, ergo religiosi sunt censendi. Præterea probatur etiam per diffinitionem Isidori, 8. Etymol. vbi dicit, Religio est per quam vni Deo religamus animas nostras ad diuinum vin culum seruandum. Tunc sic, Fratres & sorores tertii ordinis, per regulam sibi datam, vni Deo religant animas suas ad diuinum vin culum seruandum, ergo &c. Papias etiam dicit, Religio dicta perhibetur a re eligendo Deum: amiseramus enim eum negligentes, & sic videtur se referre ad statum pœnitentium. Fratres & sorores tertii ordinis in eorum regula fratres & sorores de pœnitentia nuncupantur, ergo &c. Præterea secundum diffinitionem Iac. 1. Religio munda & immaculata apud Deum & patrem hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immacula tum se custodire ab hoc sæculo. Regula fratrum & sororum de pœnitentia intendit deducere ad prædictum, ergo religio est censenda.

Pro secundo, de distinctione religionũ, considerari potest talis distinctio secundum triplicem legem, videlicet Primò secundum legem veteris testamenti. Secundò secundum legem noui testamẽti. Tertiò secundum legem ecclesiastici instituti.

Quantum ad legem veteris testamenti, est religio multipliciter appellata, videlicet religio phase .i. transitus Dñi, Exo. 12. Item religio holocausti pro peccato, siue pro gratiarum actione. Leui. 7. Item religio ad expiandum peccata populi semel in anno, ut affli

gerent animas suas religione perpetua. Leui. 16. Item religio uictimæ de aqua expiationis, qua aspergerētur immūdi, vt ingredi possent tabernaculū Dñi, Num. 19. Cū igitur in locis prædictis pateat, quòd tales religiones ad pęnitentiam euocabant: Fratres autem & sorores tertii ordinis de pęnitentia titulantur per regulā, sibi traditam ab Ecclesia, ergo religiosi sunt pariter iudicandi.

Quantum ad legem noui testamenti sciendū, quòd omnis Christi fidelium congregatio, vna Chriana religio nuncupatur, & sic intelligitur largo modo quod dicit Iac. religio munda & immaculata, &c. sicut supra. in hac igitur vniuersali religione fideliū, diuersi sunt gradus & status, iuxta quod spiritus sanctus per os prophetæ prędixerat. Ps. 44. Astitit regina à destris tuis in vestitu deaurato, circūamicta uarietate. Intelligēs ꝓ Ecclesia, sicut Dñs declarauit, Ioan. 14. dicens, in domo patris mei mansiones multæ sunt. quæ verba non solū pro Ecclesia triumphante, sed etiam pro Ecclesia militante sunt sumenda, secundum catholicos glossatores. Cum ergo ex veteri & noua lege propositum sit nobis exemplar de diuersis gradibꝰ & statibus obseruandis, vt de perfectis, sicut excellentiorem Christi vitam cum Apostolis possetenus obseruare. de quo statu dicit Dominus, Matt. 16. Si quis vult post me uenire, abneget semetipsum, scilicet renunciando propriæ voluntati, & tollat crucem suam, scilicet renunciando propriæ facultati. & sequatur me. Innitendo scilicet integræ castitati. Simile etiam dicit, Matth. 19. Si uis perfectus esse, uade, scilicet per obediētiā. & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, scilicet per indigentiam, ut remaneas sine proprio. & veni sequere me, scilicet per continētiam, vt castè uiuas. Sed quia non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est, prædixerat supra qui potest capere capiat, propterea pius Dominus, etiam in perfectis, uiam salutis ostendere non negauit. vnde habebat loculos. Io. 12. & 13. Nec obstat si dicatur ꝙ Iudas habebat loculos, quia non habebat Iudas, nisi de consensu Domini. Imò ipse Dominꝰ loculos habuisse refert, sicut Augustinus testatur, vbi supra dicens: habebat Dñs loculos à fidelibus oblata cōseruans, & suorū necessitatibus & aliis indigentibus tribuebat. tūc primū ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, vt intelligeremus quòd præcepit non esse cogitandum de crastino, non ad hoc fuisse pręceptum, vt nil pecuniæ seruetur a Sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur, & propter inopiæ timorem iustitia deseratur.

ſeratur. Et idem dicit, Exemplum Domini accipite conuerſantis in terra, quare habuit loculos cui Angeli miniſtrabant, niſi quia Eccleſia ipſius loculos habitura erat. hæc ſunt tranſlata in decretis. 12. q. 1. exemplum. & c. habebat Dn̄s. Similiter ad exemplum imperfectorum Ieſus poſt conſilium de morte ſua, iam non palam ambulabat apud Iudæos, ſed abiit in regionem iuxta deſertum. Ioā. 11. & idem dicit. 7. c. non enim volebat in Iudæam ambulare, quia quærebant eum Iudæi interficere. Nam cum uiam perfectionis voluit demonſtrare, occurrit ſatellitibus dicens, Quem quæritis? Io. 18. Sed imperfectis mitius cōdeſcendens, volebat in Iudæā ambulare. Sic ēt viā perfectionis oſtēdēs dixit Mat. 8. vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet vbi caput ſuū reclinet. De hac duplici via Nic. III. in ſua decretali, quæ incipit, Exiit qui ſeminat, ſituata in titulo de verb. ſig. lib. 6. in §. porrò. ſic ait, dicimus quod abdicatio proprietatis huiuſmodi omnium rerum tam in ſpeciali, quàm etiam in communi, propter Deum, meritoria eſt & ſancta, quam & Chriſtus viam perfectionis oſtendēs, verbo docuit, & exemplo firmauit. Et parum infra dicit, Nec his quiſquam putet obſiſtere, quòd interdum, dicitur Chriſtum loculos habuiſſe. Nam ſicut ipſe, cuius perfecta ſunt opera, in ſuis actibus viam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorum imperfectionibus condeſcendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas ſemitas non damnaret, &c. ibi plenè. Cum ergo Fratres & ſorores de pœnitentia, nonnulla ſupra ſtatum imperfectorum promittant ex regula ſibi tradita, vt infra dicam, & patet ex regula, quæ magis adhæret ſtatui perfectionis communiter loquendo, ergo gaudere debent eorum priuilegio, quibus adhęrent, iuxta notata in c. recolentes. extra de ſta. mo. & in c. ſi iudex laicus. de ſen. excom. lib. 6. cum ſimilibus ſuperius allegatis.

Quantum ad legem eccleſiaſtici inſtituti, ſatis patet de diſtinctione & diuerſitate religionum, in cap. ſanè, de regularib. & ibi plene per Ioan. Andr. & in capitulo, licet. eodem titulo. Nam principales religiones quatuor tantum eſſe noſcuntur ab Eccleſia comprobatæ, videlicet Sancti Baſilii, Sancti Auguſtini, Sancti Benedicti, & Sancti Franciſci. & attamen ſub regula ſancti Auguſtini multi diuerſimodè militant, vt inter cæteros ſunt milites Beatæ Virginis: qui quanquam promittant obedientiam, tamen

habent

habent proprium & contrahunt matrimonium, gaudent tamen priuilegio clericali, vt etiam prædictus Federicus de Sen. consuluisse refertur, consi. 148. ergo pari modo gaudere debent Fratres de pœnitentia tertii ordinis Beati Frãcisci. Multi etiam diuersimodè militãt sub regula Beati Benedicti, vt monachi, conuersi, oblati & commissi in diuersis religionibus sub eadem regula confirmati, & omnes dicuntur personæ ecclesiasticæ, & gaudent priuilegio clericali, vt in d.c. duo sunt genera Christianorum. & 17. quæst. 4. quisquis. cum similibus. ergo prędicti fratres & sorores tertii ordinis debent simili priuilegio congaudere. Multa etiam ponit Isidorus. 7. Etymologiarum de diuersis generibus monachorum. Hieronymus etiam in epistola ad Eustochium, de virginitate seruãda, de diuersis speciebus religionum enartat. Cum ergo tot sint religionum diuersitates & quęlibet ab Ecclesia approbata gaudeat priuilegio clericali per iura superius allegata. ergo fratres & sorores de pœnitentia tertij ordinis Beati Francisci, cum habeant regulam ab Ecclesia approbatã, gaudere debent sicut & cæteri supradicti priuilegio clericali, ut satis & sufficienter colligitur ex p̃dictis. Et sic habemus etiam tertiũ. s. collectionem, &c. quãquam plenius hoc tractauerim in Tractatu de excommunicationibus, &c.

Nonò probatur sic, Ecclesia potest nouam religionẽ instituere sub diuersis capitulis ab aliis regulis variatis. Patet expresè in varietate regulæ fratrum Minorum ab aliis regulis tam diuersæ. Patet ẽt in varietate reg. Basilii a regula Augustini, & regulæ Augustini a regula Benedicti, & aliqua est arctior, aliqua humanior, quælibet tamen religio est, & gaudet priuilegio clericali, vt supra patuit, & patet etiam in c. 1. de relig. dom. lib. 6. & in ca. ne in agro. de sta. mo. in cle. & accedunt notata in c. cum singula, de præben. lib. 6. Regula pœnitentum quamuis diuersa ab aliis regulis, est ab Ecclesia comprobata, & instituta. ergo sub tali regula militãtes gaudere debent priuilegio clericali, sicut &c.

Decimò probatur sic, Papa potest concedere, quòd religiosus cũ propria substãtia remaneat in domo, sumpto habitu religionis approbatę, vt in c. insinuante. extra qui cle. vel mo. secundum vnã lecturam, quæ tenet, quòd in bonis illius succedant venientes ab intestato. argum. C. de epi. & cle. l. si quis presbyter. et refert Inn. in d.c. insinuante, & tenet D. Ant. de Bu. ad fi. dicti ca. dicens, per hoc determinatur quid de bonis taliũ professorum, quia aut sunt

ex

ex toto professi, quo ad oĩa substãtialia regulæ, & bona spectant ad monachũ: aut non sunt ex toto professi quo ad oĩa substãtialia, & bona, sed solam vouent continentiam, & quicquid dicat glo. in d.ca. de viduis.s.27. quæst. 1. cap. de viduis.j. credo quòd bona spectabunt ad succedentes ab intestato, quia non video quare non debeant ad eos deuosui, cum possit habere proprium. Si autem nõ habet succedentes ab intestato, & tunc aut vouit castitatem, non respectu regulæ certæ, & bona spectabunt ad episcopum, velut ecclesiasticæ personæ: aut vouit se alicui determinatæ religioni, & spectabunt bona ad illam religionem, si est capax saltem in communi, alias spectarẽt ista bona ad episcopum. Et sic possunt cõcordari opiniones in d.c. de viduis. quas recitat hic Inno. sed an tales personas verberantes incurrant sententiam excommunicationis. tangit adhuc glo. in d.c. de viduis. & hic etiam Innoc. dicit, quòd sic per c. non dubium. de sen. excom. vbi habetur de hoc. hæc Dominus Ant. de But. in d.c. insinuãte, in fi. Cum ergo Papa hoc possit concedere, licet non alius inferior a Papa, vt dicit d. An. de Bu. in d.c. insinuante, circa medium, Papa autem dedit certam regulam fratribus & sororibus de pœnitentia tertii ordinis prælibati, ergo illam suscipientes, cum mutent habitum & professionem faciant secundum regulam sibi datam, personę ecclesiasticę sunt censendę, & gaudere debent priuilegio clericali.

Vndecimò probatur sic, Egredientes sæculum, & ingredientes regulam approbatam, desinunt esse personæ sęculares. extra de iure patr. c. cum sæculum reliqueritis. ergo incipiunt esse personæ ecclesiasticæ, cum non sint plura hominum genera, vt in d. cap. duo sunt. Fratres autem & sorores tertii ordinis egrediũtur sæculum, & ingrediũtur regulam approbatam, patet expresse ex verbis Nic. IIII. dicẽtis in dicta regula, ordinam⁹ pterea statuẽtes vt null⁹ post ipsius fraternitatis ingressum eandem egredi valeat, ad sęculum reuersurus. Ex verbis igit prædictis non potest negari egressus de sęculo, cum dicat ad sæculum reuersurus. ergo tales personæ censendæ sunt ecclesiasticæ, & gaudere debent priuilegio clericali.

Duodecimò probatur sic. Dictio, alia, siue pronomen relatiuũ, alius alia aliud, propriè facit positionem, licet aliquando impropriè ponatur. in Auth. de man. prin. §. oportet. ibi, omnia alia. colla. 3. 49. dist. c. 1. vers. impetigo. ibi, quia aliorum quoq; virtutum. & glo. in c. sedes Apostolica. extra de rescrip. & in c. 1. de rescr. in cle.

&

& ff. de procur. l. non solum. §. quæritur. & ibi bona glo. & Arch. 7. q. 1. Nouatianus. sed prædictus Nic. IIII. in prædicta regula, ꝓhibens regressum ad sæculum subdit, possit tamen habere transitũ liberum ad religionem aliam approbatam. ergo dicendo aliam, intelligitur etiam illam approbare, sicut approbat, quanquam sub nomine fraternitatis. Nam talia verba in priuilegio prolata, intelligi debent in suo significato, vt specifice distinguantur ab alijs, cũ sint leges priuatæ. ff. de legib. l. ius singulare. ff. ad municipal. l. 1. & 3. dist. priuilegia. faciunt etiam ad prædicta, verba prędictę regulæ Nic. IIII. dicentis, mulieribus viros habentibus nisi de ipsorum licentia & consensu, non pateat ad consortium dictę fraternitatis ingressus. Ex quibus verbis infertur, quod per ingressum fit egressio sęculi, arg. extra de conuer. coniug. c. ex parte. & cap. vxoratus. Egressi ergo de sęculo & ingressi talem statum siue cõsortium sub regula approbata, censendi sunt personę ecclesiasticę, & sic gaudere debent priuilegio clericali per iura superius allegata. Et satis faciunt notata in c. cum & plantare, & in c. porro. extra de priuil.

Decimotertiò probatur per verba dictę regulę cum dicimus, si verò Fratres vel sorores contra ius, vel eorum priuilegia per Potestates seu rectores locorum, vbi domicilium obtinent, vexationib⁹ impetantur, ministri locorum ad episcopos & ad alios locorum ordinarios studeant habere recursum, iuxta consilium & ordinationem ipsorum in talibus processuri. Ex quibus verbis rectè intuenti clare patet, ipsos exemptos a rectoribus sęcularibus, & sub foro ecclesiastico constitutos priuilegio congaudere, per iura superius allegata.

Decimoquartò probatur per verba proœmii dictę regulę cum Nic. IIII. dicit, Hæc est, quæ salutis semitam pręparat, & fęlicitatis æternæ præmia grandia pollicetur. Ideoque gloriosus Christi confessor, Beatus Franciscus, huius ordinis institutor, viam accedendi ad Deum verbo pariter & exemplo demonstrans in ipsius sinceritate fidei suos filios erudiuit eosque illam profiteri constanter tenere firmiter & opere uoluit adimplere, ut per eius semitam salubriter incedentes mereantur post vitæ præsentis ergastulũ, æternæ beatitudinis effici pro fessores. Ex quibus verbis clarè patet rectè intuenti, quòd prædicti Fratres & sorores in familiam Dñi sũt redacti, & sic de foro ecclesiastico sunt effecti, & gaudere debent tanquam Dño famulantes, priuilegio clericali, arg. 12. quæst. 2. ecclesia-

clesiasticis vtilitatibus.vbi dicit tex.vt qui se voluntariis obsequiorum necessitatibus sponte subiiciunt dignè nostris prouisionibus consolentur. facit etiam quod notatur ea.causa, & q.c.ecclesiarum seruos. vbi videtur casus in simili, cum dicit tex.ecclesiarũ seruos, & episcoporum vel omnium clericorum a iudicibus vel exactoribus publicis in diuersis angariis fatigari dolemus, propter quod omne consilium à pietate gloriosissimi Domini nostri poposcit vt tales vsus deinceps inhibeat, sed serui suprascriptorum officiorum in eorum vsibus vel ecclesiæ laborent. Si quis vero iudicũ vel exactorum, Clericum aut seruum Clerici, vel ecclesiæ in publicis vel priuatis negotiis occupare voluerit, a communione ecclesiastica cui impedimentum facit, efficiatur extraneus. vbi gl. dicit, arg. quod eodem priuilegio gaudent serui clericorum, quo Ecclesiæ. 16.quæst. 1. similiter 86.dist.eos qui. 89. dist. indicatum. Clerici enim & eorum mancipia sunt exempta ab omnibus muneribus ciuitatum, nisi subsistat magna necessitas. extra de immu. eccl.c.non minus.C.de epis.& cle.l.2. hæc glo.ibi. Ad quam roborandam.facit. 11.quæst.1.ca.2.in glo.1.& extra de immu.ecc.c.aduersus.& extra, de foro compe.cap.nullus.& cap. si diligenti. serui autem episcoporum, & clericorum siue ecclesiarum, ideo gaudẽt priuilegio clericali, quia seruiunt personis, & rebus diuino cultui mancipatis: fratres vero & sorores tertii ordinis prælibati diuino cultui mãcipãtur secundũ formã regulæ sibi traditæ. ergo & episcopi gaudere debẽt priuilegio clericali, qa propter quod vnũ quodque, & illud magis, vt dicit Philosophus. de quo, & diuersis modis argumentãdi, 24.quæst. 1.didicimus, alias Cyprianus. & in c.cum in cunctis, extra de elect. per arg. à minori, &c.

Decimoquintò probatur sic, Non est strictior vita, nec regula quàm sit regula Beati Francisci, siue fratrum Minorum, vt probat Io.XXII.in sua decretali extrauaganti quæ incipit, Quia quorundã mentes.& refert do. Bar.in c.1.suæ minoricæ. patet enim expresse dictam regulam subtiliter intuenti, multa contineri pręceptiuè & prohibitiuè in regula prælibata, quæ vel similia in nulla aliarum religionum regula continentur, & attamen nouitij ingredientes regulam antedictam, si non sunt aliter obligati religioni voto vel professione tacita vel expressa, infra annum probationis, libere possunt ad sæculum remanere, iuxta notata in c.constitutionem. & in c.non solum.de regu.lib.6. & extra de reg.c.super eo. & in-

fra annum probationis retinent proprium, & possunt disponere de bonis suis ad libitum, vt plene tractatur in c. beneficiū. de reg. iur. lib. 6. interim tamen gaudent priuilegio clericali, ita quòd quā uis religiosus censeri cum effectu non possit, donec sit tacite vel expresse professus: si quis tamen violentas manus in eum iniiciat, excommunicationis latæ a canone vinculum non euadit, dicit textus ad literam, in cap. religioso. de sen. excommu. lib. 6. vbi videtur casus in simili, pro decisione nostrę quæstionis. Nam si tales nouitii in tam arcta regula retinent proprium infra annum, sicut & in aliis religionibus, quia prædictum cap. beneficium, generaliter loquitur de omnibus religiosis, sicut etiam prædictum capitulū, religioso. & tamen præfati nouitii gaudent priuilegio ecclesiastico, vt supra patuit. ergo fratres, & sorores tertii ordinis retinentes proprium & coniugium ex regula sibi data, quamuis cum effectu religiosi censeri non possint, quia non profitētur tria substātialia, gaudere tamen debent priuilegio clericali, sicut nouitii sæpe dicti. Nam licet proprie religiosi sint censendi, qui tria substantialia. s. obedientiam, expropriationem & castitatem regulariter profitentur, vt in c. cum ad monasteriū. extra de sta. mo. & in cap. consuluit. extra, qui cleri. vel vou. & satis tractat Io. And. in cap. sane, extra de reg. iur. attamen multæ personæ ecclesiasticæ iudicantur, & gaudent priuilegio clericali, quæ prædicta tria substantialia minime promiserunt, vt conuersi, Deo deuoti, pęnitentes, milites beatæ Virginis, & similes, de quibus superius est tractatum. ergo fratres & sorores tertii ordinis, quamuis prædicta tria substantialia non promittant, cum sint tamen personæ ecclesiasticæ reputandæ, gaudere debent priuilegio clericali, per iura superius allegata.

Decimosextò probatur in simili de monialibus, quæ vulgariter dicuntur canonicæ sæculares, & tanquam sæculares canonici vitam ducunt, nō renunciantes proprio, nec professionem aliquam facientes, quæ tamen religiosæ censentur per apostolica priuilegia a potestate iudicis sæcularis, & alicubi etiam eximuntur a potestate diœcesani: & vbi non sunt exemptæ per Papam, subsunt diœcesano loci, & vtroque casu ab eo visitantur tanquam ecclesiasticæ personæ. et hoc contingit propter mutationem status, qui est de statu laicali, ad ecclesiasticum, quanquam retineant proprium, & aliqua substantialia de religionibus approbatis non profiteantur, non tamen eorum status, aut ordo, legitur approbatus, de quibus

habetur

habetur in c. indemnitatibus. §. ſupradicta. de elec. lib. 6. & in cap. attendentes. §. illasq; mulieres. de ſta. mo. regulari. in cle. vbi gloſ. dicit ſuper verbo, approbata. imo reprobata videtur. 18. quæſt. 2. pernitioſam. de prædictis etiam notat. in c. dilecta. in gloſ. penult. extra de maio. & obe. ibi, contra generalem Eccleſiæ conſuetudinē. Si ergo prædictæ noīatæ canonicæ ſæculares tanquā eccleſiaſticæ perſonæ, ſubſunt foro eccleſiaſtico, non habentes aliquam regulam approbatam, vt patet in dictis iuribus, quanto magis ergo Fratres & ſorores de pœnitentia tertii ordinis ſupradicti cenſeri debent eccleſiaſticæ pſonę, et eccleſiaſtico foro ſubeſſe, cū eorū ſtatus ſit approbatus & regulam habeant ſpecialem a ſancta Romana Eccleſia ſibi traditam, & ſolenniter approbatam atque ſæpi' confirmatam? Pro hoc etiam ſatisfacit quod not. gloſ. 12. quæſt. 5. ca. fin. ſuper verbo, de ſanctimonialibus. vbi glo. dicit, Argumentum eſt hic pro ſanctimonialibus Theutoniæ, quæ poſſunt habere proprium, quia veſtem religioſam poteſt quis habere in domo propria. 27. quæſt. 1. de viduis. ad id facit. 27. q. 1. ſi quis rapuerit. tamen talium monialium vita contemnitur. 18. quæſt. 2. religioſam. hæc verba glo. ibidem. Adde quod not. glo. 27. q. 1. mulieres. vbi dicit glo. argu. quod in propria domo poteſt quis vti ueſtibus monachalibus, & facere votum. 33. q. 5. quod Deo. & 20. q. 1. vidua. tamen propter hoc non ſolēnizat votum, vt extra de conuerſi. coniug. c. ex parte. dicit enim tex. Mulieres obtemptu religionis velatæ, aut in monaſterio regulariter viuant, aut in domibus ſuis ſuſceptum habitum caſtè obſeruent. Fratres autem & ſorores de pœnitentia ſupradicti, aut in domibus ſuis, aut in locis eorum habitationis, habitum & regulam ſibi traditam caſtè obſeruent, ſecundum formam regulæ, ergo gaudere debent priuilegio &c.

Decimoſeptimò probatur ſic, Eremitæ poſſunt habere proprium. 19. quæſt. 3. Paulus. alias incipit, econtra. vbi patet, quod Paulus primus eremita fecit teſtamentum, & cæt. Patet. etiam. 16. quæſt. 1. qui verè. vbi gloſ. firmat, quòd eremitæ habent priuilegium clericorum, vt patet in dic. cap. qui vere. & ibi etiam glo. tenet quod ſubſunt epiſcopis. allegat. 93. diſt. nulla ratione. & 11. quæſt. 3. ſi autem. nec tamen habent aliquam regulam approbatam, nec aliquam profeſſionem faciunt: imo dicit glo. in dic. cap. qui vere. qualem autem vitam habere debeant, non reperi. Cū igitur tales eremitæ cenſeantur perſonæ eccleſia ſticæ, & gaudeant

priuilegio clericali : ergo multo fortius Fratres & sorores tertii ordinis,qui habent regulam approbatam & professionem secundum regulam sibi traditam , gaudere debent priuilegio clericali .

Decimooctauò probatur sic, Quando reperitur in homine duplex status, consideratur vltimus. C. ne de statu defunctorum . l.si mater . & faciunt notata in cap. cum de beneficio . de præben. lib. 6. Sed cum vltimus status tertii ordinis fratrum & sororum de pœnitentia , sit tanquam status ecclesiasticus & non tanquam status sæcularis , propter mutationem habitus & professionem quam faciunt, vt supra dictum est, ergo ecclesiasticæ personæ sunt censendæ, & ecclesiastico foro subesse debēt, & gaudere priuilegio clericali,per iura superius allegata.Confirmatur per simile. 13. q. 2. Ebron.§. fi. vbi consideratur status vltimus mulieris pro sepultura sibi dedita, vt sepeliatur in sepultura vltimi mariti. Cum igitur purus status.s. sæcularis fratrum & sororum tertij ordinis sublatus fuerit per secundum propter habitus mutationem & professionem,quam faciunt, vt supra.ergo &c.

Decimononò probatur sic,Vnumquodque est denominandum a suo esse specifico magis quàm a generali , & indiscreta materia, vt dicit subtilissimus Doctor Dom. Baldus de Perusio in l.ex hoc iure. Sed esse specificum istorum fratrum & sororum tertii ordinis prælibati , est magis ecclesiasticum quàm sæculare , cum habeant specificam regulam specificum habitum , & specificam faciant professionem, vt in regula sibi traditur. Status autem sæcularis & generalis, a quo satis distinctus est status prædictorum fratrum & sororum, vt patet expresè ex habitu,regula,professione , moribus,atque vita. ergo ecclesiasticæ personæ sunt censendæ, & ecclesiastico debent priuilegio congaudere .

Vigesimò probatur sic,in ambiguis benignior est interpretatio facienda.ff.de legib.l.in ambigua.& l.benignius.& l.fi.ff. de constitut.Prin.& ibi per Bar. et maximè quando interpretatio est consona veritati,vt notat Bart.in l. omnes populi,in 3.quæst.ff. de iustit.& iu.Sed benignior interpretatio est quòd prædicti fratres & sorores censentur personæ ecclesiasticæ quam sęculares , cum eorum status , qui est status pœnitentium , & tanquàm religiosus, sit fauorabilis , quia summa ratio est quæ pro religione facit. ff.de relig. & sumpt. fu.l. sunt personæ.ergo & per consequens gaudere

debent

debent priuilegio clericali. Hāc partem tanquam veriorem firmat illustris Doctor D. Bart. de Saxofer. ff. de iure immun. l. semper. §. 1. vbi quærit, an collegium fratrum de pœnitentia tertii ordinis Beati Francisci, & fratres ipsius ordinis, habeant immunitatem à muneribus? & dicit, isti quidem non sunt propriè religiosi, quia retinent proprium & vxores habent. Item non sunt clerici, quia non habent ordinem clericalem, habent tamen quēdam modum & ordinem viuendi à sancta Romana Ecclesia approbatum, vt nota. in cle. 1. de reli. do. sunt tamen personæ ecclesiasticæ, quæ vocantur Deo deuotę. 12. q. 1. duo sunt. & dicit quod sunt exempti a iurisdictione sęculari, & quod ipse vidit consilia plurimorum Doctorū iuris canonici & ciuilis, qui consuluerūt tales esse exemptos à muneribus sæcularibus & collectis, sicut clerici. Et ita dicit consuluisse multos Aduocatos de Curia Romana, inter quos fuit etiam sic consulens Guido de Baisio, Arch. Bononiensis, qui scripsit super Decreto & Sexto. & Dynus de Muxello. & hoc etiam videtur tenere glo. ff. de mune. & hono. l. cura. §. fi. & dicit tales fore exemptos à muneribus, nisi ante quam transirent ad hunc ordinem fuissent huiusmodi munerib⁹ obligati, sicut clerici vel Ecclesię tributarię, arg. notatorum, C. qui manumit. non possunt, l. 2. & C. de colla. l. 1. & C. de his qui ad ecclesias confugiunt. l. 1. & ff. de his, qui nota. infam. l. 2. §. & quantum. ff. de vacatione mu. l. 1. §. quare. C. de epis. & cle. l. qui sub prætextu. & ff. de iure immu. l. semper. §. diuus. & facit quod plenè notatur in c. vnico. extra de obli. ad ratioci. Hanc etiam partem firmat pro talium exemptione Illustris & famosissimus Do. Doctor meus, Do. Petrus de Vbaldis de Perusio in suo tractatu Canonicæ episcopalis. in 4. principali. c. qō. 17. ex cuius fonte hæc & quæ percipere potui, tanquam infantulus matris lacte nutritus, de corpore iuris canonici, hausi & carpsi pro modulo mei pusilli ingenioli. Hanc etiam partem tanquam veriorem & probabiliorem tenent Paulus de Leazariis, & Abbas & Io. de Imo. & communiter antiqui & moderni famosiores Doctores in d. cle. cum ex eo. de sen. excom. & multi tractant in cle. 1. de relig. do. Ex quibus omnibus concluditur, quod fratres & sorores de pœnitentia tertii ordinis beati Francisci, sunt personæ ecclesiasticæ, et gaudent priuilegio fori et personæ, et aliis immunitatibus, quibus gaudent clerici et alii religiosi.

Sequendo præfatorum Doctorum sententiam veriorem, restat

nunc

nunc rñdere ad argumenta, et iura in contrarium allegata, quibus diuina fauente clementia, faciliter respondetur. Et sic patebit ꝙ non obstant, secundum intelligentiam saniorem.

Ad primum ergo argumentum sic respondetur, videlicet, quia illa verba Hieronymi dicentis, duo sunt genera Christianorum, &c. intendebant declarare, quòd clericis omnia deberent esse communia, & quod nullam inter se. s. insolidum, proprietatem haberent, vt dicit ibi textus, & rubrica ibi dicit, Clericis & Deo deuotis, nec causas agere, nec aliquid proprium habere licet. Et in textu etiam fit mentio de Deo deuotis, s. conuersis, qui connumerantur cum clericis. vbi glos. dicit, conuersi omnes dicuntur ecclesiasticæ personæ. 17. quæst. 4. quisquis. & verberans talem incidit in canonem. extra de sen. excom. c. non dubium. & habent habitũ illorum, cum quibus conuersantur. 16. quæst. 7. c. in noua actione. Et licet conuersi, hic dicantur Deo deuoti, non tamen tenentur cõtinere. nam quidam talium profitentur, quidam non. 27. quæst. 1. vt lex continentiæ. Nam acoliti sunt ecclesiasticæ personæ, & tamen non tenentur cõtinere. Item licèt templarii sint ecclesiasticæ personæ, tamen possunt mouere arma ex permissione ecclesiæ. Ista sunt verba glos. ibidem. ex quibus verbis patet, quod non continentes, & arma mouẽtes, sunt ecclesiasticæ personæ, & supra etiam probatum est quod Papa potest concedere quod aliquis religiosus cum propria substantia remaneat in domo propria, vt supra, argu. 10. & de nouitiis argum. 15. & de mulieribus, quæ dicũtur canonicæ sæculares, argum. 16. & de eremitis, argum. 17. Præterea illud etiam immutatum est, videlicet quod clerici hodie & a tempore August. potuerunt habere proprium, vt patet 12. q. 1. certè ego sum. vbi Aug. mutat consilium. & ibi per multa capitula sequentia patet, qualiter episcopi & clerici possunt habere proprium. Fratres autem & sorores tertii ordinis, tanquam Deo deuoti & conuersi, mutantes habitum & statum ex permissione ecclesiæ retinent proprium. Aliqui viuunt in coniugio, quia non tenentur seruare nisi matrimonialem cõtinentiam, possunt mouere arma in casibus expressis in regula, sibi tradita. ergo sicut & supra nominati clerici, Deo deuoti, conuersi, templarii, eremitæ, & cæteri, de quibus supra cõstat, gaudere debent priuilegio clericali. Et sic primum argum. nihil obstat.

Ad secundum argumentum respondetur, quòd quamuis fratres

tres & sorores tertii ordinis nõ sint episcopi, p̃sbyteri, clerici, &c. sunt tamen conuersi professi, secundum regulam sibi traditam. vnde & in d.c. vt lex continentiæ, fit mentio. vbi plus dicit glo. videlicet quòd si aliquis obtulit se & sua alicui ecclesiæ sæculari, adhuc tamen potest contrahere, & filius matris potest petere legitimam portionem de proprietate paterna. 17.q.4.c. vltimo. ad prædicta faciunt notata in cap. vt priuilegia. §. hoc autem. extra de priu. vbi glo. super verbo, mutato habitu sęculari. dicit, itaque habitus tales distinguat ab habitu sæculari, licet ex toto non habeant habitum monachalem, argum. 33. quæst. 5. quod pari. talis largo modo ecclesiastica persona censetur. 27.q.1. vt lex. & 12.q.1. duo. sic dicit ibi glo. vbi etiam Innocen. & Host. notant, quod si tales contraherent, tenet matrimonium, argu. extra qui cl. vel vo. c. consuluit. & c. veniens, & c. rursus. Archid. etiam in d.c. duo, in gl. quæ incipit, Omnes conuersi, in fi. dicit quod tales, ex quo habitum mutant, ecclesiasticæ personæ censentur, & priuilegiati intelliguntur, argum. 11.q.2. ecclesiarum seruos. extra de relig. do. de xenodochiis. ad idem. 17.q.4. quisquis. vbi idem Archid. in glo. vt sunt ibi, Templarii. dicit, vel dic secundum Ber. quòd istud quod dicitur, omnibus, &c. refertur ad eos, qui in domibus suis viuunt, licet sint religiosi. 27.q.1. de viduis. & circa principiũ dicti capituli, quisquis. dicit, sed quæ est differentia inter deuotos & ecclesiasticas personas, nonne omnes ecclesiasticæ personæ dicuntur Deo deuotæ? Potest dici, quòd deuoti dicuntur timorem & obseruationem Dei habentes secundum Papiam. Sed hic distinctè dicuntur Deo Deuoti qui cõtinẽtiã vouerũt in conuersione. Personæ ecclesiasticæ dicuntur ẽt, qui non promissa continentia ad ecclesias sæculares sunt conuersi, vt coniugati, & hi omnes dicuntur personæ ecclesiasticæ. 27.q.1. vt lex. secundum Hug. Nam nomine castri ciuitas cõtinetur. 16.q.1. & tẽporis. ibi, quia igitur Cumani castri sacerdos. i. episcopus, &c. glo. tamen in d.c. quisquis. dicit, quod Deo deuoti & ecclesiasticæ personæ, sunt conuersi, pœnitentes, templarii, & hospitalarii, qui gaudent priuilegio clericali, vt 27.q.1. vt lex. 11.q.1. aliud. extra de sen. excom. Parochianos. & 12.q.1. duo sunt. sic dicit ibi glo. Patet igitur ex prędictis quòd fratres & sorores tertii ordinis, cum de facto sint pœnitentes, & fratres & sorores de pœnitentia in eorum regula titulentur, ergo gaudere debent priuilegio clericali, tanquam ecclesiasticæ personæ per iura superius allegata

quanquam

quanquam non sint episcopi, vel presbyteri, &c. quia vltra prædictos in prædictis textibus nominatos, sunt qui gaudent priuilegio clericali, cum vna lex multoties per aliam suppleatur. extra de tempo. ord. c. 1. in vltima glo. Sicut vnus Euangelista supplet, quod alter omisit, vt patet in euangeliis, & notat Archidiaconus. 2. q. 5. consuluisti. & sic non obstat secundum argum.

Ad tertium argumentum respondetur, quanquam tempore interdicti, fratres & sorores tertii ordinis non admittantur ad diuina per fratres minores, nō propterea tollitur vel diminuitur eorū regula, aut status, nec præiudicatur eorum priuilegiis, aut immunitatibus, nisi solummodo quantum ad id, quod decretum fuisse videtur in odium fratrum Minorum, & ipsorum fratrum & sororum de pœnitentia, vt dicebatur ad euitandum scandalum aliorum, quod ab aliis Ecclesiis tali tempore excludebantur. Cuius decreti impulsiua causa fuit, euitatio scandali finalis, in aliis aūt ne censura vilesceret ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputaretur, vnde quanquam Io. And. glossator dictæ cle. aliqua dicat ibi pertinere ad statum prædictorum fratrum & sororum, quæ tamen non pertinent: dicit tamen quòd pœna excommunicationis ibi posita alios nō ligat, quam fratres minores. vnde dicit, quòd si fratres & sorores tertii ordinis tempore interdicti in aliis Ecclesiis reciperētur ad diuina, nō haberet locum pęna prædicta. Posset tamen habere locum alia pœna communis de qua habetur extra de exces. præla. c. 1. de priuil. c. auctoritate, & c. episcoporum. lib. 6. & de sen. excommu. is qui, lib. 6. Patet igitur prædictum argum. non obstare, cum eis non præiudicet nisi solummodo quo ad id, quod prædictum est de tempore interdicti, cum dicat ibi textus, etiam si super hoc hi. s. fratres Minores, vel illi. s. fratres & sorores tertii ordinis, priuil. quibuscunque muniti extiterint, quæ ipsis in nullo prorsus quo ad hoc volumus suffragari. ergo dicendo quo ad hoc in aliis non præiudicat, quia qui vnū negat de pluribus, alia concessisse videtur, extra de præsum. nonne. facit. ff. de leg. 1. l. si ita sit. vbi dicitur, quod non reperitur ademptum, firmum manere debet. Simile. ff. de le. 1. l. si mihi & tibi. nā quod non mutatur, quare stare prohibetur. C. de testa. l. sancimus. & sic non obstat prædictum tertium argumentum.

Ad quartum argumentum respondetur, quòd quanquam propriè religiosi promittant tria substantialia, videlicet obedientiam

pauper-

paupertatem & castitatem: attamen multi sunt, qui talia nō promittunt, & tamen gaudent priuilegio clericali, vt supra plenius est monstratum, de nouitijs, & eremitis, de clericis coniugatis, & similibus. & sic non obstat.

Ad quintum argumentum respondetur, quòd multi sunt etiã, qui non sunt insigniti aliquo caractere ordinis clericalis, gaudent tamen priuilegio clericali, vt sunt conuersi, Deo deuoti, commissi in ordine monachorũ. Multi sunt etiam monachi, qui non sunt clerici, & multi sunt etiam fratres minores qui nullum habent ordinem clericalem, & tamen gaudent priuilegio clericali per iura superius allegata. Sic igitur fratres & sorores tertij ordinis, quanquam nullum habeant caracterem clericalem, sunt tamen personæ ecclesiasticæ pęnitentes, Deo deuoti, conuersi & professi, secundum eorum regulam. ergo gaudere debent priuilegio clericali. & sic non obstat quintum argumentum.

Ad sextum, & vltimum igitur respõdendo, dico similiter, quod non obstat, quia quanquam verum sit, quòd plus operetur caracteris impressio ad mutandum statum personæ, quàm assumptus modus honestè viuendi, attamen propter hoc non sequitur, quòd ius quæsitum alteri de immunitate & exemptione per ordinationem sanctæ matris Ecclesiæ sit deprauandum. Nam, vt dixit Dñs Mat. 20. volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi. Nouissimum enim vocabat illum, qui circa decimam horam ad vineam Dñi Sabaoth accesserat laborandum. vnde subdit ibi, aut non licet mihi, quod volo facere? an oculus tuꝰ nequã est, quia bonus sum? sic ergo nouissimi primi, & primi nouissimi. In simili ergo quanquam plus astringantur alii religiosi strictiorum religionum, vel clerici in sacris ordinibus constituti, quam fratres & sorores tertii ordinis prælibati, licet tamen sanctæ matri Ecclesiæ etiam tales tã quam nouissimos priuilegiis ecclesiasticis, & immunitatibus insignire, prout & fecit aggregando ipsos in familiam Dñi sub regula sibi tradita militantes, & sic non obstat prædictum argumentum, quia non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse, vt in l. neque natales, C. de proba. cum igitur argumenta prædicta non obstent, & sufficientissimè sit probatum per 20. argumenta prædicta, prædictos fratres, & sorores tertii ordinis, fore personas ecclesiasticas, & gaudere priuilegio clericali. ergo nulli dubium esse debet ipsos exemptos a foro sęculari & subiectos ecclesiastico,

vt per ſupradictos Doc. extitit iam conſultum & firmatum in locis ſupradictis, quibus etiã ſuperaddo, quod dicit Io. de Lig. ĩ d.c. cũ ex eo. de ſen. exc. in cle. vbi tractans an fratres & ſorores tertii ordinis S. Frãciſci ſint pſonæ eccleſiaſticæ, refert Gulielmũ tenere qđ non, quaſi de nouo egreſſi de vtero matris. Sed leuis eſt talis ratio, vt ſupra dictum eſt. vnde Zenzelinus & Io. de Lign. vltra ſupra nominatos Doctores tenent contrarium, & melius. & Io. de Ligna. dicit ſe conſuluiſſe extenſe pro immunitate prædictorũ, in quadam quæſtione Peruſina, & allegat ſententiam Bar. in d. l. ſemper. §. ex quibuſdam. ff. de iure immu. vbi firmat, quòd tã fratres de pęnitentia, quàm milites gaudentes, exempti ſunt & gaudẽt priuilegio clericali, niſi appareret quòd in fraudem oneris, prædictũ habitum recepiſſent, quia fraus, & dolus alicui patrocinari nõ debent, vt in c. ex tenore, & in c. ſedes apoſtolica. extra de reſcriptis. & in l. ſemper. §. diuus quoque Pius. ff. de iure immu. cum ſimilibus. dicit etiam do. Ant. de Bur. in c. nullus, de foro compe. quòd generaliter omnes perſonæ quæ regulariter viuunt, ſunt eccleſiaſticæ perſonæ, licèt non faciant profeſſionem, & gaudent priuilegio clericali, vt notat glo. & textus in c. indemnitatibus. ad fi. de elect. lib. 6. & notatur. 12. quæſt. vlti. c. fi. & de maio. & obe. c. dilecta. glo. penu. Quod facit, dicit ipſe, pro iſtis Ieſuatis, & maribus & mulieribus. Et idem dicit de muliere incluſa. 11. q. 1. de perſona. Et de fratribus & ſororibus tertii ordinis dicit verius eſſe, quod dicit Zenzelinus contra conſilium Federici, & contra Gul. & allegat etiam notata per Barto. in l. 1. ff. de pœnis. & in dic. l. ſemper. & per Specula. de ſta. mon. verſi. 37. & quod ibi notat Io. Andr. Simile dicit do. Petrus de Anch. & do. Abbas de Sicilia, olim legens Senis poſtmodum effectus Panormitanus, & communiter ſequaces eorum moderni etiam ſic tenent in d. c. nullus, extra de foro compe. multa etiam patent hinc inde, expreſſa priuilegia apoſtolica de exemptione prædictorum fratrum & ſororum tertii ordinis. Ergo tam vigore iuris communis, quam vigore priuilegiorum gaudere debent eccleſiaſtica libertate, & priuilegio clericali. & vt aliqua notitia de aliquibus eorum priuilegiis habeatur, cuiuſdam tamen ſumpti, quod manibus teneo, de verbo ad verbum ſeriem hic inſerere cogitaui, cuius tenor ſequitur, & eſt talis.

GREGORIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiſcopis, & epiſcopis per Italiam conſtitutis, ſalutem

tem & apostolicã benedictionem. Nimis patenter patientię diuinę probatur abusor, qui ad Dominum cõuerti volẽtibus obicẽ interiacet tarditatis, eique inexcusabiliter conuincitur aduersari, qui cõuersos ad episcopum auctoritate gestiẽs, eis laqueum inijcit captionis, vel persecutionis, ipsos molestiis inquietat tanquam Pharaonis immitatus vestigia, qui corde indurato, nõ nisi plagis percussus filios Israel exire permisit Aegyptum, & egressos tandem sęua tirannide persequi non cessauit, donec ipse cum suis in aquis validis meruit suffocari, posteris relinquens exemplum, vt ex simili culpa, similis deberet formidari vindicta. Sane ad audientiam bonæ memoriæ Honorii prædecessoris nostri noueritis peruenisse, quod nonnulli de partibus nostris, nouissima sua prouidè memorantes, derelictis sęculi vanitatibus, pęnitentiam in corde contrito & humiliato spiritu agere in domibus propriis vel alibi statuere. Et vt retribuentes miseræ filiæ Babilonis retributionem, quam retribuit ipsa eis promissæ beatitudinis præmium facilius & fęlicius assequantur, castigare corpus proprium, & in seruitutẽ redigere concupiscunt. Sed Potestates & rectores ciuitatum vel locorum, in quibus tales Domini serui degunt, non attendentes, quòd nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus, & spõsa latos pedes abnuit inquinare ab eis vt ipsos sequantur, & exerceantur in armis iuramenta extorquere contendunt, & ad recipiẽda & exequenda publica officia compellere moliuntur, quin etiã illos, qui ad agendã pœnitentiam, secretos petiere recessus ad propria reuocantes, ipsis plura onera & exactiones imponunt, alias inhonorando ipsos, quos tanquam Dei amicos, deberent modis omnibus honorare. Quia igitur interest nostra, Dei viros in religionis proposito confouere, ad exemplar prædicti prædecessoris nostri, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus huiusmodi pœnitentes, dum tamen onera, in quibus ratione bonorum suorum tenentur agnoscant, à prænotatis grauaminibus seruantes immunes ipsos eorum occasione, non permittatis in his vel aliis temere molestari, quibus possit eorum pium ꝓpositum impediri, molestatores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Laterani. 7. Cal. en Iunii Pontificatus nostri, anno primo. Hic autẽ Gregorius, fuit ille Gregorius IX. qui canonizauit beatum Franciscum. Et Honorius prædecessor suus fuit ille, qui reconfirmauit regulam beati Fran-

cisci, & fuit Honorius III. nam primò confirmauerat prædictam regulam B. Francisci Innocen. III. qui tenuit Pontificatum annis 18. mensibus quatuor, diebus 23. Prædictus autem tertius ordo Beati Frãcisci incœpit tempore dicti Honorij, & postmodũ successiuè per prædictum Honorium, & Gregorium, & per Innocentiũ IIII. fuit similiter comprobatus, qui dedit eis simile priuilegium exemptionis, quod incipit, Ne per sæcularia negotia. & fuit datum Bononiæ 8 Calen. Nouembris, Pontificatus eiusdem anno. 9. Et multi alii summi Pontifices, vt Alex. IIII. & Nic. IIII. & Cœlestinus V. & Ioannes XXII. & successiuè plures alii sũmi Põtifices, vsque ad tempora præsentia prædictum tertium ordinem confirmarunt & gratiis, quàmpluribus, fauoribus, & exemptionibus muniuerunt. Reperi etiam Mediolani fuisse pluries sententiatum, prædictos fratres immunes & exemptos esse à vexationibus & molestiis sæcularium personarum, vt patet per publica instrumenta, quæ vidi, & legi, quorum tenorem inserere longum esset. Sufficiat tamen fidelibus Iudicibus prædicta taliter enarrata conspicere pia mente, & huic relationi fidem credulam adhibere. Et secundum quòd supra scriptum est, pro reuerentia Iesu Christi nostri Redemptoris, cui prædicti fratres & sorores deuotionis spiritu sedulò famulantur, tam ex forma iuris, quàm ex forma priuilegiorum, ipsos fratres & sorores habere libeat recommissos, & immunes & exemptos, vt condecet, integerrimè conseruare, iudicio saniori semper saluo.

Vobis autẽ prædictis fratribus & sororib⁹, prædictos & quoslibet nostros emulos, qui vos fortè cogitant in Dño exercere in virtute feruẽtissimæ charitatis Domini nostri Iesu Christi, instantissimè recommendo, meque cum eis pro mercede laboris, vt in vestris piis ac deuotis orationibus, ac Deo gratis & acceptis operib⁹ ipsorum & mei tenacem memoriam recolentes vna vobiscum, & aliis Dei electis, precibus & fructibus vestrorum bonorum operum gaudia mereamur cum eisdem pertingere Beatorum, Amẽ. Valete in Domino semper, & iterum pro me, precor, orate. Ex loco Sanctæ Marię de Angelis, extra & prope Mediolanũ, sub anno Domini. M CCCC XL. die xxviij. mensis Maii, Indictione tertia.

Vester inutilis orator, Frater Ioannes de Capistrano Ordinis Minorum minimus & indignus, ad fidem prædictorum me subscripsi manu propria, festinanter.

Ne

Catonis de Saccis ſubſcriptio.

NE videar incõſultè ſubſcripſiſſe huic Defenſorio tertii ordinis, paucis agam. Nam alioquin ſufficere deberet cuique iudicanti ſumma ac præclara primi Conſulentis auctoritas, præter ea, quæ diuinitus tam eleganter quam copioſiſſimè conſcripſit. Sed quando ita contingit, vt ſæpe numero optimosquoſque parui iudicent peccatores, & laici nil veriti ex terrenis tenebris ora ſua impia in cœlum ponere, & iudicare quæ ſibi ſunt incognita, contra quos iure merito ſic inclamatur, quare in iniuſtitiis tuis enarras iuſtitias meas? Eſt enim tẽpus, quo ſana doctrina non ſubſtinetur, ſed ad deſideria coaceruantur magiſtri pruriẽtes auribus. Proinde ego conſultè adiiciam pauca huic Defenſorio laudatiſſimo & integerrimo, quaſi vadens poſt terga metẽtis nobiliſſimi ſpicas colligendo, ne quid dubii accidat, Fratres pœnitentię, quos vt Bald. inquit l. 1. ff. de poſtulan. Beatus Franciſcus imitatus edictum illud prætoris, tertio ordine collocauit, cum quodam viuendi modo, gaudere debere priuilegio clericali, quo ad forum & immunitates. Nam & ſi Bart. in l. ſemp. §. fi. ff. de iure immu. conſilia quę vidiſſe refert plurium, quòd ſint exempti a muneribus & collectis ſæcularium tantum in fratribus gaudentibus facta fuiſſe confirmet, & quibuſdam locis ſeruari contrarium dicat in fratribus tertii ordinis, qui ſub iudicibus ſæcularium conueniuntur, & ſoluunt collectas: tamen ſi fraus abſit, non dicitur negare idem in his eſſe ſeruandum de iure, quod plurium deinde gaudẽtibus conſuluerunt. Ideo Io. de Imo. c. nullus, de foro compe. ſic ſcribit. In fratribus autem de pœnitentia tertii ordinis Sancti Franciſci, vel in militibus gaudentibus Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, qui habent certum modum viuendi per ſedem Apoſtolicam approbatum, & certa ſigna portant, conclude, quòd ſi per Papam videatur eis conceſſum priuilegium fori, hoc erit clarum: ſi de hoc non appareat, ſunt opiniones. Lan. dicit quòd non ſunt de foro eccleſiæ, Zenzelinus oppoſitum, & hoc ſequitur Ioan. de Lig. cle. cum ex eo. de ſen. excommu. Et ſic dicit ſe conſuluiſſe cum pluribus Doct. & ſic etiam refert Bar. l. ſemp. Poſſet dici, quòd ſi cõſuetudo ſuper hoc operaretur, illa ſit ſeruanda, ex quo ſunt opin. arg. c. cũ dilecti, de conſuet. & l. minimè, de ll. ſed vbi nõ operaretur

vide-

videtur sequenda opi. Io. de Lig. & Bar. 12. q. 1. duo sunt. Nam ta les licitè possunt dici personæ ecclesiasticæ, & de materia hui⁹ ple nè per Butrium. Sic formaliter scribit Imola, vt intelligamus nō aliud Bartol. voluisse, quàm supra relatum est. Amplius ego puto, secundum ea quę proponuntur. Aut standum fore contrariæ con suetudini, quæ esset dicenda potius corruptela, cum Ordo ille ter tius sit per tot summos Pontifices comprobatus expresſè, quan- quam sufficeret tacita comprobatio eo ipso quòd Papa scribendo illis, tales fratres pœnitentes tertii ordinis appellat, prout inquit Innocen. singulariter in c. cum ab ecclesiarum, de offi. ord. ad med. apparatus. ibi lex vr̄ dare ordi. iurisdi. eo ipso quòd vocat aliquos ordinarios. C. de modo mulct. l. eos. C. de officio rec. pro. l. 2. sic notauit Bald. ff. quod cuiusque vniuers. l. 1. 2. col. eo ipso, inquit, quòd superior scribit societati, vel ciuitati, videtur approbare, &c. est enim societas dicenda licita eo quòd ad honorem Dei constitu ta est. exemplificat Baldus ibi in fraternitate disciplinatorum, licet sint vxorati, & bona possideant, nisi censerentur fictitiæ, vt not. glo. l. 1. de colle. illi. & Arch. 41. dist. si quis fratribus. Nam causa religionis licitam societatem facit, etiam iure paganorū. l. 1. §. sed & religionis, de colle. illi. ff. & gl. dic. l. 1. quod cuiusque vniuer. & Bar. d. §. sed & religionis. dicit collegia Misericordiæ, & alia quæ pietatem respiciunt, approbata esse. Neque enim propterea quia vxores habent, & bona, sunt ab immunitatibus clericorum eximē- di, quorum etiam vxores & liberi sunt immunes. C. de episcopis & cle. l. 2. in fi. vbi textus. Ideo ibi Petrus, Bal. & Rapha. Ful. quòd tales si venderent bladum, non debent soluere gabellam. & idem de introitu ciuitatis. limitat tamen ibi Ful. nisi ea gabella esset im posita ad refect. viarum & pontium, de quo c. 1. de cler. coniug. quanquam ea non sint seruanda in bigothis, inquit Bal. & Fulg. l. officiales. de episcop. & cler. Bigothos autem non dicemus, quos sanctus Franciscus inter tres suos ordines instituit tempore Papę Innocentii & Imperator. Federici. Quibus tribus ordinibus institu tis eorum doctrinis, exhortationibus, meritis & exemplis quasi to ta christianitas resurrexit cū Christo, & in nouitate vitæ ambula- uit per gratiam, virtutem, conuersationem ac vitam sanctam, quæ prius plena erat erroribus. & actibus turpibus, quā ordinis institu- tionem, vt quibusdam placuit, non improbabiliter Ioannes prædi xit in Apoc. ante fi. quintæ visionis. ibi, hæc est prima resurre-

ctio

ctio, vbi prius subiicit aduētū Antichristi. ibi, & cum consummati fuerint mille anni &c. Non enim eo inficias statum Bighinarum damnari per cle. 1. de reli. domib. & illam sectantes, vel de nouo assumentes: licet nōnulli referant inibi se vidisse cōstitutiones duas illi contrarias, editas in Alamania, vbi extat Bighinarum semper copia. facit quod not. 12. q. vlt. c. fi. sed vtcumque sit, de illarum statu, illa tamen constitutio prima de relig. do. non includit, nec reprobat sorores tertii ordinis Sancti Francisci, quia promittunt obedientiam, & habent regulam quo ad quendam modum viuendi approbatam per sedem apostolicam, prout ibi dicit gl. sibi constare, licet non habeant regulam propriè quo ad tria substantialia. facit quod notatur c. ex eo. de sen. excom. in cle. idem tenet Guil. dicens, tertium ordinem approbatum per Nicol. IIII. vt manifestauit Io. XXII. per suas patentes litteras, de qua regula possunt esse viri coniugati & mulieres, licèt non renuncient sæculo, nec continētiæ & obedientię se constringant, nisi quod seruare promittunt fideliter Dei mandata, & illa quæ continentur in sua regula. Idem Steph. & Zenz. quos refert & sequitur post alios, Io. de Imo. in d. cle. 1. de relig. dom. quem de verbo ad verbum recitaui, ne exiguæ meæ voci deesset auctoritas, quando ratio vndique viuo gurgite exundat, ut ex copia argumentorum primi Consulentis dicitur. Si enim primum ordinem beatissimi Francisci comprobamus, si non improbamus secundum sanctæ. s. Claræ virginis, differentem tamen a primo propter ipsum habere in communi, quidem & tertium eiusdem cordigerati ordinem commendabimus. l. in causæ, in prin. ff. de procur. per Bal. in cle. 1. de procur. & glo. 21. q. 1. c. relatio. nam & recipiēs instrumentum, videtur approbare omnia in eo contenta. de renunc. c. sanè. de offic. deleg. coram. 9. distin. vt verum. & c. si ad scripturas. cum si. Inn. de excep. cum venerabilis. de censi. cum olim. 4. q. 9. cum pura. Si autem improbamus tertium ordinem viri sanctissimi, cur ex primo illius ordine vel secūdo orationum, pœnitentiarum, sepulturæ suffragia expetimus? Quid missas, prędicationes, exempla vitę frequentamus? Quid ipsi, quid ipsi Seraphico credimus? Quid ab eo speramus, cuius regulam passim contemnere incipimus? cum iure communi nemo sperare debeat ex eo, quod impugnat. reg. ex eo, lib. 6. l. cū pater. §. libertis. de leg. 2. l. alia. l. Polla. C. de his, quibus vt indig. l. Pap. §. meminisse. ff. de inof. test. Quid stigmata credimus? Quid vnum

Deum

Deum & trinum? Quid Christum Deum? Cur non omnia euerti mus, poterimusq́; quędam probare, quędam arbitrio nostro, quòd imperium habemus in belluas improbare? Neque enim possum mihi persuadere, vt si vir sanctus errauerit in tertio suo Ordine, vt ex hominibus fecerit locustas, vt ille ait, primum aut secundũ rectè composuerit, quandoquidem in crebris sermonibus vsurpare solemus, modicum fermenti totam massam corrumpit. Cum autem benefacta in primo & secundo Ordine inficiari non possimus, & tertium iure licet & confirmare atque sequi, in quo tot probatissimi sæculares extiterunt, & viri magnifici, quòd fęcem sæculi his, qui vel actu vel opinione non sunt, reliquisse videntur. Illud autem ridiculosum videtur arg. quòd tempore interdicti certa afficiantur pœna. cle. cum ex eo. de sen. excom. ergo & hac vt locustæ habeantur, quando ibi certa est ratio, ne vilescat censura ecclesiastica. & in pœnis iure prohibeatur extensio. regula, odia, reg. in pœnis, lib. 6. l. præses. l. interpretatione. ff. de pœnis. Neque enim improbatur, vt Bighini, qui fratres vel sorores de pœnitentia nũcupantur, secundum Lapũ in quadã extrauaganti Io. XXII. licet enim non habeant potestatẽ sui corporis, quando coniugati sunt sed habeant vxores illam potestatem, & sint quandoque bigami, non propterea illi regulæ detrahit, q̃ pro singulis vt in cæteris ordinibus binos expiscatur. Nec bene concluditur, celebrare nequeunt, ergo nil boni faciunt, vt nuper egressi de vtero matris. Proindeque in quæstione Perusina rectissimè Io. de Lign. consuluit, eos gaudere priuilegio clericali, quam sententiam dicit Io. de Imola veriorem in locis allegatis, & in c. cum ex eo. allegato. Nam & in simili dicit Inno. c. cum monasterium. de elect. licet eremitæ possint habere proprium, quia non abrenunciarunt, tamen personæ ecclesiasticæ sunt. 27. q. 2. scribit. & Io. An. in Nouel. c. fin. de senten. excom. lib. 6. eiusdem est sententiæ, 3. col. ibi, & sit solutũ quod sæpe est quæsitum de istis penitent. tertij Ordinis sancti Francisci, & subiicit. Item quoad pœnitentes, illa sunt priuilegia ordinum &c. Minus obst. l. quidam ignauiæ. C. de decur. lib. 10. quia in illis ignauiæ sectatoribus loquitur, qui ideo captant solitudinem vt fugiãt munera ciuitatum, & specie religionis cętibus cõgregantur in fraudem omnium. Neque enim, vt ibi not. glo. sub prætextu religionis fictæ deseri possunt munera. l. qui sub prætextu. C. de sacrosanctis eccle. l. in filiis. eo. ti. li. 10. Sed quis fictam

religionem

religionem appellet, quam tam gloriosus sanctus instituit? tot nobilissimi homines induerunt? tot beati decorarunt? tot summi Pontifices dotarunt priuilegiis? Doctores comprobauerunt? rationes confirmant? prout ex allegationibus primi Reuerēdi D. Cōsulentis ostenditur. Si enim de foro ecclesiæ sunt famuli clericorum. c. dilecto. de officio Arch. si vxores legitimæ eorum clericorū veluti in minoribus constitutorum, vt determinat Io. de Imo. c. nullus. de foro cōp. quia vxor sequitur forū viri. l. fi. §. ij. ff. ad municip. l. mulieres. C. de dig. li. 12. vnde in partibus Greciæ, quia etiā constituti in sacris clerici vxores habent, quæ ex eodem foro esse censentur, & eorum filii gaudent priuilegio fori, & immunitate. l. 2. de episcopis & cler. licet Butrius c. nullus, all. non aliter sentiat quam Ioan. Andr. cap. 1. de cle. coniug. lib. 6. si etiam rustici clericorum ratione administrationis eodem gaudent. 89. distin. iudicium hospitalarii, qui sunt meri laici, notat Lau. cle. per literas. de præben. fratres gaudentes, vt supra in consilio Doctoris. Quid ni & fratres de pœnitentia eiusdem fori iudicabimus? prout plenè de his omnibus tractat Butrius d. cap. nullus. Non igitur sub colore religionis fictæ vel ignauiæ cuiusdā, priuilegio immunitatis priuabuntur, qui sanctæ religioni & approbatæ adhæserunt, non in fraudem munerum, sed vt Deo sub certa regula seruiant, cui cum vxorati proponantur, melius seruire non possent. Cum igitur regulam profiteantur comprobatam, non sunt numero laicorum ascribendi, licet aliquid de eorum vita participent, iuxta notata per Bart. & alios. l. Titiæ textores. ff. de leg. 1. Item quia, quando Papa cassauit omnes ordines viuentes de eleemosinis, an cassasse videatur, qui partim &c. Itaque Bar. tertium hunc ordinē reputans religiosum vere, non fictè, primo lib. Minoricarum, cap. fi. professores eius ordinis posse appellatione fratrum sancti Francisci contineri censuit, cuius verba refero. Quid si instituātur fratres sancti Francisci hæredes, &c. dubium, quia fratres tertii ordinis beati Francisci, & sic potest dubitari de quibus intelligatur, videtur quòd debeat intelligi in dubio de fratribus tertii ordinis, vt valeat, &c. Et tandem determinat, quòd si aliquibus coniecturis apparet de his sensisse testatorem, quòd ipsorum fratrum appellatione sancti Francisci, ipsi fratres de pęnitentia tertii ordinis continentur. Non satis igitur intelligo quomodo l. quidam ignauiæ, de his loqui videatur, nisi fortè in fraudem munerum talem regu

Iam profiterent ideo ibi à cœtibus illis reuocantur, quę reuocatio in illis de pœnitentia locum habere non potest. Rectissimè igitur conclusum est, eos gaudere priuilegiis clericorum. Et vt tutius quisque iudex sic iudicet, originalia dicta quorundam de his loquentium subiicio. Primum Specu. de sta. mo. ver. 37. dicit posse esse obedientiam sine castitate & carentia proprii, vt patet in fratribus ordinis sanctæ Mariæ, qui ordo incępit Bononiæ, &c. Io. An. in additionibus, Scias, inquit, quòd Vrbanus IIII. Pontificatus sui anno primo, concessit hanc regulam & modum viuendi, in qua sunt, &c. sunt alii coniugati, qui solum promittunt obedientiam, & certum modum viuẽdi, de quibus cle. cum ex eo. de sen. excom. Similiter ibi regula tertii ordinis est approbata per Nicolaũ IIII. & hoc constat mihi. Zenzelinus ibi, De tertio, inquit, ordine continentium, qui secundum aliquos non gaudent priuilegiis clericorum. contra videtur dicendum, cum & eremita, qui non est ordinis per Ecclesiam approbati, tali gaudeat priuilegio, secũdum Io. no. 16. quæst. 1. quæ vero.

Guilelmus de Mõte Lauduno, cle. 1. de reli. do. sic ait, Status Bighinarum, de quibus Ho. de pę. & re. dicit. c. cum ex eo. dicit quòd earum hosp. &c. & subiicit, non loquitur textus de sororibus sancti Francisci tertii ordinis, quæ promittunt obedientiam, & suas habent obseruantias a sede Apostolica approbatas, & per Nicolaum IIII. & non sunt de Bighinis, &c.

Idem dicit in cle. ex eo. Tertium ordinem esse approbatum per sedem Apostolicam, & per Nicolaũ IIII. & non sunt de Bighinis reprobatis, & habent certum modum viuendi, & sunt sub obedientia, & habent suos visitatores, quem non habent illæ, & dicitur tertius ordo respectu primi, & certis diebus septimanæ abstinent à thoro, sicut faciebant Sacerdotes veteris testamenti. 82. di. plurimos. ideo continentes vocantur.

Io. de Lig. cle. 1. de relig. do. sic ait, Potest promitti obedientia sine aliis specialibus regulæ, vt patet in fratribus militiæ, qui vtuntur matrimonio & proprio, quorum regula est approbata per sedem Apostolicam. Status autem quorundam, qui vocantur fratricelli, seu fratres de paupere vita, siue Bighini, improbantur. Idem cle. ex eo. Zenze. de tertio ord. idem quod Io. And. Lau. & Paulus, dicentes istos gaudere priuilegio clericali, & hoc credo verum, vt probaui extensè in quadam quæstione. Perusina, Albericus de Ro.

sate

ſate in auth. ingreſſi. C. de ſacroſanct. eccle. vltima colũna, ſic ait, licet glo. ſentire videatur, quòd habeat locum illa authentica in omnibus eccleſiaſticis & ſæcularibus, tñ puto contra, quia non habet locum in habentibus in particulari, vt ordo militum ſanctæ Mariæ, & tertius ordo ſancti Franciſci. Non igitur videtur dubitandum, quin hic tertius ordo inſtitutus per hominem ſanctiſſimum comprobatus per ſedem Apoſtolicam, refertus viris ſanctiſſimis, a nullo vnquam reprobatus, pro ſingulari honeſtate profitentium ſæpius à ſede Apoſtolica confirmatus, per tot Doc. commendatus tot annis approbatus, gaudere debet immunitate Clericali, ſcilicet etiam quo ad bona, ſecundum doctrinam Alb. Bal. Ful. & aliorũ in l. 2. C. de epiſcopis & cle. Bar. l. 1. C. de mulie. & in quo loco, li. 10. vt nec fodras, nec collectas ſubire teneantur, & reliqua. Et ita prout ſupra concluſum eſt, per Venerandũ Patrẽ vtriuſq; iuris Doctorem elegantiſſimum diuini ingenii cordigerulum, oratorem probatiſſimum, d. Frat. Io. de Capiſtrano, dico & conſulo ego Cato de Saccis, Doctor & Comes minimè dignus. Ad cuius fidem me ſubſcripſi, & ſigillo ſolito ſigillaui.

Luchini de Curte ſubſcriptio.

VVlgò ſcribitur, quòd plenitudo adiectionem non indiget: eſt etiam tritum verbum, non licere poni falcem in alienam meſſem. quando tamen Dei permiſſione, & humilitate, ac charitate Venerabilis Pr̃is primi Cõſultoris, datum eſt vt humili teſtimonio confirmem & approbem, quæ ſua facundiſſima, & præſtans ſapiẽtia diuino eloquio ſanciuit: & ſi tremens, quaſi velim Solem iuuare facibus, libens tamen quia iuſſus, illud proteſtabor in primis, quòd inter quæ uidiſſe, vel legiſſe meminerim puncta dubitabilia, pace contradictorum dixerim, nullum clarius, vel potentius & in benigniorem partem, quod in determinationibus præſtat mihi vnquam apparuit terminatum, quàm Fratres de pœnitentia tertii ordinis Seraphici Franciſci, Patriarchæ pauperum, huius inſtitutoris & approbatæ regulæ per Eccleſiam generalibus, ſpecialibus, tacitis & expreſſis approbationibus fore priuilegiorum, & immunitatum eccleſiaſticarum munimine confouendos. Et inter cætera illud vrget

quod regula his hominibus instituta & approbata ad honorem Dei, aut ecclesiasticas personas facit, quod puto verius, aut sæculares relinquit, aut saltem ecclesiasticis personis adhærentes & dependentes, facit propositio vera: quia de quolibet est affirmatio aut negatio, vel interdum medium inclinans ad aliquid prædictorum: sæculares autem non sunt, quia obedientiam præstant & mutant habitum, iuxta nota. in cap. consuluit. extra qui cle. vel vouentes. in nouel. Relinquitur ergo quod sint ecclesiasticæ personæ vel his adhærentes, seu ab his dependentes, conclusio vera per locum a sufficienti partium enumeratione. Tunc vltra dependentes & adhærentes obseruant quod obseruat locus vel persona, quæ in hoc dicitur matrix, à qua habetur dependentia. cle. 1. extra de sen. excommu. ibi glo. in verbo matricem. facit cap. ex parte. extra de rescrip. Est enim idem iudiciū de dependenti & eo à quo est dependentia & adhæsio. ff. nequid in loco pub. l. 2. §. cum quidam. scribitur in l. grege, & in l. si grege. ff. de leg. primo. per Ang. de Perusio, in l. Marcellus. ff. de rei vend. & cōsequitur dependens & adhærens priuilegia eius a quo dependet. 76. dist. ieiunium. & 4. di. ca. denique. hinc alibi dicit Legislator, quæ ex vna radice tollūtur, eadem lege disponuntur. l. fi. C. de nupt. l. 1. in princ. C. de lati. lib. toll. argum. extra de elect. c. fundamenta. §. decet. lib. 6. Fratres ergo tertii ordinis dependentes a fratribus Minoribus ratione inhæsionis, & ab eadem radice dependentes, scilicet vtriusque regulæ institutore, & maximè adhærentes in moribus, in consiliis, in seruitiis, in habitu, gaudent priuilegio clericali, sicut fratres Minores quibus plus adhærent inter cæteros religiosos, vt cle. cum ex eo. de sen. excommu. plus tamen placet quòd iste tertius ordo tanquam personarum ecclesiasticarum tanquam principalis, æquè de per se gaudeat priuilegio clericorum: sed hæc dixi, vt deuincantur potētius pertinaces, quia sæculares meros nemo vnquam post professionem, nisi insanus profitebitur. si verò dependentes & adhærentes religiosis & maximè fratribus Minoribus quis confitebitur, iam est expeditum rationibus & exemplis & egregiis auctoritatibus gaudere priuilegio eorum, quorum sunt adhærentes, & dependentes. sunt enim plenæ membranæ iuris ciuilis & canonici, ratione adhæsionis & dependentiæ priuilegia principalium ad dependentes & adhærentes extendi. ff. de Sena. l. fęminæ. C. de dign. l. quotiens. lib. 12. de professo. & medicis. l. 2. lib. 10. & alibi. Idem

Priuilegium habet familia quod.d. extra de Iudæis. c. ad liberandum. & libertus forum patroni ſequitur. 12.quæ.2.eccleſiarum. ſeruos. facit in ſimili.l.cum quædam puella.ff.de iur.om.iud.& eodem priuilegio gaudent vxor & filii clerici coniugati. l.2.C. de epiſcopis & cle. idem de ſeruientibus & mancipiis clericorum. 89. diſt.iudicatum.facit. 11.quæſt.ca.1.clericum. & ca. continua. cum aliis ſimilib. eiuſdem cauſæ, & quæſt. Item conuerſi, hoſpitalarii, templarii gaudent priuilegio clericorum.cap.ſciant cuncti.in glo. extra de elect.lib.6. 17.quæſt.4. ca. quiſquis. quanto ergo fortius iſti, qui non ſunt ſæculares, ſaltem ſimplices, vt aliquis ex præmiſſis, qui ſunt religioſi, vel ſaltem religioſis adhærentes, & ab eis dependentes, & regulam approbatam habentes. Nec diffitetur Federicus de Senis conſilio. 145. eos gaudere priuilegio, ne vexentur oneribus ſæcularium ibi, circa medium conſilii ſui, licet ſint in aliquibus a vexationibus ſæcularibus defenſati, & priuilegiati, licèt in cæteris male dixit, vt ſupra neceſſariò terminatum eſt. Ideo idem quod ſupra ſancitum & conſultum ac terminatum eſt per Reuerendum Patrem d.fratrem Io.de Capiſtrano, & confirmatum per eximium Doctorem, D.Catonem de Saccis, Comitem celebrandum, dico, conſulo, & approbo ego Luchinus de Curte, legum Doctor, etſi inutilis, & indignus, & ad fidem hæc pauca ſcripſi, & manu propria ſubſcripſi, & ſigillaui.

Bartholomæi de Baraterijs Placentini ſubſcriptio.

ITA abundè in ſuperioribus allegatum eſt & per ſupra ſcriptos, Venerabilem Patrem, & famoſos Doctores vt facilitatem dicendi ademerint, niſi quis eadem ipſa iam dicta reuoluat. Ex præmiſſis duæ inſurgunt inſpectiones, Prima an fratres dicti tertii ordinis beati Franciſci, dicantur eſſe eccleſiaſticæ perſonæ? & indubitanter dicendum eſt, quod ſint: quia ſaltem dicuntur Deo deuoti. 17. q. 4. quiſquis. & in glo. & alia glo. 12.quæſt. 1. duo ſunt genera. Item appellantur de ordine beati Franciſci, in cle. cum ex eo. de ſenten. excommu. Et licèt glo. ibi dicat quòd non propriè dicatur regula, aduertendum, quòd gl. in cle. prima, de religioſis domib. addit, quod non eſt propriè regula, quo ad tria ſubſtantialia, ordo tamen & re-

gula est. Regula est enim, quæ normam rectè, vel bene viuendi prębet 3. di. regula. Secunda inspectio est, vtrũ fratres tertii ordinis tanquam ecclesiasticæ personæ gaudeant priuilegio clericali? & hæc est qõ, de qua Bart. in l. semper. §. fi. ff. de iure immu. vbi dicit extare de hoc priuilegia Romanorum Pontificum, & plures Doctores sic consuluisse. Et cum superius asserant extare priuilegium Gregorii, ĩ quo apertè de istis pęnitentibus dicitur. Qui ipsi pœnitentes, in cle. cum ex eo. fratres tertii ordinis beati Francisci appellantur, siue iidem, siue similes existant. Et cum in dicto priuilegio etiam dicatur, quòd debent in proposito religionis confoueri, nihil dubitationis superesse videtur, quominus priuilegio ecclesiasticarum personarum iuxta formam dicti priuilegij Gregorii, gaudere debeant. Potest enim Ecclesia Romana, & consueuit specialibus fauoribus & priuilegiis, viros religiosos confouere vt in cap. cum piæ. 22. quæst. 5. melius in c. cum & plantare, ext. de priu. cum similibus. Et ita dico, & consulo, ego Bartholomæus de Baratteriis, de Placẽtia, Iuris vtriusque Doctor, & manu mea scripsi & subscripsi, cum appositione sigilli.

Lucæ de Vernaciis Cremonensis subscriptio.

EX abundanti ad me ventum est, vt ea quæ superius probè, grauiter ac iustè conscripta sunt, mea tenui auctoritate comprobarem: & ideo quanquam rei satis demõstratæ frustra sit aliud adiicere, iuxta verbum Iurisconsulti in l. 1. in fi. ff. de dote prælegata. vt tamen votis requirentis morem gererem, non absurdum esse putaui, & horum famosissimorum Doctorum numero, me tanquam eorum vestigia sectantem aggregare. Nihil itaque hęsitandum esse videtur, fratres de pęnitentia tertii ordinis quo ad exemptionem onerum & exactionũ gaudere priuilegio clericali, de quo habetur in c. ecclesiarum seruos. 12. q. 2. in cap. non minus, de immu. ecclesiarum. & in cap. clericis. eo. tit. lib. 6. cum multis similibus supra allegatis. Cum cõstet tales esse ecclesiasticas personas, & religiosas, vt supra euidentissime, & copiosissimè allegatum, & probatum est. Cui & illud ad comprobationem adiici potest. Nam quemadmodum in domibus propriis loca ad orandum constituta auctoritate episcopali, lo-

li, loca pia & religiosa & ecclesiastica appellantur, vt habetur 42. dist. oratorium. 18. quæst. 2. quidam. de con. dist. 1. ca. vnicuique. & ca. clericos. & ca. si quis etiam. quare non etiam personas in domibus propriis ad pœnitentiam & orationem se vouentes, & diuinis vacantes obsequiis auctoritate Seraphici Francisci, huius tertii Ordinis conditoris, appellabimus ecclesiasticas & religiosas arguendo de loco ad personam, prout habetur in simili, in l. 3. in princ. ff. de acqui. poss. dum ibi infert gl. ad baptizatum in parte corporis. facit l. vulgaris. ff. de furt. canonizata de pœnitentia, dist. 1. vulgaris? quod cum ita sit, relinquitur æquum esse & iuri consonum, vt ab huiuscemodi molestiis & vexationibus sint immunes. decet enim, vt qui diuinæ militiæ aggregati sunt, à cæteris sint immunes. c. nullus. 53. dist. Sunt enim magis tales ad piũ religionis propositum pręmiorum exhortatione inuitandi, cum scire debeamus religionibus magis quam labore corporis, vel sudore, vel aliis muneribus rempub. cõtineri. tex. notabilis 23. quęst. vltima. §. quamuis. ibi, gaudere eum &c. propterea sanctissimè Valentinianus & Valens decreuerunt vniuersos religiosis obsequiis deseruientes nullam exactionis molestiam sustinere, vt inquit textus in præallegato. §. quamuis, & ibi gl. Cur enim non facimus differentiam inter personas religiosas & penitus laicas? Et cur non competens prærogatiua cœlesti fauore conseruetur? Ita iubet Imperator in l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. Maximè ẽt me mouet sententia Specul. in titulo, de cle. coniugatis, circa princ. in vers. Et intellige. ibi, qui videlicet: vbi sentit, quòd clerici coniugati, qui tamen non nisi, in quibusdam gaudent priuilegio clericali, vt plenè traditur in ca. 1. de cler. coniuga. lib. 6. si tamen clericaliter quò ad hoc viuant, vt clericatum in habitu & tonsura prætendãt & saltem diebus festiuis officientur, & ab illicitis & inhonestis negociationibus abstineant, ipsi & eorum bona immunitate gaudeãt. A quibus autem inhonestis negociationibus abstinere debeant, declarat ibidem in vers. sed quam inhonestam dicens. Sic pariter dicendum in fratribus tertii ordinis, qui & habitum ferunt institutum, & ab inhonestis negociationibus abstinent & certis temporibus continent. Et non solum diebus festiuis, sed & diebus singulis officiantur, secundum morem & ordinem, quem illis Franciscus, pauperum Patriarcha, diuino spiritu instituit, & tradidit, vt superioribus eruditissimè comprobatum est per venerabilem Pa-

trem

trem sacrarum scripturarum, iurisque imperatorii doctissimum, fratrem Ioannem de Capistrano, cæterosque Doctores elegantissimos, qui ante me scripserunt. Et ita sentio ego Lucas de Vernaciis, Cremonensis Iuris vtriusque Doctor, atque cum Dei suffragio nunc actu legens iura ciuilia in florẽti studio Papiensi, ad quorum confirmationem hæc pauca scripsi, & meo consueto sigillo corroboraui.

Francisci de Folenghis subscriptio.

IAM abundè, tamque subtiliter allegatum & consultũ est per suprascriptos famosissimos Doctores, vt a me non nisi quædam ex prædictis replicari possint, considerans maximè per tot alios scribentes, & nonnullos famosissimos Doctores, vt suprascriptum & consultum reperi, fuisse etiam in Romana curia pro ista sententia iudicatum, vt huiusmodi dubii communis opinio Doctorum dici possit, a qua est minimè recedendũ per vulgatam doctrinam Doctorum ĩ c. ne innitaris, extra de consti. & cap. certificari, extra de sepult. ideo eorum omnium pro ista parte scribentium & consulentium sententiam sequens, dico & consulo, prout supra dictum, & consultum est, ego Franciscus de Folenghis, inter Doctores minimus, & ad idẽ me propria manu subscripsi & sigillo meo sigillaui.

Augustini de Manzariis de Castro Nouo subscriptio.

SIC copiosè & ornatè, quæ referenda fuerunt, discussa sunt per suprascriptos Doctores celebertimos, præsertim per primum cuius sola auctoritas rem quamlibet ita obnixè comprobatam maximè faceret, vt addere volentem aut dicta in genere aut in specie repetere oporteat: propterea absque allegatione vlla sufficiet, ex quo leuis mea auctoritas requirit prædicta ex scripto manu propria cum solito sigillo comprobare. Cæterũ cum manus calamum tenet, tanti viri probitate, & zelo religionis stimulatus ab incauto fari loquor. Quis negabit magnis auctoritatibus eos, qui tertii

ordinis

ordinis beati Francisci regulam profitentur, & religiosos esse, & priuilegio clericali gaudere, sese tueri, si scripta præallegata commemoret? præcipuè tanti Patris, primi Cōsultoris, qui ita accuratè cum magno labore per eum scripta comprobauit, cum non sit verisimile virum peritissimum, qui solum animarum salutem gliscit & desiderat, contra iustitiam ita laboriosè quid determinare contra Ro. Pon. in c. cum ex iniuncto, de oper. no. nunc. ibi, quòd cum viri religiosi, &c. iuncta glo. in verbo, fecissent. Sic & multis in locis attestantur Doctores propter auctoritatem Io. An. a sententia ipsius non esse recedendum, quanquam multa in contrarium allegauerit, solius Io. An. auctoritate inducti eosdē tuetur ratio. Sic Christiani a Christo dicuntur. c. decet, de immu. eccl. lib. 6. in glo. in verbo, Iesu Christi. Sic religiosi a religione dicuntur. Tunc sic. Tertius ordo Beati Francisci appellatur religio: nam ordo & religio idem præsupponunt. Sic probat textus rectè intuenti, in cap. vnico, de religiosis dom. in 6. cum promiscuè religionem ordinem appellet, & econtra. idem vult Io. And. in nouella ibidem. vnde si ordo, religio dicitur, & religiosi a religione dicūtur, sequitur, quòd qui de tertio ordine existunt, religiosi dicuntur, cum de primo & secundo ordine existētes religiosos existere nemo neget. Secunda ratio ad religiosi nomen inducendum non exigitur omnia tria substantialia profiteri, sed sufficere vr̄ mutato habitu obedientiam profiteri, hoc probat textus, si rectè intueatur, in cle. prima, de relig. do. sumpto argumento à sensu contrario. ibi, quæ cum nulli permittant obedientiam, nec renuncient propriis, nec aliquam profiteant̄ regulam approbatam, religiosæ nequaquam existunt, quasi innuat textus quòd si obedientiam præstant, vel regulam approbatam profiteantur, aut renuncient propriis, quod religiosæ essent. Ita etiam intelligit Imola idem, dum colligit notabile, quod non promittens aliquid de tribus substantialibus non potest dici religiosus. quasi dicat, pōt dici religiosus, si aliud de substantialibus promittat. Idem sentit glo. ibidem, in verbo, obedientiam, dum subiungit quod illa constitutio nō includit sorores tertii ordinis, cum obedientiam promittant: modo constat eos qui sunt de tertio ordine sancti Francisci, & obedientiam præstare & in regula approbata, ergo sunt religiosi: videmus quòd religiosi cēsentur, qui mutato habitu in manibus episcopi obedientiam à simili multipliciter comprobari posset. Nam profitentur, & sub

episcopo

episcopo viuunt, licet nullam specialem religionem nullumque monasterium ingrediantur. hoc est singulare dictum Io. An. & primo loco Inno. in cap. porrectũ, de regula, circa medium apparatus ibi, sed nunquid episcopus. Cur non magis religiosi censebuntur, qui ordinem a Ro. Pon. approbatum profitentur, & obedientiam præstant? Simile videmus in eremitis, qui licet proprium habere possint, nihilominus sub episcopo sunt. ita notatur vltra supra allegata, in cap. vno. de exces. prælatorum, in 6. Non secus videmus in mulieribus, quæ canonicæ sęculares appellantur de quibus probè primus Consulens allegauit. Sic domos religiosas appellari videmus, si auctoritate episcopi non propria, a laicis construantur. Cle. quia contingit, in glo. in verbo, altaria, de relig. do. facit quod notatur in cap. ad hæc, eo. tit. si religiosas, ecclesiasticas personas iudicamus, nemo negabit priuilegio clericali gaudere vexationibus mundanis exẽptas, vt Christo liberius & quietius deseruire valeant, qui velut pacis auctor non bene colitur, nisi in pacis tempore & quietis. Cle. dudum, de sepult. in proœmio, qua quiete carent si mundanis exactionibus inquietentur. Et sic dico & consulo ego Augustinus de Manzariis de Castro Nouo, Iuris vtriusque, & mea manu propria hæc pauca scripsi & subscripsi et sigillo consueto sigillaui.

Defensorij tertij Ordinis B. Francisci, a B. Joanne à Capistrano compilati, nunc primùm editi,

F I N I S.

IVSTVS VT PALMA FLOREBIT